

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1997-1998

8 JULI 1998

**Wetsontwerp tot invoering
van de wettelijke samenwoning**

Evocatieprocedure

**VERSLAG
NAMENS DE COMMISSIE VOOR
DE JUSTITIE
UITGEBRACHT
DOOR MEVROUW JEANMOYE**

De Commissie voor de Justitie heeft dit wetsontwerp besproken tijdens haar vergaderingen van 26 mei, 9, 16 juni en 8 juli 1998.

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen:

1. Vaste leden: de heren Lallemand, voorzitter; Bourgeois, Coveliers, mevrouw Delcourt-Pêtre, de heer Desmedt, mevrouw de Bethune, de heren Erdman, Foret, Goris, Hotyat, Mahoux, mevrouw Merchiers, de heren Raes en Vandenberghe.
2. Plaatsvervangers: de heren Istasse, Pinoie en de dames Willame-Boonen en Jeanmoye, rapporteur.
3. Andere senatoren: de heer Boutmans, mevrouw Dardenne en de heer Loones.

Zie:

Gedr. St. van de Senaat:

1-916 - 1997/1998:

- Nr. 1: Ontwerp overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers.
Nrs. 2 tot 4: Amendementen.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1997-1998

8 JUILLET 1998

**Projet de loi
instaurant la cohabitation légale**

Procédure d'évocation

**RAPPORT
FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR MME JEANMOYE**

La Commission de la Justice a examiné ce projet de loi au cours de ses réunions des 26 mai, 9 et 16 juin, et 8 juillet 1998.

Ont participé aux travaux de la commission:

1. Membres effectifs: MM. Lallemand, président; Bourgeois, Coveliers, Mme Delcourt-Pêtre, M. Desmedt, Mme de Bethune, MM. Erdman, Foret, Goris, Hotyat, Mahoux, Mme Merchiers, MM. Raes et Vandenberghe.
2. Membres suppléants: MM. Istasse, Pinoie et Mmes Willame-Boonen et Jeanmoye, rapporteuse.
3. Autres sénateurs: M. Boutmans, Mme Dardenne et de M. Loones.

Voir:

Documents du Sénat:

1-916 - 1997/1998:

- N° 1: Projet transmis par la Chambre des représentants.
N°s 2 à 4: Amendements.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE MINISTER VAN JUSTITIE

Het ontwerp dat door de Kamer werd goedgekeurd, is het resultaat van intens parlementair overleg over de grenzen van meerderheid en oppositie heen.

Het initiatief van de Commissie voor de Justitie van de Kamer van volksvertegenwoordigers om vooraf een hoorzitting te organiseren met een aantal professoren, heeft een draagvlak gecreëerd waarop de meeste partijen zich konden vinden.

Het belang en de prerogatieven van het huwelijk blijven erkend en er wordt geen nieuwe instelling gecreëerd. Aan twee niet-gehuwde meerderjarigen die handelingsbekwaam zijn en die samenwonen of wensen samen te wonen, wordt de mogelijkheid geboden een beroep te doen op een minimale wettelijke bescherming van hun samenwoning. De rechtspraak had daartoe trouwens reeds een aanzet gegeven. De seksuele of affectieve aard van deze relatie speelt geen enkele rol. Terzelfder tijd behouden deze personen een ruime mate van contractuele vrijheid. In dit kader is het trouwens niet zonder belang erop te wijzen dat het oorspronkelijke voorstel ertoe sterkte een nieuwe titel in te voegen in boek I van het Burgerlijk Wetboek (namelijk het boek betreffende de personen) terwijl het uiteindelijk goedgekeurde ontwerp een nieuwe titel invoegt in boek III van het Burgerlijk Wetboek na de titel Huwelijksvermogensstelsels.

Uit de parlementaire stukken blijkt dat het amendement dat door verschillende partijen is ingediend en dat de verdere basis voor de discussie vormde, in de loop van de besprekingen verder verfijnd en aangepast is.

Aan de wettelijke samenwoning liggen de volgende beginselen ten grondslag.

Twee personen die niet verbonden zijn door een huwelijk of door een andere verklaring van wettelijke samenwoning en die handelingsbekwaam zijn, kunnen een verklaring van wettelijke samenwoning afleggen.

Deze verklaring wordt afgelegd door het overhandigen van een geschrift aan het gemeentebestuur van de gemeenschappelijke verblijfplaats. Dat geschrift moet een aantal gegevens bevatten en kan ook melding maken van een specifieke overeenkomst die bij notariële akte is verleden. De verklaring wordt vermeld in het bevolkingsregister.

De wettelijke samenwoning eindigt door het huwelijk of het overlijden van een van beide partijen of door de expliciete beëindiging van de wettelijke samenwoning, hetzij in onderlinge overeenstemming, hetzij door het eenzijdig optreden van een van de samenwonenden. In het laatste geval wordt de beëindiging aan de andere partij ter kennis gebracht door het gemeentebestuur.

I. EXPOSE INTRODUCTIF DU MINISTRE DE LA JUSTICE

Le projet qui a été approuvé par la Chambre, est le fruit d'une intense concertation parlementaire dépassant les clivages entre majorité et opposition.

L'audition préalable de plusieurs professeurs par la Commission de la Justice de la Chambre a permis d'aboutir à un texte de base agréé par la majorité des partis.

Le projet continue à reconnaître l'importance du mariage et les prérogatives liées à celui-ci et l'on ne crée aucune institution nouvelle. L'on permet à deux personnes majeures célibataires qui ont la capacité civile et qui cohabitent ou souhaitent cohabiter, de bénéficier d'une protection légale minimum de leur cohabitation. La jurisprudence avait d'ailleurs fait un premier pas en ce sens. La nature sexuelle ou affective de la relation en question n'a pas la moindre importance. Parallèlement, ces personnes conservent une large liberté contractuelle. Il n'est d'ailleurs pas anodin de souligner que la proposition initiale visait à insérer un titre nouveau dans le Livre Ier du Code civil (à savoir le livre relatif aux personnes) tandis que le projet qui a finalement été approuvé insère un titre nouveau dans le livre III du Code civil à la suite du titre « Des régimes matrimoniaux ».

Il appert des documents parlementaires que les discussions ont permis d'affiner et d'adapter un amendement déposé par plusieurs partis, qui constituait la base pour la poursuite de la discussion.

La cohabitation est régie par les principes suivants.

Deux personnes qui ne sont pas liées par le mariage ou par une autre déclaration de cohabitation légale et qui ont capacité civile peuvent faire une déclaration de cohabitation légale.

Elles font cette déclaration en remettant à l'administration communale un document écrit attestant du domicile commun. Ce document écrit doit contenir une série de données et peut aussi mentionner une convention spécifique qui a fait l'objet d'un acte notarié. La déclaration est actée au registre de la population.

La cohabitation légale prend fin soit par le mariage, soit par le décès de l'une des deux parties, soit par la dissolution explicite de la cohabitation légale par consentement mutuel, ou à l'initiative unilatérale de l'un des deux cohabitants. Dans ce dernier cas, la cessation est notifiée à l'autre partie par l'administration communale.

Drie bepalingen uit het primaire huwelijksstelsel worden toepasselijk gemaakt op de wettelijke samenwoning. Het betreft meer bepaald:

1. de bescherming van de gezinswoning,
2. de evenredige bijdrage in de lasten van het samenwonen,
3. de principiële hoofdelijkheid voor de schulden ten behoeve van het samenwonen of voor de opvoeding van de kinderen.

Voor de wettelijk samenwonenden wordt een stelsel van scheiding van goederen ingevoerd met een vermoeden van onverdeeldheid voor de goederen waarvan de exclusieve eigendom niet kan worden bewezen. Dit vermoeden kan echter nooit het voorbehouden erfdeel van de kinderen aantasten.

Wanneer de verstandhouding tussen de samenwonenden ernstig is verstoord, kunnen aan de vrederechter van de laatste gemeenschappelijke verblijfplaats dringende en voorlopige maatregelen worden gevraagd. De vrederechter bepaalt de geldigheidsduur van die maatregelen maar deze vervallen in elk geval wanneer de wettelijke samenwoning wordt ontbonden. De vrederechter blijft echter ook tot drie maanden na de ontbinding van de wettelijke samenwoning bevoegd om maatregelen te bepalen met betrekking tot deze ontbinding. Deze maatregelen gelden echter maximum één jaar. Daarna gelden de gewone bevoegdheidsregels van het Gerechtelijk Wetboek.

In het ontwerp worden tenslotte twee bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek gewijzigd met betrekking tot de bevoegdheid van de vrederechter in dit verband.

Het ontwerp bepaalt dat bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit de datum wordt bepaald waarop deze wet in werking zal treden.

Met dit ontwerp is het debat omtrent de verschillende samenlevingsvormen inderdaad niet afgesloten, noch maatschappelijk, noch op het fiscale vlak. Het is de bedoeling van de regering binnen een haalbare termijn de fiscale discriminaties tussen gehuwden en niet-gehuwden weg te werken. Zij werkt daartoe een realistisch tijdschema uit. Er is bovendien de maatschappelijke vraag naar een regeling voor het samenleven van twee personen van hetzelfde geslacht. Deze regeling zou een met het huwelijk vergelijkbare instelling kunnen zijn, maar met uitsluiting van de regels met betrekking tot de afstamming en de adoptie. Er is ook de vraag naar de adoptiemogelijkheid voor twee personen van verschillend geslacht. Het komt de wetgever toe daarop eventueel een antwoord te geven.

De regering meent in elk geval dat het voorliggende ontwerp een passend antwoord is op een maatschappelijk fenomeen dat mede om redenen van sociale

Trois principes issus du régime matrimonial primaire sont applicables dans le cadre de la cohabitation légale. Il s'agit plus particulièrement:

1. de la protection du logement familial,
2. de la contribution équitable aux charges de la cohabitation,
3. de la solidarité des dettes contractées lors de la cohabitation ou pour l'éducation des enfants.

Les cohabitants légaux sont soumis à un régime de séparation de biens assorti d'une présomption d'indivision pour les biens dont on ne peut déterminer la propriété exclusive. Cette présomption ne peut cependant en aucun cas porter atteinte à la réserve légale des enfants.

Lorsque l'entente entre cohabitants est sérieusement perturbée, des mesures urgentes et provisoires peuvent être sollicitées auprès du juge de paix du dernier lieu de résidence commune. Le juge de paix fixe la durée de ces mesures, mais, celles-ci s'éteindront en tout cas lorsqu'il est mis fin à la cohabitation légale. Cependant, pendant un délai de trois mois après la dissolution de la cohabitation légale, le juge de paix reste compétent pour prendre des mesures relatives à cette dissolution. La validité de ces mesures est limitée à un an au maximum après quoi les règles ordinaires de compétence du Code judiciaire sont applicables.

Enfin, la loi en projet modifie deux dispositions du Code judiciaire relatives à la compétence du juge de paix.

Le projet de loi prévoit que la date d'entrée en vigueur de la loi en projet sera fixée par un arrêté royal délibéré en Conseil des ministres.

La loi en projet ne clôt pas le débat sur les diverses formes de cohabitation tant au niveau fiscal qu'au niveau social. Le but du gouvernement est de supprimer, dans un délai réaliste, les discriminations fiscales entre les couples mariés et les couples non mariés. Pour y parvenir, il a élaboré un calendrier réaliste. En outre, il y a une demande sociale pour un régime relatif à la cohabitation de deux personnes du même sexe. Ce régime pourrait être une institution comparable au mariage, à l'exclusion toutefois des règles relatives à la descendance et à l'adoption. Il y a également une demande relative à la possibilité, pour deux personnes de sexe différent, d'adopter un enfant. Il appartient au législateur de répondre éventuellement à cette demande.

Le gouvernement estime en tout cas que la loi en projet apporte une réponse adéquate à un phénomène social qui, notamment pour des raisons d'équité

rechtvaardigheid ook om een eigen wettelijke regeling vroeg.

II. ALGEMENE BESPREKING

Een lid vraagt of de wettelijke samenwoning een weerslag heeft op de sociale zekerheid. Stemt de definitie van samenwonende persoon die in het voorliggende ontwerp voorkomt, overeen met de definitie van samenwonende als bepaald in de sociale zekerheid?

De minister antwoordt dat de definitie van deze term in het sociale-zekerheidsrecht een feitenkwestie betreft. Aldus zal deze wet niets wijzigen in de sociale-zekerheidsbepalingen.

Een lid merkt op dat de notarissen een witboek opgesteld hebben over dit vraagstuk. Biedt het ontwerp een antwoord op de vragen die daarin worden opgeworpen?

De minister bevestigt dat het ontwerp rekening houdt met de wensen van het notariaat, hoewel het geen letterlijke omzetting van hun voorstellen is.

Een lid herinnert eraan dat reeds in de Kamer principieel verzet is gerezen tegen de filosofie die schuilt achter dit ontwerp. Spreker meent dat men door dit wetsontwerp een nieuw instituut creëert dat eigenlijk een concurrent wordt van het huwelijk. Bovendien zal het huwelijk meer dan ooit worden uitgehold door de fiscale bevoordeling van het partnerschap.

Een ander commissielid is van mening dat het voorliggende ontwerp, dat wat betreft de maatschappelijke opvattingen revolutionair is, eveneens inhoudelijke problemen doet rijzen.

Spreker merkt op dat in dit ontwerp drie soorten van samenwoning beoogd worden, namelijk de samenwoning van een heteroseksueel koppel, de samenwoning van een homoseksueel koppel, maar eveneens de samenwoning van personen die, bij voorbeeld alleen om fiscale redenen, een contract van wettelijke samenwoning willen ondertekenen. Het ontwerp gaat dus zeer ver en er zijn volgens hem teveel formules mogelijk. Heeft men de mogelijke gevolgen wel allemaal ingeschat?

Het lid vestigt de aandacht op het feit dat de regering voornemens is een ontwerp in te dienen tot wijziging van de fiscale wetgeving.

Hij wenst te vernemen of deze wijziging alle personen beoogt die samenwoningscontracten sluiten dan wel of het ontwerp slechts betrekking heeft op koppels in de enge zin van het woord.

Spreker vraagt vervolgens welke openbaarheid aan deze samenwoningscontracten wordt gegeven. Hoe kan men weten of een persoon een samenwoningscontract heeft gesloten?

sociale, devait lui aussi faire l'objet d'un régime légal spécifique.

II. DISCUSSION GÉNÉRALE

Un membre demande si la cohabitation légale a des répercussions en matière de sécurité sociale. La définition de cohabitant telle que reprise dans le projet à l'examen correspond-elle avec la définition de cohabitant telle que prévue dans le régime de sécurité sociale?

Le ministre répond que la définition de cette notion dans le droit social est une question de fait. La loi en projet ne changera donc rien aux dispositions de la législation en matière de sécurité sociale.

Un membre rappelle que les notaires avaient rédigé un livre blanc au sujet de cette problématique. Le projet répond-il aux problèmes y soulevés?

Le ministre confirme que le projet tient compte des souhaits du notariat, bien qu'il ne s'agisse pas d'une traduction littérale de leurs propositions.

Un membre rappelle qu'à la Chambre déjà, une opposition de principe s'était dégagée contre la philosophie de la loi en projet. L'intervenant est d'avis que le projet vise à créer une nouvelle institution qui, en fait, s'érige en concurrente du mariage. De plus, en privilégiant le partenariat sur le plan fiscal, on videra plus que jamais le mariage de sa substance.

Un autre commissaire est d'avis que le projet à l'examen, qui est révolutionnaire au point de vue de la philosophie sociale, suscite également des remarques de fond.

L'intervenant souligne que trois types de cohabitation sont visés par ce projet, à savoir la cohabitation d'un couple hétérosexuel, la cohabitation d'un couple homosexuel, mais également la cohabitation de personnes qui veulent signer un contrat de cohabitation légale par exemple uniquement pour des motifs fiscaux. Le projet va donc très loin et lui semble permettre trop de formules. Les conséquences possibles ont-elles bien été toutes mesurées?

Le membre attire l'attention sur le fait que le gouvernement a l'intention de déposer un projet modifiant la législation fiscale.

Il souhaite savoir si cette modification visera toutes les personnes qui signent des contrats de cohabitation, ou si elle ne visera que les couples au sens stricte du terme.

L'intervenant demande ensuite quelle publicité sera donnée à ces contrats de cohabitation. En fait, comment pourrait-on savoir qu'une personne a conclu un contrat de cohabitation?

Spreker is ten slotte van mening dat de mogelijkheid om bij aangetekende brief met iemand te breken getuigt van weinig respect voor de waardigheid van de persoon.

De minister onderstreept dat het voorliggende ontwerp tot op heden geen invloed heeft op fiscaal vlak. Zoals voor het sociale-zekerheidsrecht kan men stellen dat de fiscale bepalingen door het voorliggende ontwerp geenszins worden gewijzigd.

De minister merkt op dat de regering de bedoeling heeft de belastingwetgeving aan te passen rekening houdende met de bestaande werkelijkheid.

Het feit van al dan niet een samenwoningscontract te hebben gesloten is dus niet pertinent.

Wat de bekendmaking betreft, vermeldt de minister de mogelijkheid om een verklaring af te leggen dat men een samenwoningscontract heeft gesloten. De verklaring bij de burgerlijke stand, is de enige vorm van bekendmaking.

Spreker merkt op dat die afwezigheid van bekendmaking ook geldt voor een gehuwde persoon. Het huwelijk wordt niet noodzakelijk op de identiteitskaart vermeld. Deze nieuwe instelling doet dus niets af aan de toepassing van het burgerlijk recht. Artikel 215 blijft van toepassing.

Een lid verwijst naar de thans bestaande mogelijkheid van de tontine, hetgeen eigenlijk reeds tegemoetkomt aan datgene wat met het voorliggende wetsontwerp wordt beoogd. Men kan zich dus de vraag stellen in hoeverre het ontwerp naar het principe toe niet overbodig is.

De minister verwijst naar de discussie in de Kamer over de eventuele aanpassing van de erfrechtelijke bepalingen en de bepalingen inzake huwelijksvermogensrecht. De uiteindelijke conclusie van de Kamer was dat men deze bepalingen niet zou wijzigen. Twee partijen die wettelijk samenwonen, kunnen nog steeds beslissen het systeem van de tontine toe te passen bij notariële overeenkomst. Die mogelijkheid blijft dus bestaan.

Een lid herinnert eraan dat het wettelijk samenlevingscontract voornamelijk is ingevoegd om de homo-samenleving de mogelijkheid te bieden toe te treden tot een gelijkaardige instelling als het huwelijk. In de Kamer van volksvertegenwoordigers is aldus een compromis gevonden dat enerzijds een minimale wettelijke regeling wil geven aan de homo-samenleving, en anderzijds ook aan de hetero-samenleving die niet wenst toe te treden tot het huwelijk. De keuzes die daarbij worden gemaakt, zijn ongetwijfeld de veruitwendiging van een politiek compromis. In de eerste plaats wil spreker erop wijzen dat de desbetreffende regeling een fundamentele discriminatie inhoudt van degenen die tot de wettelijke samenleving toetreden, maar daarenboven kerkelijk zouden

Enfin, l'intervenant estime que la possibilité de répudiation par lettre recommandée témoigne de peu de respect de la dignité des personnes.

Le ministre souligne que, dans l'état actuel des choses, la loi en projet n'a aucune incidence fiscale. Comme pour le droit social, on peut affirmer qu'elle ne modifie en rien les dispositions de la législation fiscale.

Le ministre précise que l'intention du gouvernement est d'adapter la législation fiscale en tenant compte de la réalité existante.

Le fait que les intéressés aient ou non conclu un contrat de vie commune n'aura donc aucune incidence.

En ce qui concerne la publicité, le ministre souligne qu'il est possible de déclarer la conclusion d'un contrat de cohabitation. La déclaration à l'état civil est la seule publicité.

Le ministre souligne que cette absence de publicité vaut également pour une personne mariée. Le mariage n'est pas nécessairement mentionné sur la carte d'identité. Cette nouvelle institution ne change en rien l'application du droit civil. L'article 215 reste d'application.

Un membre rappelle la possibilité de recourir à la tontine, ce qui répond déjà en fait à l'objectif du projet de loi. On peut donc se demander jusqu'à quel point ce projet n'est pas superflu dans son principe.

Le ministre se réfère à la discussion qui a eu lieu à la Chambre sur l'adaptation éventuelle des dispositions successorales et des dispositions relative aux régimes matrimoniaux. La Chambre a décidé de ne pas modifier ces dispositions. Les personnes vivant en cohabitation légale auront toujours la possibilité de recourir à la tontine par convention passée devant notaire. Cette possibilité subsiste donc.

Un membre rappelle que le contrat de cohabitation légale a été instauré principalement afin de permettre à la communauté homosexuelle d'accéder à une institution comparable au mariage. La Chambre des représentants a donc trouvé un compromis permettant de proposer un régime légal minimal à la communauté homosexuelle, d'une part, et, d'autre part, aux hétérosexuels qui ne souhaitent pas contracter mariage. Les choix qui ont été faits à cette occasion sont manifestement l'incarnation d'un compromis politique. L'orateur relève tout d'abord que ledit régime comprend une discrimination fondamentale à l'égard de ceux qui, ayant opté pour la cohabitation légale, veulent en outre se marier religieusement. La Constitution dispose en effet que l'on ne peut se

willen huwen. De Grondwet bepaalt inderdaad dat men niet kerkelijk kan huwen vooraleer men burgerlijk huwt. In feite wordt hier dus een instrument ter beschikking gesteld dat het kerkelijk huwelijk uitsluit. Hieruit blijkt eens te meer dat de regel dat het kerkelijk huwelijk slechts gesloten kan worden nadat het burgerlijk huwelijk is gesloten, totaal achterhaald is.

Anderzijds kan niet ontkend worden dat er een aantal samenlevingssituaties zijn waarvoor het wetsontwerp een minimale regeling poogt te treffen. Op deze regeling zijn een aantal technische amendementen voorgesteld (*cf. infra*), die geenszins de uitgangspunten van het voorliggende ontwerp wijzigen.

Een volgende opmerking betreft artikel 5 van het voorliggende ontwerp dat bepaalt dat de Koning bij een in Ministerraad overlegd besluit de datum van inwerkingtreding van de wet bepaalt. De motivering van deze bepaling is dat het fiscaal statuut van de gehuwden gelijkgesteld moet worden met de feitelijke samenwoners, wat binnen een bepaalde periode zou moeten gebeuren. Het huidig fiscaal statuut is immers huwelijksvijandig. Spreker wijst erop dat het eigenaardig is dat de fiscale wetgever andere opties naar voren brengt dan de privaatrechtelijke wetgever. De privaatrechtelijke wetgever wil immers het huwelijk bevorderen, de fiscale wetgever wil daarentegen het huwelijk bestrijden.

Spreker is dan ook van oordeel dat de regeling slechts kan ingaan op voorwaarde dat ook met de afbouw van de fiscale discriminaties van de gehuwden een aanvang wordt genomen.

Daarom ook is spreker gekant tegen het amendement van de heer Raes (Stuk Senaat, nr. 1-916/2, amendement nr. 2, *cf. infra*), dat een nieuw artikel voorstelt dat bepaalt dat iedereen die samenwoont onder de regeling van titel *Vbis* van het Burgerlijk Wetboek, wordt gelijkgesteld met echtgenoten. Het amendement houdt immers een bijkomende bestraffing van het huwelijk in. De draagwijdte van het amendement van de heer Raes is dat de feitelijke samenwoners een «fiscaal shoppingrecht» krijgen, en aldus kunnen kiezen voor het meest voordelige fiscaal statuut. De feitelijke samenwoning zal aldus bevorderd worden, omdat de feitelijke samenwoners de keuze hebben van het fiscaal statuut.

Spreker is het wel eens met de verantwoording van dat amendement, namelijk dat de wettelijke samenwoning fiscaal gelijkgesteld moet worden met het instituut van het huwelijk. Het statuut van de samenwoning dat hier wordt beoogd, is echter een consensueel contract. Hier wordt geen statuut gegeven aan de feitelijke samenwoning. Aangezien het amendement een bijkomende ongelijke behandeling van het huwelijk met zich brengt, bereikt de auteur niet het doel dat hij voor ogen heeft.

marier religieusement sans l'être d'abord civilement. En fait, on crée donc ici un instrument qui exclut le mariage religieux. Ceci démontre une fois de plus que la règle selon laquelle le mariage civil doit toujours précéder la bénédiction nuptiale est totalement dépassée.

D'autre part, on ne peut nier qu'il y a un certain nombre de situations de cohabitation pour lesquelles le projet de loi tente de définir un régime minimal. Les amendements techniques qui ont été proposés à ce régime (*cf. infra*) ne modifient aucunement les fondements du présent projet.

Une autre observation porte sur l'article 5 du projet à l'examen qui dispose que la date d'entrée en vigueur de la loi sera fixée par arrêté délibéré en Conseil des ministres. La raison de cette disposition est que le statut fiscal des personnes mariées doit être aligné sur celui des cohabitants de fait, ce qui devrait prendre un certain temps. Le régime fiscal actuel pénalise en effet le mariage. L'intervenant relève qu'il est curieux que le législateur fiscal défende des options différentes de celles défendues par le législateur civil. Ce dernier entend en effet promouvoir le mariage, tandis que le législateur fiscal le combat.

L'intervenant estime donc que le régime proposé ne peut entrer en vigueur que si l'on s'engage aussi dans la voie de l'élimination des discriminations fiscales à l'encontre des personnes mariées.

C'est pour la même raison qu'il est opposé à l'amendement de M. Raes (Doc. Sénat, n° 1-916/2, amendement n° 2, *cf. infra*), qui propose un nouvel article disposant que toutes les personnes qui cohabitent sous le régime visé au titre *Vbis* du Code civil sont assimilées aux conjoints. L'amendement aboutit en effet à sanctionner une nouvelle fois le mariage. Il confère aux cohabitants de fait un «droit de shopping fiscal» leur permettant de choisir le statut fiscal le plus avantageux. La cohabitation de fait sera ainsi encouragée, dès lors que les cohabitants de fait pourront choisir leur statut fiscal.

L'intervenant souscrit cependant à la justification de l'amendement, à savoir que la cohabitation légale doit être mise fiscalement sur le même pied que l'institution du mariage. Le statut de la cohabitation envisagé ici a cependant la nature d'un contrat consensuel. On ne dote pas la cohabitation de fait d'un statut. L'amendement impliquant une nouvelle inégalité de traitement au détriment du mariage, l'auteur n'atteint pas le but qu'il s'est fixé.

Spreker zou ook historische bespiegelingen kunnen geven, maar wenst dit te vermijden. In de geschiedenis is men op verschillende ogenblikken (bijvoorbeeld onder Justinianus) willen overgaan tot het instellen van het zogenaamde «*inaequale conjugium*» — het huwelijk van tweede rang. De geschiedenis leert dat na een bepaalde tijd de instrumenten van het huwelijk en het *inaequale conjugium* altijd naar elkaar toegroeien en dat twee samenlevingsvormen van dezelfde fundamentele situatie niet overeind blijven.

Hetgeen merkwaardig is, is dat hier gekozen wordt voor een samenlevingscontract waar de verstoting wordt ingevoegd. Een eenzijdige verklaring volstaat om het contract te beëindigen.

Tevens wil spreker een principieel standpunt innemen tegen de overweging dat de ontoegankelijkheid van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht als een vorm van discriminatie moet worden beschouwd. Ten eerste heeft het huwelijk historisch een klassieke betekenis in de samenleving van twee personen van een verschillend geslacht. Die situatie die kan leiden tot het verwekken van afstammelingen, moet niet gelijkgesteld worden met een situatie waarbij men die afstammelingen niet kan verwekken.

Ten tweede heeft het Europees Hof van de mensenrechten te Straatsburg (bijvoorbeeld in het arrest-Rees) beslist dat het feit dat de nationale wetgever het huwelijk toegankelijk acht enkel en alleen voor personen van een verschillend geslacht (hetgeen uitdrukkelijk is beschermd in artikel 12 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens), geen discriminatie inhoudt. Dit belet echter niet een eigen regeling in het leven te roepen voor personen van hetzelfde geslacht.

Het voorliggende ontwerp opent aldus een discussie die tot veel beschouwingen aanleiding kan geven. De voorgestelde tekst is een vergelijk dat volgens spreker aanvaardbaar is omdat het enkel een minimale vermogensrechtelijke situatie regelt en niet een uitgewerkt alternatief vormt voor het huwelijk. Zo'n alternatieve vorm voor het huwelijk zou onaanvaardbaar zijn, omdat dit in werkelijkheid een keuze tegen het huwelijk zou betekenen. De morele band die tussen personen bestaat, moet ook de bescherming van de wet kunnen hebben en kan niet op willekeurige wijze worden verbroken.

Spreker verwijst ook naar het feit dat het onderscheid tussen het huwelijk en de feitelijke samenleving voortvloeit uit het concilie van Trente, door het decreet van 1563, waardoor het huwelijk aan bepaalde vormen werd onderworpen. Het canonieke huwelijk is daarentegen niet aan een vormvereiste onderworpen en steunt enkel op de *affectio maritalis*. Het is door de formalisering van de voorwaarden van het huwelijk dat men een onderscheid is gaan maken

L'intervenant pourrait également développer des considérations historiques, mais préfère s'en abstenir. À plusieurs époques de l'histoire, notamment sous Justinien, on a voulu instaurer l'«*inaequale conjugium*» ou mariage de second rang. L'histoire nous enseigne qu'après un certain laps de temps, les différences entre les instruments que sont le mariage et l'*inaequale conjugium* finissent toujours par s'estomper et que deux formes sociales d'une même réalité fondamentale ne peuvent se maintenir durablement.

Ce qui est curieux, c'est que l'on opte ici pour un contrat de cohabitation autorisant la répudiation. Une déclaration unilatérale suffit pour mettre fin au contrat.

L'intervenant tient également à marquer son opposition de principe à la considération selon laquelle l'inaccessibilité du mariage à des personnes du même sexe doit être considérée comme une discrimination. Tout d'abord, le mariage a historiquement une signification classique de vie en commun de deux personnes de sexe différent. Cette situation, qui peut conduire à la conception d'une descendance, ne doit pas être assimilée à une situation où cette conception est impossible.

Par ailleurs, la Cour européenne des droits de l'homme à Strasbourg a décidé (dans l'arrêt Rees par exemple) que le fait pour le législateur national de juger le mariage accessible uniquement à des personnes de sexe différent (un droit protégé explicitement par l'article 12 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme) n'implique aucune discrimination. Cela n'empêche toutefois pas de mettre en place une réglementation appropriée pour des personnes du même sexe.

Le projet en discussion ouvre donc une discussion qui peut susciter bien des considérations. Le texte proposé est un compromis qui, selon l'intervenant, est acceptable, parce qu'il s'efforce de définir un statut patrimonial minimum et ne constitue pas une variante élaborée du mariage. Une telle variante serait inacceptable, parce qu'elle représenterait en réalité un choix contre le mariage. Le lien moral qui existe entre des personnes doit aussi pouvoir bénéficier de la protection de la loi et ne peut être rompu arbitrairement.

L'intervenant ajoute que la distinction entre le mariage et la cohabitation de fait remonte au concile de Trente et résulte du décret de 1563, qui a soumis le mariage à certaines formes. Le mariage canonique, par contre, n'est soumis à aucune condition de forme et repose uniquement sur l'*affectio maritalis*. C'est en formalisant les conditions du mariage que l'on a introduit une distinction entre le concubinage et le mariage. Cette distinction a été adoptée sous la pres-

tussen het concubinaat en het huwelijk. Dit onderscheid is ontstaan onder druk van de Franse koningen, omdat deze de huwelijksluiting onder de adel wilden beschermen.

Een lid acht de tekst storend omdat hij discriminerend is voor de gehuwden. Spreker verwijst naar de beëindiging van de wettelijke samenwoning, hetzij in onderlinge overeenstemming, ofwel door het huwelijk van een van beide partijen. Als gehuwde kan men echter zijn huwelijk niet beëindigen door met een andere partij te gaan samenwonen.

Ten tweede verwijst spreker naar de oorsprong van de tekst. Volgens spreker gaat het hier om de foute idee van homofielen die een met het huwelijk vergelijkbare instelling willen verkrijgen. Men heeft geprobeerd een kopie van het huwelijk te maken, maar om de kritiek te vermijden dat er een discriminatie zou bestaan ten opzichte van heterofielen die willen samenwonen, heeft men een los en breed verband gecreëerd waarin twee personen een vorm van samenlevingscontract gaan creëren. Hierbij discrimineert men de heterofielen die in het huwelijk getreden zijn. Die hebben meer verplichtingen (fiscaal, maar ook bijvoorbeeld de verplichting om bij te dragen in het onderhoud van behoeftige schoonouders). Gaat men deze verplichtingen overnemen? Als men toch een vorm van samenleving wil creëren voor twee personen, los van het geslacht, lijkt het eerlijker een vorm van huwelijk te creëren voor iedereen.

Tevens creëert het ontwerp een vrij hypocriete situatie door artikel 215 van het Burgerlijk Wetboek toepasselijk te verklaren op samenwonenden die een verklaring hebben afgelegd, terwijl dat artikel niet toepasselijk is op personen die feitelijk samenleven zonder verklaring af te leggen. Spreker herhaalt dat het hem wenselijk lijkt het huwelijk open te stellen voor iedereen, met dezelfde rechten en plichten.

Een lid vraagt naar de reden van de invoering van artikel 5 in het voorliggend ontwerp. Hij kent de argumenten die daaromtrent in de Kamer van volksvertegenwoordigers naar voren zijn geschoven. Aangezien is geopteerd voor een in Ministerraad overlegd besluit, lijkt het hem dat de garanties over de ernst van de beslissing met betrekking tot de datum zijn geboden. Alleen rijst de vraag naar de effectiviteit van de maatregelen die worden voorgesteld door de inwerkingtreding uit te stellen. Spreker kan aannemen dat een onmiddellijke inwerkingtreding niet aangewezen is, maar vraagt zich toch af of in het voorliggende ontwerp de inwerkingtreding aan geen enkele andere voorwaarde moet worden gekoppeld, benevens het feit dat een in Ministerraad overlegd besluit noodzakelijk is.

Men kan ook opteren voor een in Ministerraad overlegd besluit, met een uiterste datum, of voor een

sion des rois français, qui voulaient protéger la conclusion de mariages au sein de la noblesse.

Un commissaire juge le texte gênant, parce qu'il est discriminatoire à l'égard des personnes mariées. La cohabitation légale peut prendre fin, soit d'un commun accord, soit par le mariage d'une des parties. En tant que personne mariée, on ne peut pas mettre un terme à son mariage en entrant en cohabitation avec une autre partie.

En deuxième lieu, il y a la genèse du texte. Selon l'intervenant, on est parti à tort de l'idée que les homosexuels désirent accéder à une institution comparable au mariage. On a tenté de faire une copie de cette institution, mais pour éviter la critique selon laquelle il y aurait eu une discrimination à l'égard des hétérosexuels désireux de cohabiter, on a créé une relation large et peu contraignante dans laquelle deux personnes vont établir une forme de contrat de vie commune. Ce faisant, se crée une discrimination à l'égard des hétérosexuels qui ont contracté mariage. Ceux-ci ont davantage d'obligations (sur le plan fiscal, mais aussi par exemple l'obligation de contribuer à l'entretien de beaux-parents nécessaires). Vaut-on reprendre ces obligations? Si l'on veut malgré tout instaurer une forme de vie commune pour deux personnes, indépendamment du sexe, il semble plus honnête de créer une forme de mariage pour tous.

Le projet crée également une situation passablement hypocrite en rendant l'article 215 du Code civil applicable aux cohabitants qui ont fait une déclaration, alors que cet article n'est pas applicable aux cohabitants de fait qui n'ont pas fait de déclaration. L'intervenant répète qu'il lui semble souhaitable de rendre le mariage accessible à tous, avec les mêmes droits et devoirs.

Un commissaire demande quelle est la raison d'être de l'article 5 du projet en discussion. Il connaît les arguments qui ont été avancés à ce sujet à la Chambre des représentants. Étant donné que celle-ci a opté pour un arrêté délibéré en Conseil des ministres, il lui semble que les garanties quant au sérieux de la décision concernant la date sont réunies. La seule question qui se pose du fait que l'entrée en vigueur est différée est celle de l'effectivité des mesures proposées. L'intervenant peut admettre qu'une entrée en vigueur immédiate soit contre-indiquée, mais il se demande néanmoins si, dans le projet en discussion, l'entrée en vigueur ne doit être liée à aucune autre condition, mise à part la nécessité d'un arrêté délibéré en Conseil des ministres.

Il est également possible d'opter pour un arrêté royal délibéré en Conseil des ministres, avec une date

in Ministerraad overlegd besluit, maar gebonden aan het realiseren van een bepaalde voorwaarde.

Een lid wijst op de verantwoording van het betreffende amendement dat in de Kamer van volksvertegenwoordigers is ingediend door de heren Willems en Landuyt. De inwerkingtreding dient te worden uitgesteld, aangezien er concordantie moet zijn tussen de afbouw van de fiscale discriminaties van het huwelijk vergeleken met de feitelijke samenwoning en het realiseren van de wettelijke samenwoning.

III. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Overeenkomstig artikel 60.3 van het reglement van de Senaat wordt de artikelsgewijze bespreking slechts geopend over artikelen waarop amendementen of subamendementen worden ingediend, alsook over artikelen waarvan de toevoeging bij amendement wordt voorgesteld.

Artikel 2

Op dit artikel worden verscheidene amendementen ingediend (*cf. infra*).

Met betrekking tot het voorgestelde artikel 1475, § 1, en het voorgestelde artikel 1476, § 1, verwijst een lid naar het probleem van de schijnhuwelijken. Bringen deze bepalingen met zich mee dat ook de mogelijkheid van een «schijn-wettelijke samenwoning» bestaat?

De minister vestigt de aandacht op het feit dat het uiteindelijke ontwerp zich situeert in boek III van het Burgerlijk Wetboek, met betrekking tot de consensuele contracten. De wettelijke samenwoning is dus duidelijk een overeenkomst.

Het lid antwoordt dat ook het huwelijk een overeenkomst is. Schijnhuwelijken worden aangegaan om bepaalde voordelen te verkrijgen die aan het huwelijk zijn verbonden, zoals het recht van gezinshereniging of een verblijfsvergunning. Indien men een verklaring van samenleving aflegt, betekent dat dan ook dat een van de partijen daar andere voordelen uit kan putten?

De minister verduidelijkt dat het uitgangspunt van de discussie in de Kamer werd gevormd door twee wetsvoorstellen, namelijk het wetsvoorstel betreffende het samenlevingscontract en het wetsvoorstel tot bescherming tegen discriminatie op grond van geslacht en seksuele of relationele voorkeur. Het eerste voorstel betreffende het samenlevingscontract voorzag in een uitgebreide reglementering voor samenwonenden, met een aantal voordelen, onder andere met betrekking tot de nationaliteit. Dit laatste voordeel werd geschrapt. Het samenlevingscontract werd als zuiver consensueel beschouwd en slechts drie elementen uit het primair huwelijksrecht zijn in

limite, ou pour un arrêté délibéré en Conseil des ministres, lié à la réalisation d'une condition déterminée.

Un commissaire renvoie à la justification de l'amendement déposé à la Chambre par MM. Willems et Landuyt. L'entrée en vigueur doit être différée, parce qu'il faut assurer la concordance entre la suppression des discriminations fiscales frappant le mariage par rapport à la cohabitation de fait et la réalisation de la cohabitation légale.

III. DISCUSSION DES ARTICLES

Conformément à l'article 60.3 du règlement du Sénat, la discussion des articles n'est ouverte que pour les articles qui ont fait l'objet de propositions d'amendements ou de sous-amendements et pour ceux dont l'adjonction a été proposée par la voie d'amendements.

Article 2

Divers amendements sont déposés à cet article (*cf. infra*)

En ce qui concerne l'article 1475, § 1er, proposé et l'article 1476, § 1er, proposé, un membre évoque le problème des mariages blancs. Ces dispositions impliquent-elles que la possibilité de «cohabitations légales fictives» existe également?

Le ministre souligne que le projet définitif s'inscrit dans le cadre du livre III du Code civil concernant les contrats consensuels. La cohabitation légale est donc manifestement un contrat.

Le membre répond que le mariage est, lui aussi, un contrat. Certains contractent un mariage blanc pour obtenir certains des avantages liés au mariage, comme le droit au regroupement familial ou l'obtention d'un permis de séjour. S'il y a déclaration de cohabitation, cela signifie-t-il qu'une des parties peut en tirer d'autres avantages?

Le ministre précise que la discussion à la Chambre était fondée sur deux propositions de loi, à savoir la proposition de loi concernant le contrat de vie commune et la proposition de loi relative à la protection contre les discriminations fondées sur le sexe et les tendances sexuelles ou relationnelles. La première proposition concernant le contrat de vie commune prévoyait une réglementation étendue pour les cohabitants et une série d'avantages, notamment en ce qui concerne la nationalité. Ce dernier avantage a été supprimé. Le contrat de vie commune a été considéré comme purement consensuel et l'on n'a retenu que trois éléments du régime primaire matrimonial, à

aanmerking genomen, dus niet de nationaliteitsverwerving en niet het recht op toegang tot het grondgebied.

Een lid verwijst naar een concreet geval. Iemand doet een verklaring van samenleving. Het gemeentebestuur moet nagaan of de wettelijke voorwaarden voldaan zijn. *Quid* indien het gemeentebestuur vaststelt dat de vreemdeling hier verblijft op basis van een toeristenvisum; mag het dan weigeren een verklaring van samenwoning te laten afleggen?

De minister onderstreept dat de voorwaarden voor de verklaring van samenleving vrij beperkt zijn; men moet handelingsbekwaam zijn, niet gehuwd zijn en geen ander contract van samenleving hebben afgesloten.

Een lid werpt de vraag op of hier geen bijkomende discriminatie bestaat ten nadele van het huwelijk. Daar zal de ambtenaar immers wel een verblijfsvergunning eisen.

De minister werpt op dat het probleem zich, met betrekking tot de schijnhuwelijken, bij de afkondiging van de huwelijken voordoet; ook daar rijst de vraag of een ambtenaar op basis van een illegaal verblijf van een vreemdeling kan weigeren om over te gaan tot de afkondiging van het huwelijk. In principe kan dat niet.

Een lid sluit zich aan bij het antwoord van de minister. Het gemeentebestuur moet niet onderzoeken of er een feitelijke samenwoning is. Dit sluit niet uit dat er gevallen van schijnsamenwoning kunnen zijn van personen die de overeenkomst afsluiten en in werkelijkheid niet samenwonen. Dan vallen ze echter niet onder de definitie van § 1 van artikel 1475. Dit artikel vereist een toestand van samenleven.

Een lid vraagt of het gemeentebestuur moet onderzoeken of de partijen werkelijk samenwonen op hetzelfde adres. Als zij deze verklaring afleggen zonder effectief samen te wonen, is dat dan geen valse verklaring?

De minister verduidelijkt dat het hier enkel gaat om een melding van een element in het bevolkingsregister. Mensen die samenwonen moeten niet noodzakelijk hun woonplaats hebben op hetzelfde adres.

Een lid vindt dat de vraag vooral is of het gemeentebestuur op het moment van de verklaring moet nagaan of de partners al samenleven en hoe wordt dat dan gecontroleerd? Mag het samenleven een aanvang nemen na de verklaring en welke controle mogelijkheden zijn er?

Een lid herinnert eraan dat het voorgestelde artikel 1475 twee voorwaarden oplegt opdat sprake is van wettelijke samenleving: de toestand van samenleven en de verklaring.

l'exclusion de l'obtention de la nationalité et du droit d'accès au territoire.

Un commissaire fait référence à un cas concret. Une personne fait une déclaration de cohabitation. L'administration communale doit vérifier si les conditions légales sont remplies. Que se passera-t-il lorsque l'administration communale aura constaté que l'étranger séjourne en Belgique grâce à un visa touristique? Pourra-t-elle dans ce cas refuser la déclaration de cohabitation?

Le ministre souligne que les conditions relatives à la déclaration de cohabitation sont assez limitées; l'intéressé doit avoir la capacité civile, il ne peut pas être marié et il ne peut pas avoir conclu un autre contrat de cohabitation.

Un commissaire demande si l'on ne se trouve pas devant une discrimination supplémentaire aux dépens du mariage. Dans le cas de gens mariés, le fonctionnaire réclamera un permis de séjour.

Le ministre objecte qu'en ce qui concerne les mariages blancs, le problème se pose au moment de la publication des mariages; à cet égard l'on peut également se demander si un fonctionnaire peut, en arguant du fait qu'un étranger est en séjour illégal refuser de procéder à la publication du mariage qui le concerne. En principe, il ne le peut pas.

Un commissaire souscrit à la réponse du ministre. L'administration communale ne doit pas examiner s'il y a cohabitation de fait. Cela n'exclut pas la possibilité de cohabitations fictives de personnes qui concluent un contrat de cohabitation sans pour autant cohabiter dans la réalité, auquel cas, elles ne relèvent pas de la définition du § 1er de l'article 1475. Cet article requiert une situation de cohabitation.

Un commissaire demande si l'administration communale doit examiner si les parties cohabitent vraiment à la même adresse. Les parties qui font cette déclaration sans cohabiter effectivement, ne se rendent-elles pas coupables d'une fausse déclaration?

Le ministre précise qu'il est simplement question de la mention d'un élément dans le registre de la population. Les personnes qui cohabitent ne doivent pas nécessairement avoir leur domicile à la même adresse.

Un membre estime que la question qui se pose est de savoir si l'administration communale est tenue de vérifier, au moment de la déclaration, si les partenaires sont déjà cohabitants. La cohabitation peut-elle commencer après la déclaration et quel est le contrôle possible?

Un membre rappelle que l'article 1475 proposé impose deux conditions pour qu'il y ait une cohabitation légale, à savoir une situation de vie commune et une déclaration.

De minister verduidelijkt dat de verklaring het volledige adres moet bevatten van de gemeenschappelijke verblijfplaats. De Kamer heeft niet geëist dat de gemeente nagaat of dit ook de feitelijke verblijfplaats is.

Een lid vraagt naar de sanctie indien deze gemeenschappelijke verblijfplaats niet bestaat.

Een ander lid is van oordeel dat de feitelijke samenwoning aanwezig moet zijn, aangezien de hele regeling steunt op een werkelijke samenleving. Dat is de *ratio legis*. Het is aldus ontoelaatbaar dat het zou volstaan een verklaring af te leggen opdat alle rechtsgevolgen kunnen intreden. Indien de gemeenschappelijke feitelijke verblijfplaats niet aanwezig is, zal het een onvolkomen gegeven zijn, dat echter geen einde maakt aan de wettelijke samenleving omdat deze de naleving vergt van de voorwaarden van § 2 van artikel 1476. Aldus zou een schuldeiser misbruik van de instelling kunnen invoeren als er geen feitelijke samenleving is, hoewel men formeel een verklaring van samenwoning heeft afgelegd. In dat geval kan men dus invoeren dat de rechtsgevolgen niet tegengeworpen kunnen worden. «*Fraus omnia corrumpit*.»

Een lid verwijst naar § 2 over het einde van de wettelijke samenwoning. Het uit elkaar gaan, het vertrek van een van de samenwonenden maakt nog geen einde aan de wettelijke samenwoning. Er worden zekere vormvereisten opgelegd.

Een lid haalt het geval aan waarbij men de wettelijke samenwoning wenst te doen ophouden door in het huwelijk te treden met een andere partner. Het kan zijn dat de partner uit de wettelijke samenleving totaal onwetend is over dit huwelijk. Is de nieuwe huwelijkspartner dan gehouden de eventuele gevolgen te dragen? De wet bepaalt immers dat men tot drie maanden na de beëindiging nog een aantal maatregelen kan vragen. Kan men dan het putatief huwelijk invoeren of geldt het adagium «*en mariage, trompe qui peut*»?

De minister herhaalt dat men, na lange discussie, ervoor heeft geopteerd de wettelijke samenleving niet als een huwelijksbeletsel te beschouwen. Aldus werd geoordeeld dat het huwelijk op zich een einde zou maken aan de wettelijke samenwoning.

Een lid vraagt of derden inzage hebben in het samenlevingscontract.

De minister stelt dat hier een duidelijk onderscheid dient te worden gemaakt. Enerzijds bestaat de mogelijkheid een wettelijk samenlevingscontract, dat een consensueel contract is, te sluiten. Daarnaast heeft men de mogelijkheid (1476, § 1, 6°) om een bijkomende overeenkomst te sluiten waarin bepaalde afspraken zijn gemaakt wat betreft de verhouding tussen partijen. Of derden inzage hebben, is dus afhankelijk van de wens van de partijen. De Kamer heeft geoordeeld dat het mogelijk moet zijn dat twee wette-

Le ministre précise que la déclaration doit contenir entre autres l'adresse complète de la résidence commune. La Chambre n'a pas exigé que la commune contrôle s'il existe une résidence effective.

Un membre demande quelle est la sanction lorsque cette résidence commune n'existe pas.

Un autre membre considère que la cohabitation de fait est indispensable étant donné que l'ensemble de la réglementation se fonde sur le principe d'une cohabitation effective. Elle est la *ratio legis*. L'on ne peut dès lors pas admettre qu'une simple déclaration suffise pour que tous les effets juridiques se produisent. S'il n'y a pas de résidence commune de fait, l'on disposera d'un élément incomplet qui ne mettra toutefois pas fin à la cohabitation légale, qui existe si les conditions définies au § 2 de l'article 1476 sont respectées. Un créancier pourrait, par exemple, prétendre qu'il y a abus de l'institution en l'absence de cohabitation de fait, de personnes qui auraient formellement fait une déclaration de cohabitation. Dans ce cas, l'on pourra donc invoquer l'inopposabilité des effets juridiques. «*Fraus omnia corrumpit*.»

Un membre renvoie au § 2 concernant la cessation de la cohabitation légale. La séparation, le départ d'un des cohabitants, ne met pas fin à la cohabitation légale. Un formalisme est donc exigé.

Un membre cite le cas où l'on souhaite mettre fin à la cohabitation légale en contractant mariage avec un autre partenaire. Il est possible que le cohabitant légal ignore absolument tout de ce mariage. Le nouveau conjoint sera-t-il tenu de supporter les effets éventuels de cette situation? La loi prévoit que les cohabitants puissent demander certaines mesures jusqu'à trois mois après la cessation de la cohabitation. Peut-on dans ce cas invoquer le mariage putatif ou est-ce l'adage «*en mariage, trompe qui peut*» qui s'applique?

Le ministre répète qu'après une longue discussion on a choisi de ne pas considérer la cohabitation légale comme un empêchement au mariage. On a donc décidé que le mariage mettrait fin en soi à la cohabitation légale.

Un commissaire demande si les tiers ont accès au contrat de vie commune.

Le ministre déclare qu'il convient de faire une nette distinction entre d'une part la possibilité de conclure un contrat légal de vie commune, qui est un contrat consensuel, et la possibilité (1476, § 1er, 6°) de conclure un contrat complémentaire contenant certaines stipulations réglant la relation entre les parties. La question de savoir si les tiers ont un droit de regard dépend donc de la volonté des parties. La Chambre a estimé que deux cohabitants légaux devaient avoir la possibilité de conclure un contrat

lijk samenwonenden een overeenkomst sluiten die enkel en alleen tussen hen geldt en hen alleen bindt. Als zij toch een vorm van tegenwerpen wensen, dan moet deze overeenkomst bij notariële akte worden opgemaakt. Het bestaan van deze overeenkomst wordt dan eventueel aan het gemeentebestuur medegedeeld.

Een lid vraagt of derden een register van verklaring van samenleving kunnen consulteren, aangezien deze derden ook rechten kunnen putten uit die verklaring van samenwoning; er is immers de hoofdelijkheid van de schulden die aangegaan worden voor de samenleving en de kinderen. De spreker is van oordeel dat dit dan ook het recht impliceert om toegang te hebben tot het register van de samenleving.

De minister verwijst naar de gelijklopendheid met het systeem van het huwelijk. Indien de gehuwden een huwelijkscontract hebben gesloten, hebben derden ook geen inzage in dit huwelijkscontract. Men heeft alleen kennis van het feit of er een huwelijkscontract is gesloten. Analoog met het huwelijk bestaat de mogelijkheid om het sluiten van een samenlevingscontract mede te delen aan het gemeentebestuur.

Een lid stelt zich vragen bij de gevolgen van een huwelijk met iemand die reeds gebonden was door een verklaring van samenwoning, buiten medeweten van de partner.

Voorts dient men er rekening mee te houden dat de samenwoningsregeling (*cf.* het voorgestelde artikel 1475) vervalt zodra een van de partijen door huwelijk is verbonden. Het enige probleem dat rijst, is de beëindiging van de vroegere samenwoning. Volgens spreker kan men bij de burgerlijke stand nagaan of de toekomstige echtgenoot verbonden is door een samenwoningsovereenkomst. Zodoende kunnen de partijen eventueel hun huwelijksstelsel aan de omstandigheden aanpassen.

Een lid wijst erop dat de wettelijke samenwoning beëindigd kan worden met een eenzijdige verklaring. Kan de afgewezen partij in dat geval aanspraak maken op schadeloosstelling? Doet het eenzijdig beëindigen van de samenwoning een recht ingaan op schadeloosstelling?

De minister verwijst naar de bepaling in het ontwerp dat uitdrukkelijk bepaalt dat de problemen verbonden met de beëindiging van de wettelijke samenwoning voor de vrederechter aanhangig kunnen worden gemaakt. Alles is uiteraard afhankelijk van de voorwaarden waaronder een einde wordt gemaakt aan de wettelijke samenwoning. Toepassing van het artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek lijkt hem niet uitgesloten.

In dit kader vestigt een lid de aandacht op het feit dat dit artikel de aansprakelijkheid op basis van een fout voorziet. Als men echter de wet toepast die toe-

qui ne vaut qu'entre eux deux et ne lie qu'eux seuls. S'ils souhaitent que ce contrat bénéficie d'une certaine opposabilité, celui-ci devra faire l'objet d'un acte notarié. L'existence de ce contrat sera alors communiquée éventuellement à l'administration communale.

Un membre demande si des tiers peuvent consulter un registre de déclaration de vie commune, étant donné que cette déclaration peut également faire naître des droits dans leur chef; les dettes contractées pour les besoins de la cohabitation et des enfants, sont, en effet contractées solidairement. L'intervenant estime que cela implique donc que l'on ait accès au registre de vie commune.

Le ministre répond qu'il y a parallélisme avec le régime du mariage. Si les conjoints ont conclu un contrat de mariage, les tiers n'y ont pas accès non plus. On sait seulement qu'un contrat de mariage a été conclu. Comme pour le mariage, il est possible d'informer l'administration communale de la conclusion d'un contrat de vie commune.

Un commissaire s'interroge sur les conséquences d'un mariage avec une personne qui était déjà liée par une déclaration de cohabitation, à l'insu du partenaire.

En second lieu, il faut tenir compte du fait que le régime de cohabitation (voir l'article 1475 proposé) prend fin au moment où un des partenaires est lié par mariage. L'intervenant estime que le seul problème qui se pose est celui de la liquidation de la cohabitation antérieure. Il lui semble que l'on peut se renseigner à l'état civil pour savoir si la future conjointe est liée par un contrat de cohabitation. Ainsi les partenaires peuvent éventuellement adapter leur régime matrimonial aux circonstances.

Un membre attire l'attention sur la possibilité de mettre fin à la cohabitation légale par une déclaration unilatérale. Dans ce cas, le «répudié» peut-il avoir recours à des dommages et intérêts? La rupture de la cohabitation de façon unilatérale, peut-elle ouvrir le droit à des dommages et intérêts?

Le ministre renvoie à la disposition du projet selon laquelle le juge de paix peut être saisi des problèmes liés à la dissolution de la cohabitation légale. Tout dépend effectivement des conditions dans lesquelles on met fin à la cohabitation légale. L'application de l'article 1382 du Code civil ne lui semble pas exclue.

Un membre attire l'attention sur le fait que cet article prévoit la responsabilité résultant d'une faute. Toutefois, si l'on applique la loi, qui permet de mettre

laat door een eenzijdige verklaring de wet te beëindigen, kan er toch moeilijk sprake zijn van een fout.

Waarom is artikel 1382 dan trouwens niet toepasselijk bij een echtscheiding?

De minister verwijst naar het voorgestelde artikel 1479, tweede lid. Het feit dat men al dan niet een schadevergoeding kan vragen, hangt af van de feitelijke omstandigheden. Spreker verwijst naar de huidige discussie in de rechtspraak over het al dan niet verkrijgen van schadevergoeding voor het ontbinden van een feitelijk samenwoningsverband. De rechtspraak daaromtrent kan analoog worden toegepast voor het samenlevingscontract, aangezien het voorliggende ontwerp op deze problematiek geen specifiek antwoord verschaft.

Een lid onderstreept dat artikel 1479 hier niet relevant is. Dat artikel handelt inderdaad over de gevolgen van de beëindiging van de samenleving, waarbij de rechter dringende maatregelen kan treffen. Het is voor spreker duidelijk dat de foutieve ontbinding van een huwelijk bepaalde wettelijk geregelde gevolgen heeft, hetgeen *expressis verbis* in bepaalde artikelen is vastgelegd. De desbetreffende toestand van beëindiging van een wettelijk samenlevingscontract kan men wel vergelijken met het verbreken van een huwelijksbelofte. De rechtspraak zegt dat artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing is als deze verbreking op een foutieve wijze gebeurt. Spreker beaamt dat het perfect mogelijk is een samenlevingscontract eenzijdig te ontbinden, maar toch kan er een fout zijn ten gevolge van de omstandigheden waarin deze beëindiging gebeurt. Nochtans is spreker van oordeel dat op dat ogenblik, voor de toepassing van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, niet de vrederechter bevoegd is, maar wel de gewone rechtsmacht.

Een lid verklaart deze opmerking te kunnen onderschrijven. Het voorgestelde artikel 1479 voorziet overigens in dringende en voorlopige maatregelen. Voor het lid is het zeer de vraag welk verschil er bestaat tussen de regels inzake schadeloosstelling bij feitelijke samenwoning en die welke van toepassing zijn op de wettelijke samenwoning. Maakt het recht daarin een onderscheid?

Een lid onderstreept dat men voor de toepassing van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek een fout moet bewijzen, alsook de objectieve schade.

Een lid stelt dat men zou kunnen aannemen dat de partijen er bij een samenwoning rekening mee moeten houden dat de andere partij de samenwoning kan beëindigen door een eenzijdige verklaring.

Een ander lid is van oordeel dat er ook een voorafgaande vraag rijst, namelijk of artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek wel toepasselijk kan zijn. Bij het wettelijk samenlevingscontract is er immers een con-

fin à la cohabitation légale au moyen d'une déclaration unilatérale, l'on peut difficilement parler d'une faute.

D'ailleurs, pourquoi l'article 1382 n'est-il pas applicable en cas de divorce?

Le ministre renvoie à l'article 1479, deuxième alinéa proposé. La possibilité ou non de réclamer un dédommagement dépend des circonstances de fait. L'intervenant renvoie à la discussion en cours dans le cadre de la jurisprudence sur la possibilité ou non d'un dédommagement en cas de rupture d'un lien de cohabitation de fait. La jurisprudence en la matière est applicable *mutatis mutanda* au contrat de vie commune, étant donné que le projet à l'examen ne résout pas ce problème de manière spécifique.

Un membre souligne que l'article 1479 n'a rien à voir avec le problème soulevé. Cet article concerne effectivement les conséquences de la dissolution de la cohabitation, à la suite de laquelle le juge peut prendre des mesures urgentes. Il est clair pour l'intervenant que la dissolution fautive d'un mariage a des effets légaux, comme certains articles le prévoient expressément. La dissolution d'un contrat légal de vie commune est comparable à la rupture d'une promesse de mariage. Selon la jurisprudence, l'article 1382 du Code civil est applicable lorsque cette rupture se fait de manière fautive. L'intervenant admet qu'il est parfaitement possible de dissoudre unilatéralement un contrat de vie commune, mais il considère qu'il peut néanmoins y avoir faute en raison des circonstances dans lesquelles cette dissolution a lieu. Il estime que, dans un tel cas, c'est la juridiction ordinaire et non pas le juge de paix qui a compétence pour appliquer l'article 1382 du Code civil.

Un membre rejoint cette observation. L'article 1479 proposé prévoit d'ailleurs des mesures urgentes et provisoires. Le membre pose la question de savoir s'il existe une différence entre les règles qui s'appliquent au dédommagement de la cohabitation de fait et les règles qui peuvent s'appliquer à la cohabitation légale. Existe-t-il une différence en droit?

Un membre souligne que dans le cadre de l'application de l'article 1382 du Code civil, il faut prouver qu'une faute a été commise et qu'il y a donc des dommages objectifs.

Un membre déclare que l'on pourrait admettre qu'en cas de cohabitation, les parties doivent tenir compte que l'autre partie peut mettre fin à la cohabitation par voie de déclaration unilatérale.

Un autre membre estime qu'il convient en outre de se demander au préalable si l'article 1382 du Code civil peut effectivement être d'application. Dans le cadre du contrat légal de vie commune, il y a en effet

tract en is er geen samenloop tussen de delictuele en de contractuele aansprakelijkheid. Bij feitelijke samenleving is er daarentegen geen contract. Dit betekent niet dat een contract niet kan getoetst worden op zijn geoorloofdheid of op schadeverwekkende handelingen. Hij verwijst in dat verband naar artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek dat handelt over de goede trouw bij de uitvoering van de overeenkomst. De schade bij contractuele wanprestatie is het verlies van het contractueel voordeel. Kan men spreken van een verlies van contractueel voordeel wanneer de wet zegt dat men op ieder ogenblik een einde kan maken aan de situatie van wettelijke samenleving?

Volgens een lid bestaat de basisidee van het wettelijk samenwonen erin dat er een mogelijkheid van eenzijdige beëindiging moet blijven openstaan. Dat geldt als een hoofdkenmerk van de overeenkomst. De schade die daaruit kan ontstaan is dezelfde als die welke kan ontstaan uit een gewoon samenwonen.

Van essentieel belang is dat elk van de partijen de overeenkomst van wettelijke samenwoning kan beëindigen.

Een andere spreekster verklaart het eens te zijn met die zienswijze. Volgens haar reikt de verbintenis om de tegenpartij schadeloos te stellen minder ver bij de wettelijke samenwoning dan in het huwelijk.

De minister wijst erop dat het huwelijkscontract alleen contractuele rechten en plichten regelt. De samenwoningsovereenkomst bevindt zich niet in boek I van het Burgerlijk Wetboek, dat de plichten van de echtgenoten regelt. Het gaat om een eenvoudige overeenkomst waarop de bepalingen van het overeenkomstenrecht van toepassing zijn. Een uitzondering daarop vormt de bevoegdheid van de vrederechter op dat punt.

Een lid begrijpt dat het hier het contractenrecht betreft. Dit impliceert dat alle regels van het contractenrecht toepasselijk zijn. Voor bepaalde gevolgen is inderdaad een uitzondering gemaakt op het contractenrecht. Zo b.v. wanneer de bevoegdheid opgedragen is aan de vrederechter. Zijn dan de regels van bedrog en dwaling ook toepasselijk als men zich vergist over de essentie van de elementen?

Volgens spreker gaat de vergelijking met het huwelijk inderdaad niet op maar gaat anderzijds de vergelijking met de gebruikelijke contracten ook niet op. Men plaatst hier een figuur in het contractenrecht die er eigenlijk niet thuishoort.

Een lid komt terug op een opmerking van een vorige spreker. Is samenloop mogelijk van contractuele verplichtingen en de aansprakelijkheid bij een oneigenlijk misdrijf van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek? Het Hof van Cassatie heeft op deze vraag uitdrukkelijk ontkennend geantwoord.

un contrat et la responsabilité délictuelle et la responsabilité contractuelle ne coïncident pas. Par contre, dans le cas d'une cohabitation de fait, il n'y a pas de contrat. Cela ne signifie pas qu'un contrat ne puisse pas être évalué à la lumière de son caractère licite ou d'actes dommageables. Il renvoie à cet égard à l'article 1134 du Code civil, qui concerne la bonne foi dans l'exécution du contrat. Le dommage résultant d'une faute contractuelle est la perte de l'avantage contractuel. Peut-on parler de perte de l'avantage contractuel lorsque la loi dispose que l'on peut mettre fin à tout moment à la cohabitation légale?

Un membre est d'avis que l'idée fondamentale de la cohabitation légale est la volonté de préserver une possibilité de rupture unilatérale. Ceci est une caractéristique essentielle de ce contrat. Les dommages qui peuvent en résulter ne sont pas différents de ceux qui résulteraient d'une cohabitation ordinaire.

La possibilité de chacune des parties de mettre fin au contrat de cohabitation légale est essentielle.

Une autre intervenante se rallie à cette position. Elle est d'avis que l'engagement d'assumer des dommages vis-à-vis du partenaire, va moins loin dans le cas de la cohabitation légale que dans le cas du mariage.

Le ministre souligne que le contrat de mariage ne règle que les droits et obligations contractuelles. Le contrat de cohabitation ne se situe pas dans le livre Ier du Code civil qui concerne les obligations des deux époux. Il s'agit d'un simple contrat, auquel s'appliquent les dispositions en matière contractuelle. La compétence du juge de paix en la matière forme une exception.

Un membre comprend qu'il s'agit là du droit des contrats. Cela implique que toutes les règles du droit des contrats sont d'application. Certaines conséquences font effectivement figure d'exception le juge de paix au droit des contrats. Ainsi en est-il lorsque la compétence est attribuée. Les règles concernant l'erreur et le dol s'appliquent-elles aussi lorsque l'on se trompe quant à l'essence des éléments?

Selon l'intervenant, s'il est effectivement absurde d'établir une comparaison avec le mariage, il est tout aussi absurde de faire une comparaison avec les contrats classiques. L'on fait en effet apparaître dans le droit des contrats qui ne doit en fait pas s'y trouver.

Un membre revient sur une remarque d'un intervenant précédent. Les obligations contractuelles et la responsabilité quasi-délictuelle visées à l'article 1382 du Code civil peuvent-elles coïncider? La réponse de la Cour de cassation à cette question est clairement négative.

Als men dan deze overeenkomst uitsluitend bekijkt in het kader van het contractueel recht, zou men kunnen argumenteren dat men dan maar in het notarieel verleden contract de bepalingen moet inbouwen betreffende schadelijke verbreking of ontbinding. Als men daarin contractueel niet voorziet, zou men kunnen stellen dat men contractueel afstand heeft gedaan van eventuele schadevergoeding.

Een lid wijst erop dat de vorige tussenkomst twee elementen bevat. Ten eerste wordt gesteld dat het niet-inlassen van een bijzonder beding van schadebegroting een bewijs van afstand van schadebegroting zou kunnen vormen. Spreker gaat niet akkoord met deze stelling. Uiteraard is het wel mogelijk een dergelijke afstand te bedingen.

Ten tweede rijst de vraag of men in een bijkomend contract kan bedingen dat bij verbreking eventueel schadevergoeding betaald moet worden. Daarop antwoordt spreker bevestigend. Hetgeen wordt uitgesloten zijn overeenkomsten die strijdig zijn met openbare orde of met de goede zeden (zie het voorgestelde artikel 1478).

Een lid werpt op dat het opleggen van een belangrijke schadevergoeding als voorwaarde om te huwen eventueel wel als strijdig met de openbare orde kan worden beschouwd. Men beëindigt immers de wettelijke samenwoning door het huwelijk.

Artikel 1475

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, amendement nr. 18), luidende:

«In het voorgestelde artikel 1475, § 2, 1°, de woorden «een andere verklaring van wettelijke samenwoning» vervangen door de woorden «een andere wettelijke samenwoning.»

Verantwoording

Men is gebonden door de wettelijke samenwoning en niet door de verklaring, net zoals gehuwden gebonden zijn door het huwelijk en niet door de sluiting ervan.

Dit amendement wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 stem.

Tevens wordt een tekstverbetering goedgekeurd. In de Nederlandse tekst moet het woord «beide» zonder lidwoord worden gebruikt. Deze opmerking geldt ook voor andere artikelen.

Si l'on analyse ce contrat uniquement dans le cadre du droit des contrats, l'on pourrait alléguer qu'il suffit d'inscrire les dispositions relatives à la rupture ou à la dissolution dommageables dans le contrat passé devant notaire. Si cela n'est pas prévu dans le contrat, cela pourrait signifier que l'on a renoncé contractuellement à un éventuel dédommagement.

Un commissaire souligne que l'intervention précédente contient deux éléments. Premièrement, elle laisse entendre que le fait de ne pas avoir inséré de clause spéciale concernant l'évaluation du dommage pourrait être considéré comme une preuve que l'on renonce à ladite évaluation. L'intervenant ne partage pas cette interprétation. Certes, il doit être possible d'insérer une clause stipulant que l'on y renonce.

Deuxièmement, se pose la question de savoir si l'on peut préciser dans un contrat complémentaire qu'en cas de rupture, il convient de verser un dédommagement éventuel. L'intervenant répond à cette question par l'affirmative. Ce qui est exclu, ce sont les contrats qui sont contraires à l'ordre public et aux bonnes mœurs (voir l'article 1478 proposé).

Un commissaire objecte que le fait d'imposer un dédommagement important comme condition du mariage pourrait bien être considéré comme contraire à l'ordre public. En effet, le mariage met fin à la cohabitation légale.

Article 1475 proposé

MM. Vandenberghe et Bourgeois proposent un amendement (doc. Sénat, n^o1-916/3, amendement n° 18), rédigé comme suit:

«À l'article 1475, § 2, 1°, proposé, remplacer les mots «une autre déclaration de cohabitation légale» par les mots «une autre cohabitation légale.»

Justification

L'on est lié par la cohabitation légale et non par la déclaration, tout comme les époux sont liés par le mariage et non par sa conclusion.

Cet amendement est adopté par 8 voix contre 1.

En outre, l'on adopte une correction de texte. Dans le texte néerlandais, il faut utiliser le mot «beide» sans article. Cette remarque est valable également pour d'autres articles. (Cf. *infra*.)

Artikel 1476

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, amendement nr. 17), luidende:

« In het tweede lid van § 2 van het voorgestelde artikel 1476 de woorden « als die welke bedoeld is in § 1, eerste lid, van dit artikel » vervangen door de woorden « als bedoeld in § 1, die wordt overhandigd aan het gemeentebestuur van de gemeente alwaar de wettelijke samenwoning werd aangegeaan. »

Verantwoording

Uit de voorgestelde tekst blijkt niet bij welk gemeentebestuur de verklaring tot beëindiging van de wettelijke samenwoning dient te worden afgelegd: dat van de gemeenschappelijke verblijfplaats op dat ogenblik of dat alwaar de verklaring tot wettelijke samenwoning afgelegd werd.

De minister verduidelijkt dat het wetsontwerp bepaalt dat de wettelijke samenwoning wordt medegedeeld aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. Deze maakt er melding van in het bevolkingsregister. Dit systeem is trouwens reeds van kracht in een aantal gemeenten. De meldingen blijven de persoon volgen, waarheen hij zich ook verplaatst. Als de betrokkene zijn woonplaats aldus overbrengt naar een andere gemeente, worden identiek dezelfde gegevens in het bevolkingsregister vermeld. Het lijkt dan ook logischer dat ook de beëindiging van de wettelijke samenwoning wordt medegedeeld aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar de samenwonende op dat ogenblik is ingeschreven en dat men niet moet terugkeren naar de ambtenaar van de plaats waar de wettelijke samenwoning voor het eerst werd opgetekend. Deze keuze hangt uiteraard ook samen met het belang dat men hecht aan de wettelijke samenwoning. Het ontwerp beschouwt de verklaring van samenwoning als een mededeling in het bevolkingsregister en niet als een afzonderlijke akte van de burgerlijke stand.

Een lid is van oordeel dat de basisredenering die aan het amendement van de heer Vandenberghe ten grondslag ligt, erin bestaat een analogie op te bouwen met de kantmelding bij de beëindiging van een huwelijksakte. Daar moet men teruggaan naar de oorspronkelijke verklaring. Het lijkt hem echter perfect mogelijk dat de betreffende ambtenaar melding van deze beëindiging zou doen aan de ambtenaar van de huidige verblijfplaats van de betrokkene. De oorspronkelijke akte van samenwoning en de eventuele beëindiging ervan zouden echter wel een geheel moeten vormen.

De minister verwijst naar de lange discussies in de Kamer over dit punt. De Kamer heeft uiteindelijk geopteerd voor het systeem van de verklaring, ten

Article 1476 proposé

MM. Vandenberghe et Bourgeois proposent un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 17), rédigé comme suit:

« Au deuxième alinéa du § 2 de l'article 1476 proposé, remplacer les mots « alinéa 1er, du présent article » par les mots « qui est remise à l'administration communale de la commune où la déclaration de cohabitation légale a été faite. »

Justification

Le texte proposé ne dit pas clairement quelle est l'administration communale à laquelle il faut faire la déclaration visant à mettre fin à la cohabitation légale: celle de la résidence commune à ce moment-là ou celle où la déclaration de cohabitation légale a été faite.

Le ministre précise que, selon la loi en projet, il faut informer l'officier de l'état civil de la cohabitation légale. Celui-ci en fait mention au registre de la population. Au demeurant, ce système est déjà en vigueur dans une série de communes. La mention suit la personne, où qu'elle aille. Si elle transfère son domicile dans une autre commune, l'on inscrira les mêmes mentions au registre de la population de celle-ci. Il semble dès lors plus logique d'informer de la dissolution de la cohabitation légale l'officier de l'Etat civil de la commune où le cohabitant est inscrit à ce moment-là et de ne pas devoir aller en informer l'officier de l'endroit où l'on a actée pour la première fois la cohabitation légale. Le choix qui sera opéré dépendra évidemment de l'importance que l'on accorde à la cohabitation légale. Selon la loi en projet, la déclaration de cohabitation doit faire l'objet d'une mention dans le registre de la population et non pas d'un acte particulier de l'Etat civil.

Un membre estime que l'amendement de M. Vandenberghe vise à créer une analogie avec la mention apposée en marge de l'acte de mariage en cas de dissolution de celui-ci. Dans ce cas-là, il y a lieu de se référer à la déclaration initiale. Il lui semble toutefois parfaitement possible que l'officier en question informe l'officier du domicile actuel de l'intéressé de la dissolution de la cohabitation. L'acte de cohabitation originel et l'acte de dissolution éventuel devraient toutefois former un tout.

Le ministre renvoie aux longues discussions qui ont eu lieu à la Chambre sur ce point. Finalement, la Chambre a opté pour le système de la déclaration et

nadele van het opmaken van een akte. De verklaring gebeurt dan op dezelfde wijze als bij een verklaring van een nieuwe wettelijke woonplaats. Er werd zelfs identiek dezelfde terminologie gebruikt. Er wordt dus geen akte opgemaakt van de wettelijke samenwoning, zodat men ook niets kan of hoeft te vermelden op de kant ervan. Het is gewoon een verklaring betreffende een persoon die op dat ogenblik in de gemeente woonachtig is.

Een lid vraagt of deze verklaring dan niet wordt opgenomen in een apart register. Op welke manier wordt deze verklaring geregistreerd en hoe wordt zij medegedeeld aan andere besturen indien de betrokkenen een andere woonplaats kiezen?

Een lid verwijst naar het feit dat er in geval van beëindiging een betekening moet gebeuren aan de andere partij. Waarom deze betekening niet uitbreiden tot de ambtenaar van de burgerlijke stand van de op dat ogenblik gekende woonplaats?

Een lid is van oordeel dat het voorstel van vorige spreker moeilijk te verwezenlijken is in de praktijk. Het komt immers voor dat mensen meer dan eens verhuizen; men kan dan moeilijk terugkeren naar de ambtenaar voor wie men oorspronkelijk de verklaring heeft afgelegd. Het lijkt hem logisch dat de verklaring de samenwonende moet volgen en dat de verklaring moet volgen naar de nieuwe gemeente waar de verklaring van verandering van woonplaats wordt afgelegd door de betrokkene. Dit is trouwens parallel met de bestaande systemen van het huwelijk.

De minister werpt op dat men moet pogen een praktische en juridische oplossing te bieden, zonder dat de organisatie daarvan al te veel kosten met zich meebrengt. Men mag niet uit het oog verliezen dat betekenen veel geld kost. Hij verduidelijkt dat de verklaring van wettelijke samenwoning deel zal uitmaken van de vermeldingen die voorkomen in het persoonlijk dossier van de betrokkene. «Model 5» van het bevolkingsregister, waarin een aantal facultatieve vermeldingen kunnen worden opgenomen, verhuist mee met de betrokken persoon; het volgt aldus het persoonlijk dossier van de betrokkene.

Een lid oppert een praktisch bezwaar, namelijk dat als de samenwoning is beëindigd, de betrokkenen dan niet meer samenwonen. Aldus gaat een van hen een verklaring doen op de gemeente waar hij woont, maar dat is niet noodzakelijk de gemeente waar hij heeft samengewoond.

De minister stipt aan dat men de beëindiging inderdaad zal melden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn woonplaats. In het persoonlijk dossier zal dan wel vermeld staan dat de betrokkene wettelijk samenwonend is. Uiteraard kan de ambtenaar van de burgerlijke stand van deze woonplaats de beëindiging slechts betekenen aan de partner op het ogenblik dat alle gegevens hem worden medegedeeld.

non pas pour la rédaction d'un acte. Cette déclaration se fait, selon les mêmes modalités qu'une déclaration de changement de domicile légal. Une terminologie identique a même été utilisée. Aucun acte n'est dressé à propos de la cohabitation légale, si bien qu'il ne peut pas y avoir de mention en marge. L'on a tout simplement affaire à une déclaration relative à une personne qui a, à ce moment-là, son domicile dans la commune.

Un membre demande s'il ne faudrait pas mentionner cette déclaration dans un registre particulier. Comment l'enregistre-t-on et comment la communique-t-on aux autres administrations lorsque les intéressés choisissent un autre domicile?

Un membre fait référence au fait que, s'il est mis fin à la cohabitation légale, il est nécessaire de le notifier à l'autre partie. Pourquoi ne pas étendre cette obligation et prévoir qu'il faut également le notifier à l'officier de l'Etat civil du domicile connu à ce moment-là?

Un membre estime que la proposition de l'intervenant précédent est difficile à mettre en œuvre en pratique. En effet, il arrive que des gens déménagent plus d'une fois, il est alors difficile de retourner à l'administration devant laquelle ils ont fait leur déclaration initiale. Il lui semble logique que la déclaration suive le cohabitant dans la nouvelle commune où il fait sa déclaration de changement de domicile. Ce serait d'ailleurs une procédure analogue à celle que doivent suivre les gens mariés.

Le ministre fait observer qu'il faut tenter de fournir une solution pratique et juridique, dont l'application n'entraîne pas trop de frais. Il ne faut pas perdre de vue qu'une signification coûte cher. Il précise que la déclaration de cohabitation légale fera partie des mentions figurant dans le dossier personnel de l'intéressé. Le «modèle 5» du registre de la population, dans lequel peuvent être inscrites une série de mentions facultatives «déménagera» avec l'intéressé, il suivra donc le dossier personnel de l'intéressé.

Un membre estime qu'il y a une objection pratique, car, en cas de dissolution de la cohabitation légale, les intéressés n'habitent plus ensemble. L'un de ceux-ci va donc faire une déclaration à la commune où il habite, mais celle-ci n'est pas nécessairement la commune où il a cohabité.

Le ministre souligne qu'il faudra bel et bien signaler la dissolution à l'officier de l'état civil de son domicile. Le dossier personnel mentionnera toutefois qu'il est cohabitant légal. L'officier de l'état civil du domicile ne pourra évidemment signifier la dissolution au partenaire que quand toutes les données lui auront été communiquées.

Een lid wijst op de rechtsonzekerheid. Om daaraan een einde te maken dient in ieder geval het tweede lid te worden aangevuld en duidelijk te worden gesteld dat de verklaring dient te worden afgelegd in de woonplaats van de verklarende. De plaats waar men de verklaring moet afleggen dient te worden gepreciseerd.

Een ander lid werpt op twijfels te hebben over het voorliggende wetsontwerp. Volgens spreker was een advies van de Raad van State over een zo belangrijke hervorming noodzakelijk. Hij is van oordeel dat het zwakste punt van deze regeling het gebrek aan openbaarheid is. Aangezien er vermogensrechtelijke gevolgen worden verleend aan de samenleving, zou de kennisgeving aan derden (schuldeisers) dienen te worden georganiseerd. Er zou duidelijk dienen te worden gesteld waar men die verklaringen kan consulteren. Zo heeft bijvoorbeeld de hypotheekverlener bij de aankoop van een onroerend goed er belang bij te weten of de koper al dan niet effectief samenwoont.

Het komt spreker dus voor dat het ontwerp betreffende de openbaarheid gebrekkig is. Is een wijziging van het bevolkingsregister voldoende voor de tegenwoordigheid? In dat opzicht lijkt het spreker beter elke wijziging in de toestand van samenwoning te centraliseren waar de verklaring wordt afgelegd. Aldus is de derde er niet toe genoopt op verschillende plaatsen te onderzoeken wat de rechtstoestand van zijn schuldenaar is.

De minister verwijst nogmaals naar de discussie in de Kamer van volksvertegenwoordigers. De mogelijkheid bestond inderdaad om hetzij een akte van wettelijke samenwoning op te maken, hetzij te volstaan met een mededeling in de bevolkingsregisters; een akte van de burgerlijke stand geeft ongetwijfeld meer garanties op het vlak van de openbaarheid. Bovendien is de toegankelijkheid tot akten van de burgerlijke stand ook groter dan de toegang tot het bevolkingsregister waar inzage slechts mogelijk is als die uitdrukkelijk door de wet is toegestaan. De Kamer heeft echter geopteerd voor de mededeling via het bevolkingsregister.

De minister bevestigt dat er ook een wetswijziging op til is in verband met het versoepelen van de toegang tot de akten van de burgerlijke stand, precies om de openbaarheid te bevorderen. Anderzijds mag dit gebrek aan openbaarheid ook niet worden overroepen.

Ook in de huwelijksakte wordt enkel vermeld of er een huwelijkscontract is gesloten, maar over de inhoud ervan wordt niets vermeld. Om die inhoud te kennen, moet men contact opnemen met de betrokkene zelf.

Een lid is van oordeel dat de discussie in de Kamer de door hem aangehaalde argumenten niet weerlegt. Iedere schuld die door een der samenwonenden

Un membre attire l'attention sur l'absence de sécurité juridique. Pour y mettre fin, il faudrait en tout cas compléter le deuxième alinéa et préciser que le déclarant doit faire sa déclaration à son domicile. Il y a lieu d'indiquer à quel endroit précis la déclaration doit être faite.

Un autre membre déclare que le projet de loi à l'examen suscite de sa part des interrogations. Selon lui, une réforme aussi importante aurait dû faire l'objet d'un avis du Conseil d'État. Il estime que le manque de publicité constitue le point faible de la réglementation. Comme la cohabitation aura des effets patrimoniaux, il faut en définir les modalités de notification aux tiers (créanciers). Il faudrait indiquer clairement l'endroit où il est possible de consulter les déclarations en question. Celui qui accorde une hypothèque à l'acheteur d'un bien immobilier a évidemment tout intérêt à savoir si l'acheteur cohabite effectivement ou non.

L'intervenant a l'impression que le projet est lacunaire sur le plan de la publicité. Suffit-il d'apporter une modification au registre de la population pour que la déclaration soit opposable? Il lui semble dès lors préférable de prévoir que toutes les modifications quant à l'état de la cohabitation doivent être notifiées dans la commune où la déclaration a été faite. L'on éviterait ainsi que les tiers doivent se rendre en plusieurs endroits pour connaître la situation juridique de leurs débiteurs.

Le ministre renvoie une nouvelle fois à la discussion qui a eu lieu à la Chambre des représentants. Il était en effet possible, soit de dresser un acte de cohabitation légale, soit de se contenter d'une mention dans le registre de la population. Un acte de l'état civil présente sans aucun doute davantage de garanties pour ce qui est de sa publicité. De surcroît, les actes de l'état civil sont plus accessibles que les registres de la population, dont la consultation n'est possible que dans les cas prévus expressément par la loi. La Chambre a cependant opté pour une communication par le biais du registre de la population.

Le ministre confirme que l'on prépare également une modification de loi pour faciliter l'accès aux actes de l'état civil, précisément en vue d'améliorer la publicité de ceux-ci. Il ne faut cependant pas non plus exagérer l'importance de ce manque de publicité.

Dans l'acte de mariage aussi, l'on se contente de mentionner si un contrat de mariage a été conclu mais rien n'est dit quant à son contenu. Pour le connaître, il faut prendre contact avec l'intéressé lui-même.

Un membre estime que la discussion qui a eu lieu à la Chambre ne rend pas caducs les arguments qu'il a avancés. Toute dette contractée par l'un des cohabi-

wordt aangegaan ten behoeve van het samenleven kan tot hoofdelijkheid leiden. Wanneer wordt deze hoofdelijkheid beëindigd? Op het ogenblik van de verklaring of op het ogenblik van de vermelding van de verklaring? De schuldeisers zullen immers inroepen dat de hoofdelijkheid eindigt bij de publicatie van de beëindiging en niet bij het afleggen van de verklaring.

De minister onderstreept dat deze vermelding vrij snel gebeurt.

Een lid stipt aan dat men niet meer in de bevolkingsregisters van een gemeente staat ingeschreven, zodra men deze gemeente verlaat.

Een ander lid sluit hierbij aan, maar herhaalt dat het moeilijk haalbaar is om in zijn nieuwe woonplaats een verklaring af te leggen over de toestand van zijn partner, die in een andere gemeente woont. Er gebeurt immers geen betekening aan de ambtenaar van de gemeente van de woonplaats van de nieuwe partner.

Een lid beaamt dat het inderdaad wenselijk is de betekening niet alleen aan de partner te laten gebeuren, maar ook aan de ambtenaar van de woonplaats van de partner.

De minister benadrukt het consensuele aspect van de overeenkomst van wettelijke samenwoning. Uit geen enkel element blijkt dat er een controle is op het feitelijk samenwonen.

Een lid blijft van oordeel dat de centralisering bij de gemeente waar de verklaring werd afgelegd meer garanties biedt en ook de controlemogelijkheden vergroot. Het is trouwens logisch dat de wijziging van een toestand die het voorwerp uitmaakt van enige publiciteit, wordt gemeld in de rand. Een kantmelding moet de gebeurtenis aanduiden die een invloed heeft op de rechtstoestand.

Een volgend lid meent dat een inschrijving in het bevolkingsregister eigenlijk niet ideaal is. Men verdwijnt immers uit het bevolkingsregister indien men de gemeente verlaat. Waarom niet een akte opstellen in de gemeente waar men de verklaring aflegt, met eventuele mogelijkheid tot kantmelding? De referentie naar die akte kan dan wel worden opgenomen in het persoonlijk dossier. Welk element heeft in de Kamer de doorslag gegeven voor de keuze voor een inschrijving in het bevolkingsregister, dat uiteindelijk minder toegankelijk is en minder garanties biedt voor de vermelding, ondanks de vermogensrechtelijke gevolgen van de verklaring?

De minister verduidelijkt dat deze keuze samenhangt met de waarde die men wil geven aan de instelling van de wettelijke samenwoning. Wanneer men neemt dat die betrekking heeft op de staat van de persoon, is het logisch dat een akte wordt opgemaakt. Wanneer men daarentegen meer gewicht geeft aan de conventionele aard van de samenwoning, dan zou het

tants pour les besoins de la vie commune peut obliger solidairement l'autre cohabitant. Quand cette solidarité prend-elle fin? Au moment de la déclaration ou au moment de la mention de celle-ci? En effet, les créanciers soutiendront que la solidarité prend fin au moment de la publication de la dissolution de la cohabitation et non pas au moment de cette déclaration.

Le ministre souligne que l'inscription de la mention se fait assez rapidement.

Un membre signale qu'une personne cesse d'être inscrit dans les registres de la population d'une commune, dès qu'elle la quitte.

Un autre membre souscrit à ce qui vient d'être dit, mais répète qu'il est difficile de procéder à la commune de son son nouveau domicile à une déclaration relative à la situation de son partenaire si celui-ci habite dans une autre commune. En effet, il n'est pas prévu d'obligation de notifier la chose à l'officier de la commune du domicile du nouveau partenaire.

Un membre partage l'avis selon lequel il est souhaitable d'adresser une notification non seulement au partenaire, mais également à l'officier de l'état civil du domicile du partenaire.

Le ministre souligne que le contrat de cohabitation légale a un caractère consensuel. Aucun élément n'indique que l'on contrôle s'il y a cohabitation de fait ou non.

Un membre déclare qu'il reste d'avis qu'une centralisation dans la commune où la déclaration a été faite offrirait davantage de garanties et améliorerait les possibilités de contrôle. Du reste, il serait logique que l'on mentionne en marge la modification d'une situation qui fait l'objet d'une quelconque publicité. Une mention en marge désigne un événement qui influe sur la situation juridique.

Un autre membre estime qu'une inscription au registre de la population n'est pas vraiment l'idéal. En effet, l'on disparaît du registre de la population une fois que l'on quitte la commune. Pourquoi ne pas prévoir l'établissement d'un acte dans la commune où l'on fait la déclaration et la possibilité d'apposer une mention en marge? Une référence à cet acte pourrait être faite dans le dossier personnel. Pourquoi la Chambre a-t-elle opté, malgré les effets patrimoniaux de la déclaration, pour une inscription au registre de la population, lequel est, finalement, moins accessible et lequel offre moins de garanties pour ce qui est de la publicité.

Le ministre souligne que le choix que l'on fera dépendra de la valeur que l'on entendra donner à l'institution de la cohabitation légale. Si l'on estime que celle-ci concerne l'état de la personne, il serait logique de dresser un acte. Mais si l'on estime que la nature conventionnelle de la cohabitation doit primer, il serait logique d'insérer les dispositions rela-

logisch zijn de bepalingen betreffende de samenwoning in te voegen in het deel van het Burgerlijk Wetboek dat betrekking heeft op de overeenkomsten.

De minister onderstreept dat de indieners van het wetsvoorstel meer de nadruk hebben gelegd op het contractuele aspect, en veel minder op het familiaal-rechtelijke aspect.

Een lid stipt aan dat het afleggen van de verklaring van beëindiging op het gemeentebestuur waar de oorspronkelijke verklaring werd afgelegd, niet noodzakelijk leidt tot een akte van de burgerlijke stand. Het gaat om een geschrift, een akte, maar niet noodzakelijk om een akte van de burgerlijke stand. Ook voor een vermogensrechtelijke verklaring waaraan men werking wil geven ten aanzien van derden, volgt men hetzelfde systeem (zie opheffing van inpandgeving van een handelszaak, hypotheek). Het feit dat men een bepaalde techniek hanteert om een overzicht te hebben over de rechtstoestand van de betrokkene, betekent niet noodzakelijk dat men een akte van burgerlijke stand opstelt. Het betreft hier gewoon een bescherming van de rechtszekerheid.

De minister wenst er nog op te wijzen dat de Kamer ook rekening heeft gehouden met het feit dat het systeem van de ettelijke samenlevingsovereenkomsten reeds effectief bestaat. De mogelijkheid om een samenlevingsovereenkomst bij notariële akte te laten registeren via het bevolkingsregister werd ingevoerd bij koninklijk besluit. Het ontwerp blijft dus in hetzelfde systeem.

Een lid werpt op dat slechts weinig burgers van dit instrument gebruik hebben gemaakt.

Een ander lid merkt op dat de tekst van het voorliggend ontwerp verplichtingen oplegt aan het «gemeentebestuur». Het komt hem veeleer voor dat de verplichtingen moeten opgelegd worden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand.

De minister verwijst naar de discussie die in de Kamer werd gevoerd. De ambtenaar van de burgerlijke stand is een nogal hybride persoon; enerzijds is hij gelast met het opmaken van de akten van de burgerlijke stand, anderzijds houdt hij ook het bevolkingsregister. De term «melding» werd ingevoerd in overeenstemming met de melding van een nieuwe woonplaats. De gebruikte formuleringen zijn dus identiek.

Een lid wijst erop dat de verklaring wordt afgelegd in de gemeenschappelijke verblijfplaats. Dit is niet noodzakelijk de woonplaats. De betrokkene kan bijvoorbeeld ook in het buitenland of elders wonen. Hoe gaat men dat dan aanpassen in de bevolkingsregisters?

De minister verwijst naar in § 1 *in fine*. Daar wordt bepaald dat het gemeentebestuur melding maakt van de verklaring in de bevolkingsregisters. Het komt

tives à la cohabitation dans la partie du Code civil relative aux contrats.

Le ministre souligne que les auteurs de la proposition de loi ont mis davantage l'accent sur l'aspect contractuel que sur l'aspect droit de la famille.

Un membre souligne que la déclaration de dissolution faite à l'administration communale où la déclaration originelle a été faite n'emporte même pas nécessairement l'établissement d'un acte de l'état civil. L'on établira, certes, un écrit, un acte, mais pas nécessairement un acte de l'état civil. L'on procédera selon le même système pour faire une déclaration patrimoniale dont on voudra qu'elle produise des effets vis-à-vis des tiers (voir la levée de la mise en gage d'un fonds de commerce, d'une hypothèque). Le fait d'utiliser une certaine technique pour obtenir un aperçu de la situation juridique de l'intéressé n'emporte pas nécessairement l'établissement d'un acte de l'état civil. Il s'agit simplement, en l'occurrence, de préserver la sécurité juridique.

Le ministre souhaite encore attirer l'attention sur le fait que la Chambre a tenu compte également, au cours de la discussion, du fait que le système des contrats de cohabitation légale existe déjà effectivement. Un arrêté royal a prévu la possibilité de faire enregistrer un contrat de cohabitation par le biais d'un acte notarié. Le projet reste donc dans le cadre du même système.

Un membre réplique que seul un nombre limité de citoyens ont fait usage de cet instrument.

Un autre membre souligne que le texte de la loi en projet impose des obligations à «l'administration communale», qu'il vaudrait mieux imposer selon lui à l'officier de l'état civil.

Le ministre renvoie au débat qui a été tenu à la Chambre. L'officier de l'état civil est une personne qui remplit une fonction plutôt hybride; elle est chargée de dresser les actes de l'état civil et elle tient le registre de la population. Le mot «mention» a été utilisé en l'espèce, par analogie avec l'utilisation de ce mot, pour ce qui est de la communication d'un changement de domicile. Les formulations utilisées sont donc identiques.

Un membre signale que la déclaration est faite à l'administration communale de la résidence commune, laquelle ne se confond pas nécessairement avec la commune du domicile. L'intéressé peut aussi, par exemple, résider à l'étranger ou ailleurs encore. Comment va-t-on indiquer cela dans les registres de la population?

Le ministre renvoie au § 1er *in fine*, où il est prévu que l'administration communale acte la déclaration dans les registres de la population. Il lui semble qu'il

hem voor dat het gemeentebestuur waar de mededeling wordt gedaan, dit zal moeten meedelen aan de woonplaats van de betrokkene.

Een amendement is inderdaad noodzakelijk.

Een lid verwijst naar het geval waarbij de partijen niet zijn ingeschreven in de bevolkingsregisters maar wel in het vreemdelingenregister. Men zou kunnen argumenteren dat de regeling van de wettelijke samenwoning behoort tot de staat van personen en dat aldus moet worden aangetoond dat de vreemdelingen deze instelling kennen in hun eigen statuut. Dat is een argument van internationaal privaatrecht.

De minister antwoordt dat het vreemdelingenregister en het wachtregister inderdaad werden uitgesloten. De opmerking werd ook in de Kamer gemaakt, die daar geen oplossing heeft aan gegeven.

Een lid stipt aan dat de vreemdelingen aldus wel een verklaring als bedoeld in artikel 1475 (in de gemeenschappelijke verblijfplaats) kunnen afleggen, maar dat hier geen enkele openbaarheid aan verbonden is.

Spreker besluit dat het systeem van melding blijkbaar niet voldoende rechtszeker is georganiseerd en dat hierover moet worden nagedacht. Vreemdelingen kunnen een verklaring afleggen zonder enige vorm van openbaarheid.

Een lid stelt aldus voor de term «verblijfplaats» te vervangen door het woord «woonplaats». Hij dient hiertoe een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 22), luidend:

« In het voorgestelde artikel 1476, § 1, eerste lid, het woord «verblijfplaats» vervangen door het woord «woonplaats.» »

De heer Erdman dient daarop nog het volgende amendement in (Stuk Senaat, nr. 1916/4, amendement nr. 25):

« In het eerste en het derde lid van § 1 en in het derde en het vierde lid van § 2 van het voorgestelde artikel 1476, de woorden «het gemeentebestuur» vervangen door de woorden «de ambtenaar van de burgerlijke stand.» »

De auteur verduidelijkt dat de bevolkingsregisters in ieder geval worden bijgehouden door de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Een lid heeft de indruk dat de bevolkingsregisters eigenlijk worden bijgehouden door het college van burgemeester en schepenen.

De minister antwoordt dat artikel 4 van het koninklijk besluit van 16 juli 1992 bepaalt dat het houden van de registers een bevoegdheid is van het college van burgemeester en schepenen. De ambte-

appartient à l'administration de la commune où la déclaration est faite de communiquer celle-ci au lieu de domicile de l'intéressé.

Il est effectivement nécessaire d'amender le texte.

Un membre évoque le cas où les parties ne sont pas inscrites dans les registres de la population mais dans le registre des étrangers. On pourrait arguer que le régime de la cohabitation légale relève de l'état des personnes et que, dès lors, il y a lieu de démontrer que les étrangers connaissent cette institution dans leur statut propre. Il s'agit, en l'espèce, d'un argument tiré du droit privé international.

Le ministre répond que le texte a effectivement exclu le registre des étrangers et le registre d'attente. Cette observation a été faite à la Chambre également, laquelle n'a pas apporté de solution au problème.

Un membre souligne que les étrangers peuvent donc faire, (dans le lieu de la résidence commune), une déclaration comme prévu à l'article 1475, mais qu'aucune publicité n'est attachée à cet acte.

L'intervenant conclut que le système de la mention n'est pas organisé de manière à offrir des garanties suffisantes en matière de sécurité juridique et qu'il y a lieu, dès lors, d'y réfléchir. Les étrangers peuvent faire une déclaration sans aucune forme de publicité.

Par conséquent, un membre propose de remplacer le mot «résidence» par le mot «domicile». Il dépose un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 22) en ce sens, lequel est rédigé comme suit:

« Au premier alinéa de l'article 1476, § 1er, proposé, remplacer les mots «de la résidence commune» par les mots «du domicile commun.» »

M. Erdman dépose ensuite l'amendement suivant (doc. Sénat, n° 1-916/4, amendement n°25):

« À l'article 1476 proposé, aux premier et troisième alinéas du § 1er et aux troisième et quatrième alinéas du § 2, remplacer les mots «l'administration communale» par les mots «l'officier de l'état civil.» »

L'auteur précise qu'en tout cas, les registres de la population sont tenus par l'officier de l'état civil.

Un membre dit avoir l'impression que c'est plutôt le collège des bourgmestre et échevins qui tient les registres de la population.

Le ministre répond que l'article 4 de l'arrêté royal du 16 juillet 1992 dispose que la tenue des registres relève de la compétence du collège des bourgmestre et échevins. L'officier de l'état civil, lui, est chargé plus

naar van de burgerlijke stand is in het bijzonder gelast al wat het houden van de registers betreft nauwgezet in acht te nemen.

Een lid merkt op dat het niet ernstig is de samenlevingsvormen bij koninklijk besluit te organiseren. Ten tweede is er een vorm van dubbelzinnigheid. Enerzijds bepaalt de tekst dat de verklaring van de wettelijke samenwoning in de bevolkingsregisters zit, maar anderzijds worden inhoudelijke voorwaarden gesteld die de controle van de akten van de burgerlijke stand veronderstellen, namelijk na te gaan of de partners al dan niet zijn gehuwd. Ten derde rijst het hele probleem van de openbaarheid (*cf. supra*).

De minister verduidelijkt dat het koninklijk besluit van 16 juli 1992 enkel het bevolkingsregister en het vreemdelingenregister regelt.

Een lid onderstreept dat het in ieder geval de ambtenaar is die voor de wisselwerking moet zorgen tussen een situatie van de burgerlijke stand (huwelijk of niet) en een samenlevingscontact dat hij in het register opneemt.

Een lid begrijpt niet waarom een onderscheid wordt gemaakt tussen de verantwoordelijkheid voor de burgerlijke stand en de bevolkingsregisters. Zij vreest dat dit tot verwarring zal leiden.

Een lid onderstreept dat de verklaring van samenwoning in ieder geval het bevolkingsregister betreft. Het amendement beoogt enkel een verantwoordelijke aan te wijzen, die trouwens de uiteindelijke verantwoordelijke is, die in alle gemeenten door het college wordt aangesteld. De verwarring die vorige spreker vreest, bestaat niet. De ambtenaar treedt niet op *qualitate qua* als ambtenaar van de burgerlijke stand om een toestand van burgerlijke stand te creëren. Hij is enkel, overeenkomstig het koninklijk besluit van 1992, verantwoordelijk gesteld door het college voor het goed houden van de registers.

Een lid geeft toe dat het amendement een waarborg vormt voor de bescherming van het privé-leven. Deze bescherming geldt niet in dezelfde mate op het niveau van het college, waar alle stukken kunnen worden ingekeken.

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-914/4, nr. 26), luidende:

« In paragraaf 2 van het voorgestelde artikel 1476 de volgende wijzigingen aanbrengen:

A. In het eerste lid de woorden « het tweede lid van » schrappen;

particulièrement de veiller attentivement à tout ce qui concerne les registres.

Un membre signale que c'est manquer de sérieux que d'organiser les formes de cohabitation par un arrêté royal. De plus, il relève une forme d'équivoque dans le texte du projet. D'une part, le texte prévoit que la déclaration de cohabitation légale figure dans les registres de la population et, d'autre part, il pose des conditions au niveau du fond qui supposent un contrôle des actes de l'état civil, notamment pour vérifier si les partenaires sont ou non mariés. Enfin, il y a le problème de la publicité (*cf. supra*).

Le ministre précise que l'arrêté royal du 16 juillet 1992 règle uniquement le registre de la population et le registre des étrangers.

Un membre souligne qu'en tout cas, c'est à l'officier de l'état civil qu'il revient d'assurer l'interaction entre une situation de l'état civil (existence ou non d'un mariage) et un contrat de vie commune qu'il acte dans le registre.

Un membre ne comprend pas pourquoi une distinction est insérée sur le plan de la responsabilité au niveau de l'état civil et des registres de la population. Elle craint une confusion à ce sujet.

Un membre souligne que la déclaration de cohabitation concerne en tout cas, le registre de la population. L'amendement vise uniquement la désignation, dans toutes les communes, par le collège, d'un responsable chargé d'assumer la responsabilité finale. La confusion que craint l'intervenant n'existe pas. L'officier n'agit pas, en l'espèce, *qualitate qua* en tant qu'officier de l'état civil pour créer une situation d'état civil. Selon l'arrêté royal de 1992, il n'est que la personne responsable de la bonne tenue des registres désignée par le collège.

Un membre admet que l'amendement garantit une protection au niveau de la vie privée. Cette protection n'est pas garantie de la même façon au niveau du collège où toutes les pièces peuvent être vues.

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/4, amendement n° 26), qui est rédigé comme suit:

« À l'article 1476 proposé, au § 2, apporter les modifications suivantes:

A. Au premier alinéa, supprimer les mots « l'alinéa 2 »;

B. In het tweede lid de woorden «gelijksoortige verklaring als die welke bedoeld is in § 1, eerste lid, van dit artikel» vervangen door de woorden: «schriftelijke verklaring die tegen ontvangstbewijs wordt overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand zoals bepaald in het volgende lid. Dit geschrift bevat de volgende gegevens:

1° de datum van de verklaring;

2° de naam, de voornamen, de plaats en de datum van geboorte van beide partijen en de handtekening van beide partijen of van de partij die de verklaring aflegt;

3° het volledige adres van de woonplaats van beide partijen of van de partij die de verklaring aflegt;

4° de vermelding van de wil de wettelijke samenwoning te beëindigen».

C. Het derde lid vervangen als volgt:

«De verklaring van de beëindiging in onderlinge overeenstemming wordt overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van beide partijen of, indien de partijen geen woonplaats hebben in dezelfde gemeente, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van één van hen. In dit geval betekent de ambtenaar van de burgerlijke stand de beëindiging binnen acht dagen bij aangetekend schrijven aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van de andere partij.

De eenzijdige verklaring van de beëindiging wordt overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van beide partijen of, indien de partijen geen woonplaats hebben in dezelfde gemeente, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van de partij die de verklaring aflegt. De ambtenaar van de burgerlijke stand betekent binnen acht dagen de beëindiging bij gerechtsdeurwaardersexploot aan de andere partij en in voorkomend geval bij aangetekende brief binnen dezelfde termijn aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van de andere partij.

In elk geval moeten de kosten van de betekening voorafgaandelijk worden betaald door hen die de verklaring afleggen.»

Een lid uit bezorgdheid over de gebrekkige openbaarmaking. Hij veronderstelt dat amendement nr. 26 hieraan tegemoetkomt.

De indiener verklaart dat de vorige besprekingen hebben aangetoond dat een duidelijker systeem werd beoogd. Het voorgestelde systeem bepaalt dat de verklaring wordt afgegeven tegen ontvangstbewijs en dat deze bepaalde gegevens bevat. In het voorgestelde systeem wordt ook duidelijk gesteld waar men die ver-

B. Au deuxième alinéa, remplacer les mots «déclaration analogue à celle prévue au § 1er, alinéa 1er, du présent article» par les mots «déclaration écrite qui est remise contre récépissé à l'officier de l'état civil conformément aux dispositions de l'alinéa suivant. Cet écrit contient les informations suivantes:

1° la date de la déclaration;

2° les noms, prénoms, lieux et dates de naissance des deux parties et les signatures des deux parties ou de la partie qui fait la déclaration;

3° l'adresse complète du domicile des deux parties ou de la partie qui fait la déclaration;

4° la mention de la volonté de mettre fin à la cohabitation légale».

C. Remplacer le troisième alinéa par le texte suivant:

«La déclaration de cessation par consentement mutuel est remise à l'officier de l'état civil de la commune du domicile des deux parties ou, dans le cas où les parties ne sont pas domiciliées dans la même commune, à l'officier de l'état civil de la commune du domicile de l'une d'elles. Dans ce cas, l'officier de l'état civil notifie la cessation, dans les huit jours et par lettre recommandée, à l'officier de l'état civil de la commune du domicile de l'autre partie.

La déclaration unilatérale de cessation est remise à l'officier de l'état civil de la commune du domicile des deux parties ou, lorsque les parties ne sont pas domiciliées dans la même commune, à l'officier de l'état civil de la commune du domicile de la partie qui fait la déclaration. L'officier de l'état civil signifie la cessation à l'autre partie dans les huit jours et par exploit d'huissier de justice et, le cas échéant, il la notifie, dans le même délai et par lettre recommandée, à l'officier de l'état civil de la commune du domicile de l'autre partie.

En tout état de cause, les frais de la signification et de la notification doivent être payés préalablement par ceux qui font la déclaration.»

Un membre rappelle ses inquiétudes concernant les lacunes dans la publicité. Il suppose que l'amendement n° 26 permettra de les dissiper.

L'auteur déclare que les débats précédents ont démontré que l'on tendait à un système plus clair. Le système proposé prévoit que la déclaration est remise contre récépissé et qu'elle contient certaines informations. Par ailleurs, ce système indique clairement l'endroit où la déclaration doit être faite. Il y a trois

klaring moet doen; hier zijn drie mogelijkheden. Ofwel woont men nog samen en moet de verklaring uiteraard worden afgelegd in de gemeente waar men nog samenwoont. Ofwel woont men niet meer samen maar wel nog in dezelfde gemeente en dan moet men de verklaring afleggen in die gemeente. Indien men niet meer samenwoont, en ieder in een andere gemeente woont, dan legt de betrokkene zijn verklaring af op zijn woonplaats. In de twee eerste gevallen kan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de desbetreffende gemeente de beëindiging noteren in beide dossiers. In het laatste geval gebeurt de betekening niet alleen aan de andere partner, maar ook aan de ambtenaar van de gemeente van de woonplaats van de andere partner.

De auteur uit vervolgens de bedenking dat het mogelijk is dat men niet weet waar de andere partij haar woonplaats heeft. Dan dringt een verificatie door de ambtenaar van de burgerlijke stand, die toegang heeft tot het rijksregister, zich op. Het komt spreker voor dat deze plicht uitdrukkelijk in de wet dient te worden ingevoerd, maar dit zou wel kunnen worden geregeld in een koninklijk besluit van uitvoering.

Een lid wijst op de mogelijkheid van een ander systeem, namelijk de kennisgeving aan de ambtenaar bij wie de oorspronkelijke verklaring werd gedaan, die dan moet kantmelden. Dit systeem heeft het voordeel van openbaarheid.

In het voorgestelde systeem moeten de schuldeisers zoeken welke de woonplaatsen zijn van de betrokken partijen.

De auteur van het amendement antwoordt dat het verlaten van een gemeente ook de schrapping uit de bevolkingsregisters tot gevolg heeft. Er is dan geen enkel spoor meer in het bevolkingsregister van de verklaring van samenwoning. Het is dus niet mogelijk een kantmelding te maken bij de oorspronkelijke verklaring in de gemeente waar ze werd afgelegd, aangezien ze is opgenomen in het persoonlijk dossier dat de betrokkene volgt.

De minister bevestigt dat het persoonlijk dossier de persoon volgt naar zijn nieuwe woonplaats.

Spreker vindt ook dat het ogenblik moet worden vastgesteld waarop de verklaring uitwerking krijgt. Dat is in het ontwerp niet het geval.

Aan de vraag van de minister met betrekking tot het ogenblik dat verklaring uitwerking heeft ten opzichte van derden, koppelt een lid de mogelijkheid van contradictie tussen de feitelijke toestand en de wettelijke toestand. Wat indien de bevolkingsregisters vermelden dat de partners nog samenwonen, terwijl de derde die de informatie inwint zeer goed weet dat er een feitelijk einde is gekomen aan de samenwoning? Kan men de regels van een feitelijke scheiding bij een huwelijk hier toepassen en kan de derde schuldeiser

possibilités: soit les cohabitants vivent encore ensemble et, dans ce cas, la déclaration doit bien sûr être faite dans la commune de résidence commune, soit ils sont séparés, mais vivent dans la même commune, et dans ce cas, la déclaration doit également être faite dans cette commune, soit ils sont séparés et vivent dans des communes différentes, auquel cas l'intéressé fait la déclaration dans la commune de son domicile. Dans les deux premiers cas, l'officier de l'état civil de la commune concernée peut acter la cessation dans le dossier des deux ex-partenaires. Dans le dernier cas, cessation est signifiée, et à l'ex-partenaire, et à l'officier de la commune du domicile de ce partenaire.

L'auteur de l'amendement objecte que l'on peut ignorer l'endroit où l'autre partie est établie. Dans ce cas, l'officier de l'état civil, qui a accès au registre national, est tenu de procéder à une vérification. L'intervenant estime qu'il faudrait inscrire explicitement cette obligation dans la loi, mais que la chose pourrait aussi être réglée par la voie d'un arrêté royal d'exécution.

Un membre répète qu'un autre système pourrait être adopté, à savoir celui de la signification à l'officier auquel la déclaration initiale a été remise, lequel doit alors indiquer une mention dans la marge. Ce système présente l'avantage de la publicité.

Dans le système proposé, les créanciers doivent chercher le domicile des parties concernées.

L'auteur de l'amendement répond que, lorsqu'une personne disparaît d'une commune, son nom est rayé des registres de la population. Il ne subsiste alors plus aucune trace de la déclaration de cohabitation dans le registre de la population et il est impossible d'indiquer une mention dans la marge de la déclaration initiale dans la commune où elle a été remise, puisqu'elle est jointe au dossier personnel qui suit l'intéressé.

Le ministre confirme que le dossier personnel suit la personne dans son nouveau domicile.

L'intervenant est d'avis qu'il faut également préciser le moment où la déclaration sortit ses effets. Cela n'est pas précisé dans le projet.

À propos de la question du ministre relative au moment où la déclaration sortit ses effets à l'égard des tiers, un membre déclare qu'il pourrait y avoir une contradiction entre la situation de fait et la situation de droit. Qu'advient-il lorsque les registres de la population indiqueront que les partenaires sont encore cohabitants et que le tiers qui recueillera l'information saura pertinemment bien que la cohabitation a pris fin dans les faits? Pourra-t-on dans ce cas appliquer les règles qui sont applicables en cas de

zich aldus nog steeds beroepen op de wettelijke samenwoning zoals die blijkt uit de bevolkingsregisters?

Een lid benadrukt opnieuw de gelijkenissen tussen het huwelijk en de wettelijke samenwoning. Het spreekt volgens hem vanzelf dat een derde zich kan beroepen op de wettelijke situatie, ook als hij weet heeft van een feitelijke scheiding.

De minister is van oordeel dat deze redenering ook kan worden doorgetrokken op contractueel vlak. De verbintenis is niet beëindigd en de derde kan er zich dus op beroepen.

De heer Erdman is van oordeel dat het misschien beter is de woonplaats van beiden te vermelden. Aldus dient hij een subamendement in op zijn amendement nr. 26 (Stuk Senaat, nr. 1-916/4, nr. 27), luidende:

« In het onderdeel B, het 3° vervangen als volgt: « de woonplaats van beide partijen; »

De woorden «het volledige adres» worden volgens de auteur beter vervangen door de woorden «de woonplaats», zoals vermeld in het Burgerlijk Wetboek.

Het woord «notification» staat in het Nederlands gelijk met «kennisgeving» en niet met «betekening» (zie artikel 32 van het Gerechtelijk Wetboek).

De minister verwijst naar een mogelijk probleem, bijvoorbeeld bij personen die uit de bevolkingsregisters zijn geschrapt.

De auteur herhaalt dat de ambtenaar in ieder geval de juistheid zal nazien in het rijksregister. Indien de betrokkene het nieuwe adres niet kent, zal hij het laatst gekende adres geven. In ieder geval kent hij de laatste gemeenschappelijke woonplaats.

Volgens een lid spreekt het vanzelf dat de overeenkomst bij het overlijden van een van de partners ophoudt te bestaan. Deze bepaling lijkt hem dus overbodig. Anderzijds vindt hij dat de mogelijkheid om door het huwelijk een einde te maken aan de overeenkomst van bijzonder weinig menselijk respect getuigt.

Wat betreft de beëindiging door overlijden, verwijst de minister naar het parallellisme met het huwelijk. Het Burgerlijk Wetboek bepaalt eveneens dat het huwelijk eindigt met het overlijden van één der partijen. Tevens wou men vermijden dat de wettelijke samenwoning een huwelijksbeletsel zou vormen. Daarom wordt bepaald dat de wettelijke samenwoning wordt beëindigd door het huwelijk.

Stemmingen

Amendement nr. 17 van de heer Vandenberghe wordt ingetrokken ten voordele van amendement nr. 26 van de heer Erdman.

séparation de fait de personnes mariées et le tiers créancier pourra-t-il encore invoquer la mention des registres de la population selon laquelle il y a cohabitation légale.

Un membre confirme le parallélisme entre le mariage et la cohabitation légale. Il lui semble évident que le tiers peut invoquer la situation légale, même s'il a connaissance d'une séparation de fait.

Le ministre estime que l'on peut étendre l'application de ce raisonnement au niveau contractuel. Comme l'engagement n'a pas pris fin, les tiers peuvent se prévaloir de celui-ci.

M. Erdman estime qu'il aurait peut-être été préférable de mentionner le domicile des deux cohabitants et dépose dès lors un sous-amendement à son amendement n° 26 (doc. Sénat, n° 1-916/4, amendement n° 27), qui est rédigé comme suit:

« Au littera B, remplacer le 3° par ce qui suit: « le domicile des deux parties; »

Selon l'auteur de l'amendement, il serait préférable de remplacer les mots «l'adresse complète de domicile» par les mots «le domicile», pour la concordance avec la terminologie du Code civil.

L'équivalent néerlandais du terme «notification» est «kennisgeving», et non «betekening» (voir l'article 32 du Code judiciaire).

Le ministre évoque l'existence de certains problèmes, par exemple pour ce qui est des personnes qui ont été radiées des registres de la population.

L'auteur rappelle que l'officier de l'état civil vérifiera en tout cas l'exactitude des mentions par rapport au registre national. Si l'intéressé ne connaît pas la nouvelle adresse, il donnera la dernière adresse connue. Il connaît en tout cas le dernier domicile commun.

Un membre fait remarquer qu'il est évident que le contrat prend fin avec le décès. Cette disposition lui semble donc superflue. D'autre part, il lui semble que la possibilité de mettre fin au contrat par un mariage témoigne d'un mépris profond du respect des personnes.

En ce qui concerne la fin du contrat par suite d'un décès, le ministre souligne qu'il s'agit d'un parallélisme avec le mariage. Le Code civil dispose également que le mariage prend fin avec le décès d'une des parties. L'on a également voulu éviter que la cohabitation légale puisse constituer un obstacle au mariage. C'est pourquoi le texte prévoit que la cohabitation légale prend fin avec le mariage.

Votes

L'amendement n° 17 de M. Vandenberghe est retiré au profit de l'amendement n° 26 de M. Erdman.

Amendement nr. 22 van de heer Erdman wordt aangenomen met 7 stemmen bij 2 onthoudingen.

Amendement nr. 25 van de heer Erdman wordt aangenomen met 8 stemmen bij 1 onthouding.

Amendement nr. 26 van de heer Erdman als gewijzigd door zijn subamendement nr. 27, wordt aangenomen met 8 stemmen bij 1 onthouding.

De commissie neemt volgende tekstcorrecties aan :

Paragraaf 1

2° In de Nederlandse tekst wordt het lidwoord «de» soms wel gebruikt, dan weer niet. Dit lidwoord moet worden ingevoegd.

3° In concordantie met de tweede paragraaf, beslist de commissie de woorden «het volledige adres van de gemeenschappelijke verblijfplaats» te vervangen door de woorden «de gemeenschappelijke woonplaats» (zie amendement nr. 22). De commissie beslist uitdrukkelijk, voor artikel 5 van het ontwerp, de woorden «gemeenschappelijke verblijfplaats» niet te vervangen door «gemeenschappelijke woonplaats». Het betreft hier immers de bevoegdheid van de rechter en deze wordt best algemeen gesteld.

6° Het woord «eventueel» staat niet op de goede plaats. Beter is «In voorkomend geval».

Paragraaf 2

In de Franse tekst wordt het woord «y» ingevoegd tussen de woorden «lorsqu'il» en het woord «est».

In de Nederlandse tekst wordt het woord «voorafgaandelijk» vervangen door het woord «vooraf».

In de Nederlandse tekst spreekt men over de «beëindiging» van de wettelijke samenwoning. In de Franse tekst wordt «dissolution» gebruikt. Het is beter steeds dezelfde terminologie te gebruiken en het woord «dissolution» te vervangen door het woord «cessation». Dat geldt ook voor het voorgestelde artikel 1479 (cf. *infra*).

Artikel 1477

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 16), luidend:

«*Paragraaf 1 van het voorgestelde artikel 1477 vervangen als volgt:*

«*§ 1. De bepalingen van dit artikel die de rechten, verplichtingen en bevoegdheden van de wettelijk*

L'amendement n° 22 de M. Erdman est adopté par 7 voix et 2 abstentions.

L'amendement n° 25 de M. Erdman est adopté par 8 voix et 1 abstention.

L'amendement n° 26 de M. Erdman tel que modifié par son amendement n° 27, est adopté par 8 voix et 1 abstention.

La commission adopte les corrections de texte suivantes :

Paragraphe 1er

2° L'on constate que dans le texte néerlandais, l'article «*de*» est utilisé de manière inconséquente. Il convient d'insérer cet article aux endroits où il fait défaut.

3° Pour la concordance avec le § 2, la commission décide de remplacer les mots «l'adresse complète de la résidence commune» par les mots «le domicile commun» (voir l'amendement n° 22). La commission décide expressément de ne pas remplacer, à l'article 5 du projet, les mots «résidence commune» par «domicile commun». Il s'agit, en effet, en l'espèce de la compétence du juge et il vaut mieux s'y référer par un terme général.

6° Le terme «éventuellement» n'est pas à sa place. Il est préférable d'écrire «ce cas échéant».

Paragraphe 2

Dans le texte français, le mot «y» est inséré entre les mots «lorsqu'il» et le mot «est».

Dans le texte néerlandais, le mot «voorafgaandelijk» est remplacé par le mot «vooraf».

Il est question, dans le texte français, de la «dissolution» de la cohabitation légale, alors que l'on utilise, dans le texte néerlandais, le terme «beëindiging». Il est préférable d'utiliser une terminologie concordants et de remplacer le mot «dissolution» par le mot «cessation». Ceci vaut également pour l'article 1479 proposé (cf. *infra*).

Article 1477 proposé

MM. Vandenberghe et Bourgeois proposent un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 16), rédigé comme suit:

«*Remplacer le § 1er de l'article 1477 proposé par ce qui suit:*

«*§ 1er. Les dispositions du présent article qui règlent les droits, obligations et pouvoirs des cohabi-*

samenwonenden regelen, zijn van toepassing door het enkele feit van de wettelijke samenwoning.»

Verantwoording

De tekst van het ontwerp is duidelijk geïnspireerd op de tekst van artikel 212, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek. Bijgevolg verdient het de voorkeur deze op een zelfde wijze te formuleren.

Ook dient de term «bevoegdheden» opnieuw te worden toegevoegd. Artikel 215 van het Burgerlijk Wetboek bijvoorbeeld, dat volgens § 2 van het voorgestelde artikel 1477 van overeenkomstige toepassing is, handelt niet over wederzijdse rechten en plichten, maar wel degelijk over bevoegdheden.

Verscheidene leden vinden het gebruik van de term «pouvoir» eigenaardig. Wat is de juiste draagwijdte van deze term?

De minister verwijst naar artikel 212 van het Burgerlijk Wetboek. Dezelfde terminologie wordt overgenomen. De minister verwijst ook naar artikel 215.

Een lid sluit hierbij aan. In de volgende paragrafen gaat het immers niet over rechten en plichten van de samenwonenden, maar wel over bevoegdheden om het vermogen van de samenwonenden te verbinden. De hoofdelijke verbintenis ten aanzien van de schuldeisers is geen recht of plicht van de samenwonenden, maar wel een bevoegdheid die men heeft om het vermogen te verbinden. Daarom mag dit woord niet worden geschrapt.

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 15), luidend:

«In § 2 van het voorgestelde artikel 1477 de woorden «Artikel 215 is» vervangen door de woorden «Artikel 215, 220, § 1, en 224, § 1, 1 zijn.»

Verantwoording

Artikel 220, § 1, van het Burgerlijk Wetboek laat toe de in artikel 125 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde handeling te verrichten bij afwezigheid of onbekwaamverklaring van een van de partners. Artikel 224, § 1, 1, van het Burgerlijk Wetboek laat toe de nietigverklaring te vorderen van handelingen gesteld in strijd met artikel 215 van het Burgerlijk Wetboek.

Bijgevolg dienen ook deze artikelen van overeenkomstige toepassing te worden verklaard.

De minister acht dit amendement aanvaardbaar, gelet op het aangehouden parallelisme.

De heer Desmedt aanvaardt niet dat de samenwoning gelijkgesteld wordt met het huwelijk.

tants légaux sont applicables par le seul fait de la cohabitation légale.»

Justification

Il est clair que le texte du projet s'inspire de l'article 212, premier alinéa, du Code civil. Dès lors, il est préférable que les deux articles soient rédigés de la même façon.

Qui plus est, il faut ajouter le terme «pouvoirs». L'article 215 du Code civil, par exemple, qui, selon le § 2 de l'article 1477 proposé, s'applique par analogie, ne traite pas des droits et devoirs respectifs, mais bel et bien des pouvoirs.

Plusieurs membres trouvent bizarre l'emploi du terme «pouvoir». Quelle est la portée exacte de ce terme?

Le ministre renvoie à l'article 212 du Code civil auquel la terminologie est empruntée. Le ministre renvoie également à l'article 215.

Un membre partage ce point de vue. Il n'est en effet pas question, dans les paragraphes suivants, des droits et obligations des cohabitants. L'on y parle au contraire du pouvoir d'engager le patrimoine du cohabitant. La responsabilité solidaire à l'égard des créanciers est non pas un droit ou une obligation des cohabitants, mais un moyen d'engager le patrimoine. Ce mot ne peut dès lors pas être supprimé.

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 15), rédigé comme suit:

«Au § 2 de l'article 1477 proposé, remplacer les mots «L'article 215 s'applique» par les mots «Les articles 215, 220, § 1er, et 224, § 1er, 1, s'appliquent.»

Justification

L'article 220, § 1er, du Code civil permet de passer l'acte visé à l'article 215 du Code civil si l'un des époux est absent ou interdit. L'article 224, § 1er, 1, permet de réclamer l'annulation des actes accomplis en violation de l'article 215 du Code civil.

Par conséquent, il faut prévoir que ces articles sont applicables.

Le ministre juge cet amendement acceptable, vu le respect du parallélisme.

Un membre n'admet pas l'assimilation de la cohabitation au mariage.

Een lid wijst erop dat het niet mogelijk is enkel en alleen naar artikel 215 te verwijzen, en niet naar de artikelen 220 en 224. Artikel 224 bepaalt immers een sanctie op artikel 215. Bij niet-verwijzing naar dit artikel zou afbreuk worden gedaan aan de mogelijkheid tot nietigverklaring. Indien de verwijzing naar die artikelen storend is, moet men een autonome tekst opstellen waarin de inhoud van die artikelen wordt verwerkt.

Een lid onderstreept dat, hoe meer men de rechtsgevolgen van de wettelijke samenwoning gaat gelijkstellen met het huwelijk, hoe sterker het deficit van het gebrek aan openbaarheid in het licht wordt gesteld. Artikel 224 speelt immers in het nadeel van de schuldeisers.

Een lid beaamt dit zeer groot probleem van gebrek aan openbaarheid. Artikel 215 brengt met zich mee dat de hypothecaire schuldeiser er inderdaad alle belang bij heeft te weten of men wettelijk samenwoont en met wie men samenwoont. Moeten de vonnissen met toepassing van artikel 1477, § 2, worden gekantmeld?

De minister antwoordt dat de fundamentele vraag luidt welke instelling men juist wil creëren. Wil men een aan het huwelijk gelijkaardige instelling met alle nodige openbaarheid creëren of wil men eerder een louter privaatrechtelijke overeenkomst tussen twee partijen? Zolang daarover geen duidelijkheid bestaat, wordt men steeds tussen beide systemen heen en weer geslingerd.

Een lid wijst erop dat de instelling die in dit ontwerp wordt gecreëerd verder gaat dan een louter privaatrechtelijke overeenkomst. Zodra men verwijst naar artikel 215, met alle bevoegdheden vandien, gaat men immers verder dan een louter contract. De draagwijdte van artikel 215 is contractuele rechten te geven aan iemand die het contract niet heeft gesloten. Artikel 215 beschermt de betrokkene ten nadele van de derden die eventueel belangen kunnen hebben. Aldus rijst het probleem van de openbaarheid. Hoe kan de verhuurder die moet opzeggen conform artikel 215 weten dat zijn huurders samenwonen?

De minister antwoordt dat het artikel bij analogie zal worden toegepast, op basis van de constante rechtspraak betreffende de huurproblematiek. De partner moet eveneens de opzegging betekenen, hetzij indien de verhuurder op de hoogte wordt gebracht van de wettelijke samenwoning, hetzij indien hij er op een andere wijze kennis heeft van genomen.

Het lid vraagt zich af hoe de verhuurder kennis kan hebben van de wettelijke samenwoning, aangezien deze niet aan inhoudelijke criteria moet beantwoorden. Het huwelijk is een feit. De wettelijke samenwoning moet daarentegen niet aan feitelijke criteria beantwoorden; een loutere verklaring volstaat. Dit

Un autre membre souligne qu'il n'est pas possible de faire référence uniquement à l'article 215, et pas aux articles 220 et 224. L'article 224 prévoit en effet une sanction en cas de violation de l'article 215. Ne pas faire référence à cet article hypothéquerait les éventuelles demandes en annulation. Si la référence à ces articles pose problème, il faut rédiger un texte autonome reformulant le contenu de ces articles.

Un membre souligne que plus les conséquences juridiques de la cohabitation légale seront assimilées à celles du mariage, plus le déficit de publicité sera mis en lumière. L'article 224 joue en effet en défaveur des créanciers.

Un membre confirme ce problème majeur du manque de publicité. L'article 215 implique que le créancier hypothécaire a effectivement tout intérêt à savoir si une personne vit sous le régime de la cohabitation légale et avec qui. Les jugements rendus en application de l'article 1477, § 2, doivent-ils être pourvus d'une annotation marginale?

Le ministre répond que la question fondamentale est de savoir quel type d'institution que l'on veut créer exactement. Entend-on créer une institution comparable au mariage, entourée de toute la publicité nécessaire, ou veut-on se borner à un contrat entre deux parties, relevant exclusivement du droit privé? Tant que la clarté ne sera pas faite sur ce point, on n'arrêtera pas d'osciller entre ces deux extrêmes.

Un membre relève que l'institution créée dans le présent projet va au-delà d'un contrat relevant exclusivement du droit privé. Dès qu'il est fait référence à l'article 215, avec tous les pouvoirs qui en découlent, on se situe au-delà d'un simple contrat. La portée de l'article 215 consiste à conférer des droits contractuels à une personne qui n'a pas conclu le contrat. L'article 215 protège l'intéressé au détriment des tiers qui peuvent avoir des intérêts éventuels. Se pose ainsi le problème de la publicité. Comment le bailleur désireux de donner congé conformément à l'article 215 peut-il avoir connaissance du fait que ses locataires cohabitent?

Le ministre répond que l'article sera appliqué par analogie, sur la base de la jurisprudence constante relative à la problématique des baux à loyer. Le congé doit également être notifié au partenaire, soit que le bailleur soit avisé de la cohabitation légale, soit qu'il en ait pris connaissance d'une autre manière.

Le membre se demande comment le propriétaire peut avoir connaissance de la cohabitation légale, dès lors que celle-ci n'est soumise à aucun critère portant sur le contenu. Le mariage est un fait. La cohabitation légale par contre ne doit répondre à aucun critère; une simple déclaration suffit. Ce nouveau régime pourrait

kan een enorm middel zijn om de rechten van de verhuurders te ontwijken.

Een lid wijst erop dat deze redenering ook kan worden doorgetrokken naar het huwelijk. De eigenaar weet niet altijd dat zijn huurder huwt.

Spreker begrijpt ook niet dat sommige leden bezwaar uiten tegen het feit dat hier gelijkaardige toepassing wordt gemaakt van de regels van het huwelijk. Discussie over de interpretatie van deze bepalingen wordt aldus vermeden, gelet op de reeds bestaande rechtspraak.

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen ook de volgende amendementen in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nrs. 13 en 14), luidend:

— *Amendement nr. 13*

« *In het tweede lid van § 3 van het voorgestelde artikel 1477 het woord « wettelijk » invoegen tussen de woorden « Iedere schuld die door een der » en het woord « samenwonenden. »*

Verantwoording

Het is voor de duidelijkheid beter te spreken over « wettelijk samenwonenden » in plaats van « samenwonenden »; de nieuwe regeling is immers enkel van toepassing op de personen die een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd en niet op de personen die zonder een dergelijke verklaring samenwonen.

— *Amendement nr. 14*

« *In het eerste lid van § 3 van het voorgestelde artikel 1477 de woorden « De samenwonenden » vervangen door de woorden « De wettelijk samenwonenden. »*

Verantwoording

Zie amendement nr. 13.

De minister gaat akkoord met deze amendementen.

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 12), luidend:

« *Het tweede lid van § 3 van het voorgestelde artikel 1477 opnemen in een § 4. »*

Verantwoording

Het eerste lid van § 3 van het voorgestelde artikel 1477 is een overname van artikel 221, eerste lid,

constitueren un formidable moyen de se dérober aux droits des bailleurs.

Un membre relève que ce raisonnement peut également être appliqué au mariage. Le propriétaire n'est pas toujours informé des projets de mariage de ses locataires.

L'intervenant ne comprend pas non plus que certains membres formulent des objections à l'application par analogie des règles du mariage. Compte tenu de la jurisprudence existant en la matière, cela permettrait d'éviter la discussion sur l'interprétation de ces dispositions.

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent également les amendements suivants (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendements n°s 13 et 14), rédigés comme suit:

— *Amendement n° 13*

« *Au deuxième alinéa du § 3 de l'article 1477 proposé, insérer le mot « légaux » entre les mots « l'un des cohabitants » et les mots « pour les besoins. »*

Justification

Il est préférable, pour plus de clarté, de parler des « cohabitants légaux » plutôt que des « cohabitants ». Le nouveau régime n'est applicable qu'aux personnes qui cohabitent sous l'empire d'une déclaration de cohabitation légale, et pas aux autres.

— *Amendement n° 14*

« *Au premier alinéa du § 3 de l'article 1477 proposé, remplacer les mots « Les cohabitants » par les mots « Les cohabitants légaux. »*

Justification

Voir amendement n° 13.

Le ministre marque son accord sur ces amendements.

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 12), qui est rédigé comme suit:

« *Faire du deuxième alinéa du § 3 de l'article 1477 proposé un § 4. »*

Justification

Le premier alinéa du § 3 de l'article 1477 proposé reproduit les termes des articles 221, alinéa 1er, du

Burgerlijk Wetboek. Het tweede lid neemt artikel 222 van het Burgerlijk Wetboek over. Het ware dan ook beter deze in twee afzonderlijke paragrafen te plaatsen.

Stemmingen

De minister gaat akkoord met dit amendement.

Amendement nr. 16 wordt aangenomen met 8 stemmen bij 1 onthouding.

Amendement nr. 15 wordt aangenomen met 7 stemmen bij 2 onthoudingen.

De amendementen nrs. 13 en 14 worden eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Amendement nr. 12 wordt aangenomen met 8 stemmen bij 1 onthouding.

Artikel 1478

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 11), luidende:

«Het eerste en het tweede lid van het voorgestelde artikel 1478 doen vervallen.»

Verantwoording

Deze bepaling geeft het gemeen recht weer. Niet alleen is dit overbodig, doch ook kan dit aanleiding geven tot verwarring ten aanzien van de samenwonenden die geen verklaring van wettelijke samenwoning afleggen. Voor hen geldt immers dezelfde regeling (het gemeen recht).

Een lid dringt aan op het behoud van de oorspronkelijke tekst. De uitdrukkelijke vermelding lijkt hem geenszins overbodig, maar daarentegen essentieel voor de rechtsbescherming van de betrokkene. Artikel 1476, 5°, bepaalt dat de partijen vooraf kennis moeten hebben genomen van de inhoud van de artikelen 1475 tot 1479; dit betekent dat het gemeentebestuur of de ambtenaar van de burgerlijke stand de kandidaat-samenwonenden op voorhand moet inlichten van het eigendomsstelsel van het wettelijk samenwonen.

Ten tweede is er een juridisch-technisch argument. De rechtspraak inzake eigendom van goederen van feitelijk samenwonenden is niet eenduidig. Artikel 1478, eerste en tweede lid, is een bevestiging dat de scheiding van de goederen in beginsel behouden blijft nadat de betrokkene een verklaring van wettelijke samenwoning aflegt. Er wordt bovendien uitdrukkelijk bepaald dat bij gebreke van eigendomsbewijzen van een van de partijen de goederen in onverdeeldheid zijn. Het wetsontwerp maakt dus een duidelijk

Code civil, et le deuxième alinéa ceux de l'article 222. Il est donc préférable de les faire figurer dans deux paragraphes distincts.

Votes

Le ministre marque son accord sur cet amendement.

L'amendement n° 16 est adopté par 8 voix et 1 abstention.

L'amendement n° 15 est adopté par 7 voix et 2 abstentions.

Les amendements n°s 13 et 14 sont adoptés à l'unanimité des 9 membres présents.

L'amendement n° 12 est adopté par 8 voix et 1 abstention.

— Article 1478 proposé

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 11), qui est rédigé comme suit:

«Supprimer les deux premiers alinéas de l'article 1478 proposé.»

Justification

Cette disposition reflète le droit commun. Outre qu'elle est superfétatoire, elle risque de créer la confusion vis-à-vis des cohabitants qui ne font pas de déclaration de cohabitation légale et qui sont donc soumis au même régime (droit commun).

Un commissaire insiste pour que l'on maintienne le texte dans sa forme initiale. Cette mention expresse ne lui semble nullement superflue, mais au contraire essentielle pour la protection juridique de l'intéressé. L'article 1476, 5°, dispose que les parties doivent avoir pris connaissance préalablement du contenu des articles 1475 à 1479; cela signifie que l'administration communale ou le fonctionnaire d'état civil doit informer préalablement les candidats cohabitants du régime de propriété afférent à la cohabitation légale.

Par ailleurs, il y a un argument juridico-technique. La jurisprudence relative à la propriété des biens appartenant à des cohabitants de fait n'est pas univoque. L'article 1478, premier et deuxième alinéas, confirme que le régime de séparation de biens subsiste en principe après que l'intéressé a effectué une déclaration de cohabitation légale. Il dispose également expressément qu'à défaut de preuve de propriété d'une des parties, les biens sont réputés être en indivision. Le projet de loi fait donc un choix clair: en prin-

keuze; in principe is er scheiding van goederen tenzij de samenwonenden anders overeengekomen zijn of tenzij het bewijs van eigendom niet geleverd kan worden. Het ontbreken van een dergelijke keuze in een wet die de materiële gevolgen van het wettelijk samenwonen wenst te regelen, zou een onaanvaardbare lacune zijn.

De minister is van mening dat het goed is de tekst te behouden. Wanneer bijvoorbeeld een van de samenwonenden de woning verlaat, zou degene die in het bezit blijft van de goederen, zich kunnen beroepen op: «het bezit geldt als titel». Het niet behouden van deze paragrafen kan dus aanleiding geven tot discussie.

De auteur van het amendement is van oordeel dat het gemeen recht geen twijfel laat bestaan over de vermogensrechtelijke positie van de samenwonenden. Er is scheiding van goederen en onverdeeldheid van de goederen waarvan het bezit onduidelijk en dubbelzinnig is. Indien een partner de woning verlaat en een verklaring van beëindiging gaat afleggen, zonder goederen mee te nemen, kan dit een aanduiding zijn dat de achterblijvende goederen tot het bezit van zijn partner behoren; dit is echter niet automatisch en de partner kan het tegendeel bewijzen.

Men mag niet *a contrario* afleiden uit de bepalingen van de eerste paragrafen dat de feitelijk samenwonenden een ander statuut zouden hebben dan het gemeenrechtelijke. Hetgeen immers in de tekst staat, is het gemeenrechtelijk statuut van iedere feitelijke samenleving.

Een lid wijst erop dat de kans bestaat, als de wet niets uitdrukkelijk vermeldt, dat men uit de specificiteit van de wettelijke samenwoning een ander regime zou kunnen afleiden voor de feitelijke samenwoning. Hij pleit aldus voor het behoud van de tekst, met de vermelding in het verslag dat voor de feitelijk samenwonenden niets gewijzigd wordt aan de vandaag geldende regel.

Naar aanleiding van deze bespreking trekt de heer Vandenberghe dit amendement in.

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 10), luidende:

«In het derde lid van het voorgestelde artikel 1478 het woord «wettelijk» invoegen na de woorden «Indien de overlevende.»

cipe, il y a séparation des biens, à moins que les cohabitants en aient décidés autrement ou que la preuve de la propriété ne puisse être fournie. L'absence d'un tel choix dans une loi visant à régler les conséquences matérielles de la cohabitation légale serait une lacune inacceptable.

Le ministre pense qu'il serait bon de maintenir le texte en l'état. Si par exemple un des cohabitants quitte le domicile, celui qui reste en possession des biens pourrait invoquer l'adage «possession vaut titre». Supprimer ce paragraphe pourrait donc être source de discussions.

L'auteur de l'amendement estime que le droit commun ne laisse planer aucun doute sur le statut patrimonial des cohabitants. Il y a séparation des biens et indivision pour les biens dont la propriété est imprécise et ambiguë. Si un partenaire quitte le domicile et va faire une déclaration de dissolution sans emporter de biens, ce peut être une indication que les biens restants appartiennent à son partenaire; tel n'est toutefois pas automatiquement le cas et le partenaire peut apporter la preuve contraire.

On ne peut déduire *a contrario* des dispositions des premiers paragraphes que les cohabitants de fait auraient un statut différent du droit commun. Ce qui est écrit dans le texte correspond en effet au statut de droit commun de toute cohabitation de fait.

Un membre fait remarquer que si la loi ne prévoit rien expressément, il se pourrait que la spécificité de la cohabitation légale conduise à conclure à un régime différent pour la cohabitation de fait. Il plaide donc pour que le texte soit maintenu, tout en indiquant dans le rapport que pour les cohabitants de fait, rien ne change par rapport à la règle en vigueur aujourd'hui.

À la suite de cette discussion, M. Vandenberghe retire son amendement.

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 10), qui est rédigé comme suit:

«Au troisième alinéa de l'article 1478 proposé, insérer le mot «légal» entre le mot «cohabitant» et le mot «survivant.»

Verantwoording

Het is voor de duidelijkheid beter te spreken over wettelijk samenwonenden in plaats van samenwonenden; de nieuwe regeling is immers enkel van toepassing op de personen die een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd en niet op de personen die zonder een dergelijke verklaring samenwonen.

De minister gaat akkoord met dit amendement.

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 9), luidende:

« In het derde lid van het voorgestelde artikel 1478 de woorden « met wettelijk erfdeel » vervangen door de woorden « met voorbehouden erfdeel. »

Verantwoording

De juridisch correcte vertaling van de Franse term « des héritiers réservataires » is « erfgenamen met voorbehouden erfdeel ».

De commissieleden en de minister hebben hiertegen geen enkel bezwaar.

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 8), luidende:

De eerste zin van het laatste lid van het voorgestelde artikel 1478 aanvullen met de woorden «, noch met de regels betreffende het ouderlijk gezag, de voogdij en met de regels die de wettelijke erfopvolging bepalen ».

Verantwoording

Echtgenoten is het niet toegestaan van deze regels af te wijken (zie artikel 1388 van het Burgerlijk Wetboek). Bijgevolg dient dit ook expliciet te worden voorzien voor de wettelijk samenwonenden. Anders zou men a contrario kunnen beweren dat zij dit, in tegenstelling tot gehuwden, wel kunnen.

Een lid verwijst naar de discussie in de Kamer, waar een zelfde amendement (27) werd ingediend. Dit werd echter niet aangenomen, omdat men van oordeel was dat deze bepaling niet noodzakelijk was, aangezien het evident is dat deze regels van openbare orde zijn en de overeenkomsten er niet van kunnen afwijken.

De auteur vraagt of dan kan worden afgeweken van de regels van de voogdij. Die verbodsbepalingen zijn immers uitdrukkelijk vermeld bij de gehuwden (cf. artikel 1388 van het Burgerlijk Wetboek). A con-

Justification

Par souci de clarté, il est préférable de parler de « cohabitants légaux » plutôt que de « cohabitants »; en effet, la nouvelle réglementation n'est applicable qu'aux personnes qui ont fait une déclaration de cohabitation légale, et non aux personnes qui cohabitent sans l'avoir faite.

Le ministre marque son accord sur cet amendement.

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 9), qui est rédigé comme suit:

« Dans le texte néerlandais du troisième alinéa de l'article 1478 proposé, remplacer les mots « met wettelijk erfdeel » par les mots « met voorbehouden erfdeel. »

Justification

La traduction juridiquement correcte en néerlandais des mots « des héritiers réservataires » est « erfgenamen met voorbehouden erfdeel ».

Les commissaires et le ministre n'ont aucune objection à l'encontre de cet amendement.

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 8), qui est rédigé comme suit:

Dans la première phrase du dernier alinéa de l'article 1478 proposé, remplacer les mots « ou aux bonnes mœurs » par les mots «, aux bonnes mœurs ou aux règles relatives à l'autorité parentale, à la tutelle et aux règles déterminant la succession légale ».

Justification

Il n'est pas permis aux conjoints de déroger à ces règles (voir l'article 1388 du Code civil). Cela doit donc aussi être prévu explicitement pour les cohabitants légaux. Sinon, on pourrait prétendre a contrario que, contrairement aux personnes mariées, ils le peuvent.

Un membre se réfère à la discussion à la Chambre, où un amendement (27) identique a été déposé, mais n'a pas été retenu parce qu'elle a estimé que cette disposition n'était pas indispensable dans la mesure où il est évident que ces règles sont d'ordre public, et que les conventions ne peuvent y déroger.

L'auteur demande s'il est possible, dans ce cas, déroger aux règles de la tutelle. Ces interdictions sont en effet prévues expressément dans le cas des conjoints (cf. article 1388 du Code civil). On pourrait

trario zou men kunnen redeneren dat afwijking voor de wettelijk samenwonenden wel mogelijk is.

Artikel 1387 maakt een duidelijk onderscheid tussen bedingen strijdig met de openbare orde en goede zeden, hetgeen wordt overgenomen, en de bedingen van artikel 1388. In deze tekst neemt men aldus enkel 1387 en niet artikel 1388 over.

De minister verduidelijkt dat het amendement (27) met dezelfde strekking in de Kamer verviel ingevolge het aannemen van het amendement nr. 43.

De heer Vandenberghe dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 24), luidend:

«De woorden «wettelijke erfopvolging» vervangen door de woorden «wettelijke orde van de erfopvolging.»

De heer Vandenberghe dient ook volgend amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 23), luidend:

«A) In het eerste lid van het voorgestelde artikel 1478 het woord «wettelijk» invoegen tussen de woorden «Elk van de» en de woorden «samenwonenden behoudt.»

«B) In het tweede lid van het voorgestelde artikel 1478 het woord «wettelijk» invoegen tussen de woorden «geen van beide» en de woorden «samenwonenden de eigendom.»

De heer Boutmans dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 20), luidend:

«Het voorgestelde artikel 1478 aanvullen met een vijfde lid, luidende:

«Dit artikel is ook van toepassing op personen die duurzaam samenwonen, ook indien zij niet de verklaring hebben afgelegd waarvan sprake in artikel 1476.»

en déduire a contrario que la dérogation est effectivement possible pour les cohabitants légaux.

L'article 1387 fait une nette distinction entre les dispositions contraires à l'ordre public et aux bonnes mœurs, ce qui figure dans le projet, et les dispositions de l'article 1388. Le texte en projet ne reprend donc que l'article 1387 et non l'article 1388.

Le ministre précise que l'amendement de même portée (27) déposé à la Chambre est devenu sans objet par suite de l'adoption de l'amendement n° 43.

M. Vandenberghe dépose un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 24), qui est rédigé comme suit:

«Remplacer les mots «la succession légale» par les mots «l'ordre légal de la succession.»

M. Vandenberghe dépose encore un autre amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 23), qui est rédigé comme suit:

«A) Insérer, au premier alinéa de l'article 1478 proposé, le mot «légaux» entre les mots «Chacun des cohabitants» et le mot «conserve.»

«B) Insérer, au deuxième alinéa de l'article 1478 proposé, le mot «légaux» entre les mots «aucun des deux cohabitants» et les mots «ne peut.»

M. Boutmans dépose un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 20), qui est rédigé comme suit:

«Compléter l'article 1478 proposé par un cinquième alinéa, libellé comme suit:

«Le présent article s'applique également aux personnes qui cohabitent durablement même si elles n'ont pas fait la déclaration dont il est question à l'article 1476.»

Verantwoording

Samenwonen is in de eerste plaats een feitelijk gegeven en lang niet iedereen zal daar een wettelijke vorm aan geven. Het is dus wenselijk in de wet een minimum regel ten aanzien van de goederen van feitelijk samenwonenden in te voegen.

Een lid begrijpt de zin van het amendement niet. Dit is een vertaling van het gemeenrecht. Het lijkt hem niet nuttig een veelheid aan systemen in te bouwen volgens welke men met iemand kan samenwonen. Wat is trouwens de juiste betekenis van «duurzaam samenwonen»?

Een ander lid sluit hierbij aan en stipt aan dat de toevallige medeëigendom van artikel 577-2 en volgende wordt toegepast op de feitelijke onverdeeldheid. Artikel 815 stelt dat men op ieder ogenblik de verdeling van de onverdeeldheid kan vorderen. Wie samenwoont kan op ieder ogenblik aan de samenleving een einde maken en dus op ieder ogenblik de verdeling van de onverdeeldheid vorderen, tenzij in het geval van een bestemmingsmedeëigendom. Artikel 1478 herhaalt dus het gemeenrecht. De draagwijdte van het amendement stelt dat artikel 815 niet van toepassing is op deze onverdeeldheden.

Een lid verwijst naar het amendement van de heer Vandenberghe dat ertoe strekt de eerste twee leden van artikel 1478 te schrappen (*cf. supra*). Ook daar werd geopteerd voor het behoud van de bepaling, ook al was deze een loutere bevestiging van de huidige geldende regelen.

Stemmingen

Het amendement nr. 8, als gewijzigd door het subamendement nr. 24, en de amendementen nrs. 9, 10 en 23 worden eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Het amendement nr. 20 wordt eenparig verworpen door de 9 aanwezige leden.

Vervolgens neemt de commissie volgende tekstverbetering aan:

Het derde lid is slecht geformuleerd. Het woord «vermoeden» dient te worden vervangen door het woord «onverdeeldheid».

Artikel 1479

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 7), luidende:

«In het eerste lid van het voorgestelde artikel 1479 het woord «wettelijk» invoegen na de woorden «Indien de verstandhouding tussen de.»

Justification

La cohabitation étant en premier lieu un état de fait, il s'en faut de beaucoup que tout le monde lui donne une forme légale. Il est donc souhaitable de prévoir dans la loi une règle minimale pour les biens des cohabitants de fait.

Un membre ne comprend pas le sens de l'amendement. Il s'agit d'une traduction du droit commun. Il ne lui semble pas opportun de prévoir une multitude de systèmes de cohabitation. Quelle est d'ailleurs la signification exacte de l'expression «cohabiter durablement»?

Un autre commissaire partage cet avis et note que la copropriété occasionnelle visée à l'article 577-2 et suivants s'applique en cas d'indivision de fait. L'article 815 dispose qu'il est possible de provoquer à tout moment la sortie d'indivision. Un cohabitant peut à tout moment mettre fin à la cohabitation et il peut dès lors aussi provoquer à tout moment le partage, sauf en cas de copropriété par destination. L'article 1478 se borne donc à calquer le droit commun. La portée de l'amendement est de faire en sorte que l'article 815 ne s'applique pas à ces indivisions.

Un membre renvoie à l'amendement de M. Vandenberghe visant à supprimer les deux premiers alinéas de l'article 1478 (*cf. ci-dessus*). L'on a aussi choisi, dans ce cas, de maintenir la disposition, même si celle-ci n'était qu'une pure confirmation des règles en vigueur.

Votes

L'amendement n° 8, tel que modifié par le sous-amendement n° 24, ainsi que les amendements n°s 9, 10 et 23 sont adoptés à l'unanimité des 9 membres présents.

L'amendement n° 20 est rejeté à l'unanimité des 9 membres présents.

Ensuite, la commission procède à une amélioration rédactionnelle:

Le libellé du troisième alinéa est incorrect. Il y a lieu de remplacer le mot «présomption» par le mot «indivision».

Article 1479 proposé

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 7), libellé comme suit:

«Au premier alinéa de l'article 1479 proposé, insérer le mot «légaux» entre le mot «cohabitants» et les mots «est sérieusement perturbée.»

Verantwoording

Het is voor de duidelijkheid beter te spreken over « wettelijk samenwonenden » in plaats van « samenwonenden »; de nieuwe regeling is immers enkel van toepassing op de personen die een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd en niet op de personen die zonder een dergelijke verklaring samenwonen.

De commissieleden en de minister kunnen akkoord gaan met dit amendement.

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 6), luidende:

« In het eerste lid van het voorgestelde artikel 1479 de woorden « die door hen opgevoed worden » doen vervallen. »

Verantwoording

Artikel 223 van het Burgerlijk Wetboek inzake het huwelijk spreekt van « maatregelen betreffende (...) de kinderen ». Hieruit leidt men af dat het de vrede-rechter niet toekomt maatregelen te bevelen ten aanzien van een kind dat slechts afstamt van één van de echtgenoten.

De tekst van het ontwerp zoals hij thans voorligt [« maatregelen betreffende (...) de kinderen die door hen opgevoed worden »] zou zulks wel toelaten met betrekking tot wettelijke samenwonenden.

Een dergelijk verschil is niet verantwoord.

De minister suggereert uitdrukkelijk te stellen dat het gaat om de gemeenschappelijke kinderen.

Een lid verklaart het niet eens te zijn met dit voorstel. Het zou immers een nieuw begrip inzake afstamming kunnen invoeren, dat zou kunnen leiden tot nieuwe banden van afstamming ten opzichte van homoseksuelen. Het past niet meer rechten in te voeren voor wettelijk samenwonenden dan voor gehuwden.

De indiener van het amendement dringt aan op een gelijkaardige formule als voor het huwelijk.

Vervolgens dient de heer Vandenberghe een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 5) luidend:

« Tussen de eerste en de tweede zin van het tweede lid van het voorgestelde artikel 1479 de volgende zin invoegen:

« Deze geldigheidsduur mag één jaar niet overschrijden. »

Justification

Par souci de clarté, il est préférable de parler de « cohabitants légaux » plutôt que de « cohabitants »; en effet, la nouvelle réglementation n'est applicable qu'aux personnes qui ont fait une déclaration de cohabitation légale, et non aux personnes qui cohabitent sans l'avoir faite.

Les commissaires et le ministre peuvent se rallier à cet amendement.

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 6), libellé comme suit:

« Au premier alinéa de l'article 1479 proposé, supprimer les mots « qu'ils éduquent. »

Justification

L'article 223 du Code civil, qui concerne le mariage, parle de « mesures ... relatives ... enfants ». L'on peut en déduire qu'il n'appartient pas au juge de paix d'ordonner des mesures à l'égard d'un enfant qui ne descendrait que d'un seul des conjoints.

Or, le texte du projet, tel qu'il est libellé [« mesures ... relatives ... enfants qu'ils éduquent »], le permettrait dans le cas des cohabitants légaux.

Une telle distinction ne se justifie pas.

Le ministre suggère d'indiquer expressément qu'il s'agit des enfants communs.

Un membre ne rejoint pas cette proposition. Ceci pourrait en effet créer une nouvelle notion en matière de filiation, ce qui pourrait mener à créer des liens de filiation à l'égard d'homosexuels. Il ne convient pas de créer plus de droits pour les cohabitants légaux que pour les mariés.

L'auteur de l'amendement insiste pour que l'on adopte une formule comparable à celle du mariage.

M. Vandenberghe dépose ensuite un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 5), libellé comme suit:

« Insérer la phrase suivante entre les première et deuxième phrases du deuxième alinéa de l'article 1479 proposé:

« Cette durée de validité ne peut excéder un an. »

Verantwoording

Dringende voorlopige maatregelen houden dikwijls een afwijking in op het eigendomsrecht of andere zakelijke rechten [bijvoorbeeld als een partner gemachtigd wordt alleen te verblijven in de gezinswoning die (mede)eigendom is van de andere partner].

Bijgevolg is het moeilijk aanvaardbaar dat, gelet op het beperkte wettelijke statuut dat voor de wettelijke samenwoning wordt uitgewerkt, deze maatregelen een bepaalde termijn zouden kunnen te boven gaan.

Een lid vraagt of de geldigheidsduur van een jaar kan worden vernieuwd.

De auteur antwoordt bevestigend. Hij is van oordeel dat dringende en voorlopige maatregelen van nature beperkt moeten zijn in de tijd, omdat zij anders definitief zijn. Kan men van een voorlopige maatregel spreken als de vrederechter bepaalt dat deze maatregel duurt zolang de samenwoning bestaat?

De minister verwijst naar de discussie in de Kamer.

In een oorspronkelijk amendement (Stuk Kamer, nr. 170/3, nr. 12) van de heren Duquesne en Landuyt werd voorgesteld de duur van de voorlopige maatregel te beperken tot maximum een jaar. Op dat ogenblik was echter nog geen onderscheid gemaakt tussen voorlopige maatregelen tijdens de wettelijke samenwoning en voorlopige maatregelen naar aanleiding van het beëindigen van deze wettelijke samenwoning. Nadien werd inderdaad een amendement ingediend waarbij werd gesteld dat de vrederechter de duur van de maatregelen moest bepalen, waardoor het sub-amendement kwam te vervallen. Dezelfde problematiek bestaat ook bij het bepalen van dringende en voorlopige maatregelen in het kader van echtelijke moeilijkheden tussen twee echtgenoten. Ook hier stelt de wet geen maximumduur. Het automatisch bepalen van een maximumduur kan immers aanleiding geven tot bepaalde risico's, gezien de uitgebreidheid van artikel 223; de maatregelen kunnen bijvoorbeeld ook betrekking hebben op de verplaatsing van meubelen of het persoonlijk gebruik van de goederen aan een der partijen toewijzen. Wat zal dan gebeuren met die meubelen of goederen na het verloop van de termijn van een jaar?

Een lid vraagt of de voorlopige maatregelen de bevoegdheden van de schuldeisers kunnen beïnvloeden.

De minister antwoordt ontkennend. Het gaat immers om voorlopige maatregelen die de eigendom van de goederen niet beïnvloeden.

Volgens een lid kunnen de voorlopige maatregelen altijd worden gewijzigd. Het wil hem voorkomen dat het amendement de procedure nodeloos zwaar en ingewikkeld maakt.

Justification

Les mesures urgentes et provisoires dérogent souvent au droit de propriété ou à d'autres droits réels [par exemple, lorsqu'un partenaire est autorisé à occuper seul l'habitation familiale qui est la (co-)propriété de l'autre partenaire].

L'on peut dès lors difficilement accepter qu'étant donné le statut légal limité qui est en cours d'élaboration pour la cohabitation légale, ces mesures puissent excéder un délai déterminé.

Un membre pose la question de savoir si la durée d'un an peut être renouvelable.

L'auteur de l'amendement répond par l'affirmative. Il estime que des mesures urgentes et provisoires doivent, par nature, être limitées dans le temps, sans qu'elles deviennent définitives. Peut-on parler de provisoire si le juge de paix décide que la mesure s'appliquera tant que dure la cohabitation?

Le ministre renvoie à la discussion qui a eu lieu à la Chambre.

Dans un sous-amendement initial (doc. Chambre, n° 170/3, n° 12), MM. Duquesne et Landuyt avaient proposé de limiter la durée de la mesure provisoire à un an maximum. Toutefois, à l'époque, la distinction n'était pas encore opérée entre des mesures provisoires prises au cours de la cohabitation légale et des mesures provisoires prises au moment où il est mis fin à cette cohabitation légale. Par après, un amendement a été effectivement déposé prévoyant que le juge de paix devait fixer la durée des mesures, de sorte que ce sous-amendement est devenu sans objet. Le même problème se pose lorsqu'il s'agit de prendre des mesures urgentes et provisoires dans le cadre de difficultés conjugales surgissant entre deux époux. Ici non plus, la loi ne fixe pas de durée maximale. La fixation automatique d'une durée maximale peut en effet comporter certains risques, eu égard à l'ampleur de l'article 223; les mesures peuvent par exemple concerner également le déplacement de meubles ou l'attribution des biens à l'utilisation personnelle de l'une des parties. Qu'advient-il alors de ces meubles ou de ces biens à l'échéance du délai d'un an?

Un membre demande si les mesures provisoires peuvent influencer les titres des créanciers.

Le ministre répond par la négative. Il s'agit de mesures provisoires qui n'ont pas d'influence sur la propriété des biens.

Un membre et d'avis que les mesures provisoires peuvent être modifiées à tout moment. Il lui semble que l'amendement alourdit et complique donc la procédure.

Een ander lid gaat evenmin akkoord met het amendement van de heer Vandenberghe.

Artikel 1479 maakt een onderscheid tussen dringende en voorlopige maatregelen na de ontbinding van de wettelijke samenwoning enerzijds en bij ernstige verstoring van de samenwoning zonder ontbinding anderzijds.

In het eerste geval bepaalt de laatste zin van het derde lid van het voorgestelde artikel 1479 uitdrukkelijk dat de geldigheidsduur van de maatregelen niet langer dan een jaar mag bedragen. Voor de dringende en voorlopige maatregelen bij ernstige verstoring van de verstandhouding is ook een beperking in de tijd bepaald, door het feit dat de vrederechter de duur ervan vaststelt en dat deze maatregelen in principe uiterlijk kunnen gelden tot de samenwoning een einde neemt. Het argument van de heer Vandenberghe lijkt hem dan ook irrelevant. Indien de verstandhouding slecht blijft, kan de partner de overeenkomst eenzijdig ontbinden waardoor de voorlopige maatregelen automatisch vervallen. Bovendien bepaalt de wet dat de vrederechter de geldigheidsduur moet vaststellen. Spreker ziet dan ook niet in waarom de maatregelen zouden moeten worden gekoppeld aan een vaste termijn, gezien de vrederechter naar gelang van de omstandigheden de termijn zal bepalen en men steeds aan die termijn een einde kan maken door de samenwoning te beëindigen.

Een lid verwijst naar de jurisprudentie van het Hof van Cassatie, volgens welke elk van de echtgenoten altijd de beschikking van de vrederechter kan doen wijzigen of herroepen. Deze kan de wijziging of de herroeping niet ambtshalve bevelen. De partijen kunnen dus altijd het probleem van de voorlopige maatregelen voorleggen aan de vrederechter en vragen deze te wijzigen. Daarom meent spreker dat dit amendement geen bestaansreden heeft.

Een ander lid is dezelfde mening toegedaan. Hem lijkt het wenselijk geen termijn te bepalen temeer omdat de tekst voorziet in een termijn bij ontbinding van het samenwoningscontract. De rechter beoordeelt of hij een termijn bepaalt of niet.

In het licht van deze bespreking trekken de heren Vandenberghe en Bourgeois hun amendement in.

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een volgend amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 9), luidende:

« In het vierde lid van het voorgestelde artikel 1479 de woorden « artikel 1253ter en volgende » vervangen door de woorden « artikelen 1253ter tot 1253octies. »

Verantwoording

Wetgevingstechnische aanpassing.

Un autre membre ne peut non plus se rallier non plus à l'amendement de M. Vandenberghe.

L'article 1479 fait une distinction entre les mesures urgentes et provisoires prises après la dissolution de la cohabitation légale, d'une part, et celles prises en cas de perturbation sérieuse de la cohabitation sans qu'il y ait pour autant dissolution, d'autre part.

Dans le premier cas, la dernière phrase du troisième alinéa de l'article 1479 proposé prévoit formellement que la durée de validité des mesures ne peut excéder un an. Quant aux mesures urgentes et provisoires en cas de perturbation sérieuse de l'entente des cohabitants, une limitation dans le temps est également prévue, puisque le juge de paix en détermine la durée et qu'elles ne peuvent en principe produire leurs effets que jusqu'à la cessation de la cohabitation. L'argument de MM. Vandenberghe et Bourgeois ne lui semble donc pas pertinent. Si l'entente reste mauvaise, le partenaire peut dissoudre unilatéralement l'accord, ce qui met fin automatiquement aux mesures provisoires. De plus, la loi prévoit que le juge de paix doit fixer la durée de validité. L'intervenant ne voit dès lors pas pourquoi les mesures devraient être liées à un délai fixe, puisque le juge de paix déterminera délai en fonction des circonstances et que l'on peut toujours les faire cesser en mettant fin à la cohabitation.

Un membre renvoie à la jurisprudence de la Cour de cassation, qui prévoit que chacun des époux peut à tout moment demander la modification ou la rétractation de l'ordonnance du juge de paix. Celui-ci ne peut ordonner d'office la modification ou la rétractation. Les parties ont donc un pouvoir permanent de soumettre la problématique des mesures provisoires au juge de paix pour en demander la modification. L'intervenant est dès lors d'avis que cet amendement n'est pas justifié.

Un autre membre est du même avis. Il lui semble préférable de ne pas stipuler de délai, d'autant plus que le texte prévoit un délai en cas de dissolution du contrat de cohabitation. Le juge apprécie s'il fixe un délai ou non.

À la lumière de cette discussion, MM. Vandenberghe et Bourgeois retirent leur amendement.

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un autre amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 9), qui est rédigé comme suit:

« Au quatrième alinéa de l'article 1479 proposé, remplacer les mots « de l'article 1253ter et suivants » par les mots « des articles 1253ter à 1253octies. »

Justification

Il s'agit d'une adaptation relevant de la technique législative.

Tegen dit amendement worden geen bezwaren geuit. De commissie en de vertegenwoordiger van de minister gaan akkoord met dit amendement.

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen nog een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 3), luidende:

« *Het laatste lid van het voorgestelde artikel 1479 doen vervallen.* »

Verantwoording

Deze tekst is niet alleen overbodig, maar zelfs misleidend, vermits de indruk wordt gewekt dat nadien nog een andere rechter dringende maatregelen zou kunnen bevelen.

Tegen dit amendement uiten de commissie en de vertegenwoordiger van de minister geen bezwaar.

Stemmingen

Amendement nr. 7 wordt eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Amendement nr. 6 wordt eenparig aangenomen door de 8 aanwezige leden.

Amendement nr. 4 wordt aangenomen met 7 stemmen bij 1 onthouding.

Amendement nr. 3 wordt eenparig aangenomen door de 8 aanwezige leden.

Tenslotte neemt de commissie nog volgende tekstverbeteringen aan:

In de eerste lid wordt het woord « van » ingevoegd tussen de woorden « samenwonenden en » en de woorden « de kinderen », en wordt *in fine* het woord « beiden » vervangen door de woorden « beide samenwonenden ».

In het derde lid worden de woorden « de aanvraag » vervangen door de woorden « de vordering ».

Het woord « ontbinding » wordt vervangen door het woord « beëindiging », (zie concordantie met artikel 1476).

Artikel 2bis (nieuw) (artikel 3 van de aangenomen tekst)

De heer Vandenberghe dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/3, nr. 19), luidend:

« *Het tweede lid van artikel 911 van het Burgerlijk Wetboek aanvullen met de woorden « of de persoon met wie deze wettelijk samenwoont.* »

L'on ne formule aucune objection concernant cet amendement. La commission et le représentant du ministre approuvent cet amendement.

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent encore un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 3), qui est rédigé comme suit:

« *Supprimer le dernier alinéa de l'article 1479 proposé.* »

Justification

Non seulement ce texte est superflu, mais il induit en erreur en donnant l'impression qu'un autre juge pourrait encore, par la suite, ordonner d'autres mesures urgentes.

Ni la commission ni le ministre n'émettent d'objections concernant cet amendement.

Votes

L'amendement n° 7 est adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

L'amendement n° 6 est adopté à l'unanimité des 8 membres présents.

L'amendement n° 4 est adopté par 7 voix et 1 abstention.

L'amendement n° 3 est adopté à l'unanimité des 8 membres présents.

Enfin, la commission adopte les corrections de texte suivantes:

Au premier alinéa du texte néerlandais, l'on insère le mot « van » entre les mots « samenwonenden en » et les mots « de kinderen », et, *in fine*, l'on remplace le mot « beiden » par les mots « beide samenwonenden ».

Au troisième alinéa du texte néerlandais, l'on remplace les mots « de aanvraag » par les mots « de vordering ».

Le mot « dissolution » est remplacé par le mot « cessation » (concordance avec l'article 1476).

Article 2bis (nouveau) (article 3 du texte adopté)

M. Vandenberghe dépose un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 19), qui est rédigé comme suit:

« *Compléter l'article 911 du Code civil par les mots « ou la personne avec laquelle celle-ci cohabite légalement.* »

Verantwoording

Het komt niet meer dan logisch voor dat, wanneer men het statuut van wettelijke samenwoning invoert, de regel van artikel 911 van het Burgerlijk Wetboek uitgebreid wordt tot de wettelijk samenwonenden.

Artikel 911 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat iedere beschikking ten voordele van een onbekwame nietig is, hetzij men ze vermomt in de vorm van een overeenkomst onder bezwarende titel, hetzij men ze maakt op naam van tussenpersonen. Als tussenpersonen worden beschouwd de ouders, de kinderen en afstammelingen van de echtgenoot van de onbekwame. Deze opsomming dient te worden aangevuld met de wettelijk samenwonende. Anders zou men de wettelijke samenwoning kunnen aanwenden om deze onbekwaamheidsregel te ontwijken.

De minister en de commissieleden kunnen zich aansluiten bij dit amendement.

Een lid vraagt zich af of ook andere bepalingen in het Burgerlijk Wetboek niet dienen te worden aangepast ten gevolge van de regeling van de wettelijke samenwoning. Werd dit wel degelijk onderzocht?

De minister antwoordt dat de problematiek van de wettelijke samenwoning zich geheel in het contractenrecht situeert. Aldus zijn er geen incidenties op andere bepalingen in het Burgerlijk Wetboek.

Het amendement nr. 19 wordt eenparig aangenomen door de 8 aanwezige leden.

Artikel 3 (artikel 4 van de aangenomen tekst)

De heer Raes dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/2, nr. 1), luidende:

«Dit artikel doen vervallen.»

Verantwoording

Het artikel houdt een revolutie in van het Burgerlijk Wetboek. Naast het huwelijk wordt immers een nieuw instituut gecreëerd dat een regelrechte concurrent wordt voor het huwelijk. Door de fiscale bevoordeling van dit soort partnerschap zal het huwelijk meer dan ooit worden uitgehouden.

De enige categorie van personen die zal worden verplicht om te opteren voor het huwelijk, zullen diegenen zijn die kerkelijk huwen omdat deze mensen wettelijk verplicht zijn vooraf een huwelijk te sluiten. Deze discriminatie is onaanvaardbaar.

Het amendement wordt verworpen met 7 stemmen bij 1 onthouding.

Justification

Si l'on instaure le statut de la cohabitation légale, il n'est que logique d'élargir le champ d'application de l'article 911 du Code civil aux cohabitants légaux.

L'article 911 du Code civil prévoit que toute disposition au profit d'un incapable sera nulle, soit qu'elle est déguisée sous la forme d'un contrat onéreux, soit qu'elle se fasse sous le nom de personnes interposées. Seront réputées personnes interposées les père et mère, les enfants et descendants, et l'époux de la personne incapable. Il faut inclure dans cette liste le cohabitant légal. Sinon, il serait possible d'utiliser la cohabitation légale pour contourner cette règle relative aux incapables.

Le ministre et les commissaires approuvent cet amendement.

Un membre demande si les règles relatives à la cohabitation légale n'obligent pas à adapter d'autres dispositions du Code civil. A-t-on vraiment examiné la question?

Le ministre répond que le problème de la cohabitation légale est un problème du droit des contrats. Il n'y a donc aucune incidence sur les autres dispositions du Code civil.

L'amendement n° 19 est adopté à l'unanimité des 8 membres présents.

Article 3 (article 4 du texte adopté)

M. Raes dépose un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/2, amendement n° 1), qui est rédigé comme suit:

«Supprimer cet article.»

Justification

Cet article révolutionne le Code civil. En effet, il crée à côté du mariage une institution nouvelle qui le concurrence directement. L'avantage fiscal que procurera ce type de partenariat videra plus que jamais le mariage de sa substance.

Les seules personnes qui devront obligatoirement se marier seront celles qui opteront pour le mariage religieux, parce que la loi les contraint à contracter mariage au préalable. Pareille discrimination est inacceptable.

L'amendement est rejeté par 7 voix et 1 abstention.

Artikel 5 (artikel 6 van de aangenomen tekst)

De heer Boutmans dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/2, nr. 21), luidende:

« *Dit artikel doen vervallen.* »

De auteur is van oordeel dat dit artikel geen gevolgen heeft op sociaalrechtelijk en fiscaal vlak. Aldus ziet hij niet in waarom deze beperkte regeling niet onmiddellijk van kracht kan worden. Het lijkt hem niet goed dat de inwerkingtreding volkomen aan de willekeur van de Ministerraad wordt overgelaten en dat men een bepaling moet goedkeuren zonder enig idee te hebben van het ogenblik van inwerkingtreding.

Een lid verwijst naar de algemene bespreking. Deze bepaling maakt deel uit van een politiek vergelijk over het geheel. Men kan de regelen van het samenleven niet bekijken zonder meteen ook oog te hebben voor het huwelijk.

Het amendement wordt eenparig verworpen door de 8 aanwezige leden.

Artikel 6

De heer Raes dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-916/2, nr. 2), luidend:

« *Een artikel 6 (nieuw) invoegen, luidende:*

« *Art. 6. — In artikel 126 van het Wetboek van Inkomstenbelastingen 1992 waarvan de tegenwoordige tekst § 1 zal vormen, wordt een § 2 ingevoegd, luidend als volgt:*

« *§ 2. Worden gelijkgesteld met echtgenoten: iedereen die samenwoont onder het regime van titel VIbis van het Burgerlijk Wetboek.* »

Verantwoording

Vanzelfsprekend moet het instituut van wettelijke samenwoning fiscaal gelijkgesteld worden met het instituut van het huwelijk. Zo niet krijgen we een discriminatie die louter gebaseerd is op willekeur.

Een lid verklaart dat er een keuze dient te worden gemaakt. Indien men opteert voor een onmiddellijke inwerkingtreding van de voorgestelde bepalingen, moet ook het fiscaal statuut worden herzien. Het stelsel van het huwelijk werd immers belast omdat de fiscale lasten worden geheven in functie van de draagkracht, en men ervan uitgaat dat de financiële draagkracht van personen die samenleven groter is dan deze van alleenstaanden. Als men een ander systeem van samenleven organiseert, moet dus ook het fiscaal statuut worden herzien, om een discriminatie ten opzichte van de fiscaliteit van het huwelijk te vermijden.

Article 5 (article 6 du texte adopté)

M. Boutmans dépose un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/3, amendement n° 21), qui est rédigé comme suit:

« *Supprimer cet article.* »

L'auteur estime que cet article n'a aucune incidence ni sur le plan social ni sur le plan fiscal. Il ne voit donc pas pourquoi cette réglementation limitée ne pourrait pas entrer en vigueur immédiatement. Il lui semble qu'il n'est pas bon de laisser le Conseil des ministres entièrement libre de fixer la date d'entrée en vigueur et, dès lors, de devoir adopter une disposition sans avoir aucune idée du moment de son entrée en vigueur.

Un membre renvoie à la discussion générale. Cette disposition fait partie d'un compromis politique sur l'ensemble. On ne peut pas examiner les règles relatives à la cohabitation sans examiner également celles qui concernent le mariage.

L'amendement est rejeté à l'unanimité des 8 membres présents.

Artikel 6

M. Raes dépose un amendement (doc. Sénat, n° 1-916/2, amendement n° 2), qui est rédigé comme suit:

« *Insérer un article 6 (nouveau), libellé comme suit:*

« *Art. 6. — À l'article 126 du Code des impôts sur les revenus 1992, dont le texte actuel constituera le § 1er, il est inséré un § 2, libellé comme suit:*

« *§ 2. Sont assimilées aux conjoints: toutes les personnes qui cohabitent sous le régime visé au titre VIbis du Code civil.* »

Justification

Il est évident que l'institution de la cohabitation légale doit être assimilée fiscalement à l'institution du mariage. Sinon, on engendrera une discrimination basée uniquement sur l'arbitraire.

Un membre déclare qu'il faut faire un choix. Si l'on opte pour l'entrée en vigueur immédiate des dispositions proposées, l'on doit également revoir le statut fiscal. Le régime fiscal applicable aux personnes mariées procède du principe selon lequel les charges fiscales sont fonction de la capacité financière, et le fisc considère que la capacité financière de personnes qui cohabitent est supérieure à celle des isolés. Si l'on organise un autre système de cohabitation, il faut prévoir un statut fiscal approprié pour prévenir toute discrimination par rapport au régime fiscal auquel sont soumis les couples mariés.

Een ander lid wijst erop dat ook het huwelijk fiscale voordelen te bieden heeft (*cf.* de huwelijkscoëfficiënt). Het is daarom nodig de twee vormen van samenwoning opnieuw te onderzoeken.

Een lid is van oordeel dat er in de meeste gevallen een evidente benadering is van het huwelijk op fiscaal vlak (bijvoorbeeld betreffende de aftrek van kinderen).

In de situaties waarbij het huwelijk voordelig is door de mogelijke toepassing van het huwelijksquotiënt in te roepen, bestaat het risico van fiscale shopping. De partners krijgen de mogelijkheid om te kiezen voor de fiscaal meest interessante samenlevingsvorm.

In ieder geval kan men stellen dat het probleem van de fiscaliteit niet is geregeld in voorliggend ontwerp. Daarom ook wordt artikel 5 ingevoerd. De burgerlijke wetgever wil geen alternatieve samenlevingsvorm in het leven roepen, die concurrerend is voor het huwelijk.

Amendement nr. 2 wordt eenparig verworpen door de 8 aanwezige leden.

IV. EINDSTEMMING

Het geamendeerde wetsontwerp in zijn geheel wordt eenparig aangenomen met 6 stemmen tegen 1 stem bij 1 onthouding.

Dit verslag is eenparig goedgekeurd door de 8 aanwezige leden.

De rapporteur,
Dominique JEANMOYE.

De voorzitter,
Roger LALLEMAND.

Un autre commissaire souligne que le mariage peut également donner lieu à des avantages fiscaux (voir quotient conjugal). Il importe donc de réévaluer les deux situations de cohabitation.

Un membre estime que, dans la plupart des cas, les personnes mariées sont manifestement désavantagées du point de vue fiscal (par exemple en ce qui concerne la déduction pour enfants à charge).

Dans les cas où le mariage est avantageux parce qu'il permet de recourir à l'application du quotient conjugal, le phénomène de « shopping fiscal » risque de se développer, dans la mesure où les partenaires se voient offrir la possibilité de choisir la forme de vie commune la plus avantageuse sur le plan fiscal.

L'on peut affirmer en tout cas que le problème de la fiscalité n'est pas réglé par le présent projet. C'est pourquoi l'on a inséré l'article 5. Le législateur civil n'entend pas créer une nouvelle forme de cohabitation concurrençant le mariage.

L'amendement n° 2 est rejeté à l'unanimité des 8 membres présents.

IV. VOTE FINAL

L'ensemble du projet de loi amendé a été adopté par 6 voix contre 1, et 1 abstention.

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité des 8 membres présents.

Le rapporteur,
Dominique JEANMOYE.

Le président,
Roger LALLEMAND.

**VERGELIJKING VAN
DE AANGENOMEN TEKSTEN**

**TEXTES ADOPTÉS
COMPARATIFS**

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

**Wetsontwerp tot invoeging
van de wettelijke samenwoning**

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

**Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek met het oog
op het invoeren van de wettelijke samenwoning**

Art. 2

In boek III van het Burgerlijk Wetboek worden, onder een titel *Vbis*, met als opschrift «Wettelijke samenwoning», de artikelen 1475 tot 1479 ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 1475. — § 1. Onder «wettelijke samenwoning» wordt verstaan de toestand van samenleven van twee personen die een verklaring hebben afgelegd overeenkomstig artikel 1476.

§ 2. Om een verklaring van wettelijke samenwoning te kunnen afleggen, moeten de beide partijen voldoen aan de volgende voorwaarden:

1° niet verbonden zijn door een huwelijk of door een andere verklaring van wettelijke samenwoning;

2° bekwaam zijn om contracten aan te gaan overeenkomstig de artikelen 1123 en 1124.

Art. 1476. — § 1. Een verklaring van wettelijke samenwoning wordt afgelegd door middel van een geschrift dat tegen ontvangstbewijs wordt overhandigd aan het gemeentebestuur van de gemeenschappelijke verblijfplaats.

Dat geschrift bevat de volgende gegevens:

1° de datum van de verklaring;

2° de naam, de voornamen, plaats en datum van geboorte en de handtekening van de beide partijen;

**Tekst aangenomen door de commissie
voor de Justitie van de Senaat**

**Wetsontwerp tot invoeging
van de wettelijke samenwoning**

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

**Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek met het oog
op het invoeren van de wettelijke samenwoning**

Art. 2

In boek III van het Burgerlijk Wetboek worden, onder een titel *Vbis*, met als opschrift «Wettelijke samenwoning», de artikelen 1475 tot 1479 ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 1475. — § 1. Onder «wettelijke samenwoning» wordt verstaan de toestand van samenleven van twee personen die een verklaring hebben afgelegd overeenkomstig artikel 1476.

§ 2. Om een verklaring van wettelijke samenwoning te kunnen afleggen, moeten [...] beide partijen voldoen aan de volgende voorwaarden:

1° niet verbonden zijn door een huwelijk of door een andere [...] wettelijke samenwoning;

2° bekwaam zijn om contracten aan te gaan overeenkomstig de artikelen 1123 en 1124.

Art. 1476. — § 1. Een verklaring van wettelijke samenwoning wordt afgelegd door middel van een geschrift dat tegen ontvangstbewijs wordt overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeenschappelijke woonplaats.

Dat geschrift bevat de volgende gegevens:

1° de datum van de verklaring;

2° de naam, de voornamen, de plaats en de datum van geboorte en de handtekening van [...] beide partijen;

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

**Projet de loi
instaurant la cohabitation légale**

CHAPITRE Ier

Disposition générale

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II

**Modifications du Code civil en vue
de l'instauration de la cohabitation légale**

Art. 2

Dans le livre III du Code civil, sous un titre *Vbis* intitulé «De la cohabitation légale», sont insérés les articles 1475 à 1479, libellés comme suit :

« Art. 1475. — § 1er. Par «cohabitation légale», il y a lieu d'entendre la situation de vie commune de deux personnes ayant fait une déclaration au sens de l'article 1476.

§ 2. Pour pouvoir faire une déclaration de cohabitation légale, les deux parties doivent satisfaire aux conditions suivantes :

1° ne pas être liées par un mariage ou par une autre déclaration de cohabitation légale;

2° être capables de contracter conformément aux articles 1123 et 1124.

Art. 1476. — § 1er. Une déclaration de cohabitation légale est faite au moyen d'un écrit remis contre récépissé à l'administration communale de la résidence commune.

Cet écrit contient les informations suivantes :

1° la date de la déclaration;

2° les noms, prénoms, lieu et date de naissance et signatures des deux parties;

**Texte adopté par la commission
de la Justice du Sénat**

**Projet de loi
instaurant la cohabitation légale**

CHAPITRE Ier

Disposition générale

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II

**Modifications du Code civil en vue
de l'instauration de la cohabitation légale**

Art. 2

Dans le livre III du Code civil, sous un titre *Vbis* intitulé «De la cohabitation légale», sont insérés les articles 1475 à 1479, libellés comme suit :

« Art. 1475. — § 1er. Par «cohabitation légale», il y a lieu d'entendre la situation de vie commune de deux personnes ayant fait une déclaration au sens de l'article 1476.

§ 2. Pour pouvoir faire une déclaration de cohabitation légale, les deux parties doivent satisfaire aux conditions suivantes :

1° ne pas être liées par un mariage ou par une autre [...] cohabitation légale;

2° être capables de contracter conformément aux articles 1123 et 1124.

Art. 1476. — § 1er. Une déclaration de cohabitation légale est faite au moyen d'un écrit remis contre récépissé à l'officier de l'état civil du domicile commun.

Cet écrit contient les informations suivantes :

1° la date de la déclaration;

2° les noms, prénoms, lieu et date de naissance et signatures des deux parties;

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

3° het volledige adres van de gemeenschappelijke verblijfplaats;

4° de vermelding van de wil van de beide partijen om wettelijk samen te wonen;

5° de vermelding dat de beide partijen vooraf kennis hebben genomen van de inhoud van de artikelen 1475 tot 1479;

6° de vermelding van de overeenkomst die is bedoeld in artikel 1478, die de partijen eventueel hebben gesloten.

Het gemeentebestuur gaat na of de beide partijen voldoen aan de wettelijke voorwaarden inzake de wettelijke samenwoning en maakt in voorkomend geval melding van de verklaring in het bevolkingsregister.

§ 2. De wettelijke samenwoning houdt op wanneer een van de partijen in het huwelijk treedt of overlijdt, of wanneer er een einde aan wordt gemaakt overeenkomstig het bepaalde in het tweede lid van deze paragraaf.

De wettelijke samenwoning kan worden beëindigd hetzij in onderlinge overeenstemming door de samenwonenden, hetzij eenzijdig door een van de samenwonenden door middel van een gelijksoortige verklaring als die welke bedoeld is in § 1, eerste lid, van dit artikel.

In dat geval betekent het gemeentebestuur binnen acht dagen bij deurwaardersexploot aan de andere partij de beëindiging van de wettelijke samenwoning. De partij die de samenwoning beëindigt, dient voorafgaandelijk de kosten van die betekening te betalen.

**Tekst aangenomen door de commissie
voor de Justitie van de Senaat**

3° de gemeenschappelijke woonplaats;

4° de vermelding van de wil van [...] beide partijen om wettelijk samen te wonen;

5° de vermelding dat [...] beide partijen vooraf kennis hebben genomen van de inhoud van de artikelen 1475 tot 1479;

6° in voorkomend geval, de vermelding van de overeenkomst die is bedoeld in artikel 1478, die de [...] partijen hebben gesloten.

De ambtenaar van de burgerlijke stand gaat na of beide partijen voldoen aan de wettelijke voorwaarden inzake de wettelijke samenwoning en maakt in voorkomend geval melding van de verklaring in het bevolkingsregister.

§ 2. De wettelijke samenwoning houdt op wanneer een van de partijen in het huwelijk treedt of overlijdt, of wanneer er een einde aan wordt gemaakt overeenkomstig het bepaalde [...] in deze paragraaf.

De wettelijke samenwoning kan worden beëindigd hetzij in onderlinge overeenstemming door de samenwonenden, hetzij eenzijdig door een van de samenwonenden door middel van een schriftelijke verklaring die tegen ontvangstbewijs wordt overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, zoals bepaald in het volgende lid. Dit geschrift bevat de volgende gegevens:

1° de datum van de verklaring;

2° de naam, de voornamen, de plaats en de datum van geboorte van beide partijen en de handtekening van beide partijen of van de partij die de verklaring aflegt;

3° de woonplaats van beide partijen;

4° de vermelding van de wil de wettelijke samenwoning te beëindigen.

De verklaring van de beëindiging in onderlinge overeenstemming wordt overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van beide partijen of, indien de partijen geen woonplaats hebben in dezelfde gemeente, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van één van hen. In dat geval geeft de ambtenaar van de burgerlijke stand kennis van de beëindiging binnen acht dagen bij aangetekende brief aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van de andere partij.

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

3° l'adresse complète de la résidence commune;

4° la mention de la volonté des parties de cohabiter légalement;

5° la mention de ce que les deux parties ont pris connaissance préalablement du contenu des articles 1475 à 1479;

6° la mention de la convention visée à l'article 1478, éventuellement conclue entre les parties.

L'administration communale vérifie si les deux parties satisfont aux conditions légales régissant la cohabitation légale et acte, dans l'affirmative, la déclaration dans le registre de la population.

§ 2. La cohabitation légale prend fin lorsqu'une des parties se marie, décède ou lorsqu'il est mis fin conformément à l'alinéa 2 du présent paragraphe.

Il peut être mis fin à la cohabitation légale, soit de commun accord par les cohabitants, soit unilatéralement par l'un des cohabitants au moyen d'une déclaration analogue à celle prévue au § 1er, alinéa 1er du présent article.

Dans ce cas, l'administration communale signifie à l'autre partie, dans les huit jours par exploit d'huissier, qu'il a été mis fin à la cohabitation légale. La partie qui met fin à la cohabitation sera tenue d'acquitter préalablement les frais afférents à cette signification.

**Texte adopté par la commission
de la Justice du Sénat**

3° le domicile commun;

4° la mention de la volonté des parties de cohabiter légalement;

5° la mention de ce que les deux parties ont pris connaissance préalablement du contenu des articles 1475 à 1479;

6° le cas échéant, la mention de la convention visée à l'article 1478, conclue entre les parties.

L'officier de l'état civil vérifie si les deux parties satisfont aux conditions légales régissant la cohabitation légale et acte, dans l'affirmative, la déclaration dans le registre de la population.

§ 2. La cohabitation légale prend fin lorsqu'une des parties se marie, décède ou lorsqu'il y est mis fin conformément [...] au présent paragraphe.

Il peut être mis fin à la cohabitation légale, soit de commun accord par les cohabitants, soit unilatéralement par l'un des cohabitants au moyen d'une déclaration écrite qui est remise contre récépissé à l'officier de l'état civil conformément aux dispositions de l'alinéa suivant. Cet écrit contient les informations suivantes :

1° la date de la déclaration;

2° les noms, prénoms, lieux et dates de naissance des deux parties et les signatures des deux parties ou de la partie qui fait la déclaration;

3° le domicile des deux parties;

4° la mention de la volonté de mettre fin à la cohabitation légale.

La déclaration de cessation par consentement mutuel est remise à l'officier de l'état civil de la commune du domicile des deux parties ou, dans le cas où les parties ne sont pas domiciliées dans la même commune, à l'officier de l'état civil de la commune du domicile de l'une d'elles. Dans ce cas, l'officier de l'état civil notifie la cessation, dans les huit jours et par lettre recommandée, à l'officier de l'état civil de la commune du domicile de l'autre partie.

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

Het gemeentebestuur maakt melding van de beëindiging van de wettelijke samenwoning in het bevolkingsregister.

Art. 1477. — § 1. Door het loutere feit van de wettelijke samenwoning gelden de bepalingen van dit artikel voor de rechten en plichten van de samenwonenden.

§ 2. Artikel 215 is van overeenkomstige toepassing op de wettelijke samenwoning.

§ 3. De samenwonenden dragen bij in de lasten van het samenleven naar evenredigheid van hun mogelijkheden.

Iedere schuld die door een der samenwonenden wordt aangegaan ten behoeve van het samenleven en van de kinderen die door hen opgevoed worden, verbindt de andere samenwonende hoofdelijk. Deze is echter niet aansprakelijk voor schulden die, gelet op de bestaansmiddelen van de samenwonenden, buitensporig zijn.

Art. 1478. — Elk van de samenwonenden behoudt de goederen waarvan hij de eigendom kan bewijzen, de inkomsten uit deze goederen en de opbrengsten uit arbeid.

De goederen waarvan geen van beide samenwonenden de eigendom kan bewijzen en de inkomsten daarvan worden geacht in onverdeeldheid te zijn.

Indien de overlevende samenwonende een erfgenaam is van de vooroverledene, wordt het bij het

**Tekst aangenomen door de commissie
voor de Justitie van de Senaat**

De eenzijdige verklaring van de beëindiging wordt overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van beide partijen of, indien de partijen geen woonplaats hebben in dezelfde gemeente, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de woonplaats van de partij die de verklaring aflegt. De ambtenaar van de burgerlijke stand betekent binnen acht dagen de beëindiging bij gerechtsdeurwaardersexploot aan de andere partij en in voorkomend geval geeft hij er kennis van bij aangetekende brief binnen dezelfde termijn aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van de andere partij.

In elk geval moeten de kosten van de betekening en de kennisgeving vooraf worden betaald door hen die de verklaring afleggen.

De ambtenaar van de burgerlijke stand maakt melding van de beëindiging van de wettelijke samenwoning in het bevolkingsregister.

Art. 1477. — § 1. De bepalingen van dit artikel die de rechten, verplichtingen en bevoegdheden van de wettelijk samenwonenden regelen, zijn van toepassing door het enkele feit van de wettelijke samenwoning.

§ 2. De artikelen 215, 220, § 1, en 224, § 1, 1, zijn van overeenkomstige toepassing op de wettelijke samenwoning.

§ 3. De wettelijk samenwonenden dragen bij in de lasten van het samenleven naar evenredigheid van hun mogelijkheden.

§ 4. Iedere schuld die door een der wettelijk samenwonenden wordt aangegaan ten behoeve van het samenleven en van de kinderen die door hen opgevoed worden, verbindt de andere samenwonende hoofdelijk. Deze is echter niet aansprakelijk voor schulden die, gelet op de bestaansmiddelen van de samenwonenden, buitensporig zijn.

Art. 1478. — Elk van de wettelijk samenwonenden behoudt de goederen waarvan hij de eigendom kan bewijzen, de inkomsten uit deze goederen en de opbrengsten uit arbeid.

De goederen waarvan geen van beide wettelijk samenwonenden de eigendom kan bewijzen en de inkomsten daarvan worden geacht in onverdeeldheid te zijn.

Indien de overlevende wettelijk samenwonende een erfgenaam is van de vooroverledene, wordt de in

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

L'administration communale acte la dissolution de la cohabitation légale dans le registre de la population.

Art. 1477. — § 1er. Les droits et obligations des cohabitants sont réglés par les dispositions du présent article applicables par le seul fait de la cohabitation légale.

§ 2. L'article 215 s'applique par analogie à la cohabitation légale.

§ 3. Les cohabitants contribuent aux charges de la vie commune en proportion de leurs facultés.

Toute dette contractée par l'un des cohabitants pour les besoins de la vie commune et des enfants qu'ils éduquent oblige solidairement l'autre cohabitant. Toutefois, celui-ci n'est pas tenu des dettes excessives eu égard aux ressources des cohabitants.

Art. 1478. — Chacun des cohabitants conserve les biens dont il peut prouver qu'ils lui appartiennent, les revenus que procurent ces biens et les revenus du travail.

Les biens dont aucun des deux cohabitants ne peut prouver qu'ils lui appartiennent et les revenus que ceux-ci procurent sont réputés être en indivision.

Si le cohabitant survivant est un héritier du cohabitant prémourant, la présomption visée à l'alinéa

**Texte adopté par la commission
de la Justice du Sénat**

La déclaration unilatérale de cessation est remise à l'officier de l'état civil de la commune du domicile des deux parties ou, lorsque les parties ne sont pas domiciliées dans la même commune, à l'officier de l'état civil de la commune du domicile de la partie qui fait la déclaration. L'officier de l'état civil signifie la cessation à l'autre partie dans les huit jours et par exploit d'huissier de justice et, le cas échéant, il la notifie, dans le même délai et par lettre recommandée, à l'officier de l'état civil de la commune du domicile de l'autre partie.

En tout état de cause, les frais de la signification et de la notification doivent être payés préalablement par ceux qui font la déclaration.

L'officier de l'état civil acte la cessation de la cohabitation légale dans le registre de la population.

Art. 1477. — § 1er. Les dispositions du présent article qui règlent les droits, obligations et pouvoirs des cohabitants légaux sont applicables par le seul fait de la cohabitation légale.

§ 2. Les articles 215, 220, § 1er, et 224, § 1er, 1, s'appliquent par analogie à la cohabitation légale.

§ 3. Les cohabitants légaux contribuent aux charges de la vie commune en proportion de leurs facultés.

§ 4. Toute dette contractée par l'un des cohabitants légaux pour les besoins de la vie commune et des enfants qu'ils éduquent oblige solidairement l'autre cohabitant. Toutefois, celui-ci n'est pas tenu des dettes excessives eu égard aux ressources des cohabitants.

Art. 1478. — Chacun des cohabitants légaux conserve les biens dont il peut prouver qu'ils lui appartiennent, les revenus que procurent ces biens et les revenus du travail.

Les biens dont aucun des cohabitants légaux ne peut prouver qu'ils lui appartiennent et les revenus que ceux-ci procurent sont réputés être en indivision.

Si le cohabitant légal survivant est un héritier du cohabitant prémourant, l'indivision visée à l'alinéa

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

vorige lid bedoelde vermoeden ten aanzien van de erfgenamen met wettelijk erfdeel als een schenking beschouwd, behoudens tegenbewijs.

Voorts regelen de samenwonenden hun wettelijke samenwoning naar goeddunken door middel van een overeenkomst, voor zover deze geen beding bevat dat strijdig is met artikel 1477, met de openbare orde of de goede zeden. Die overeenkomst wordt in authentieke vorm verleden voor de notaris en wordt vermeld in het bevolkingsregister.

Art. 1479. — Indien de verstandhouding tussen de samenwonenden ernstig verstoord is, beveelt de vrederechter, op verzoek van één van de partijen, de dringende en voorlopige maatregelen betreffende het betrekken van de gemeenschappelijke verblijfplaats, betreffende de persoon en de goederen van de samenwonenden en de kinderen die door hen opgevoed worden, alsmede betreffende de wettelijke en contractuele verplichtingen van beiden.

De vrederechter bepaalt de geldigheidsduur van de maatregelen die hij oplegt. Hoe dan ook vervallen die maatregelen op de dag dat de wettelijke samenwoning, zoals bedoeld in artikel 1476, § 2, vierde lid, wordt ontbonden.

Na de ontbinding van de wettelijke samenwoning en voorzover de aanvraag binnen drie maanden na die ontbinding werd ingediend, gelast de vrederechter de dringende en voorlopige maatregelen die ingevolge de ontbinding gerechtvaardigd zijn. De vrederechter bepaalt de geldigheidsduur van de maatregelen die hij oplegt. Die geldigheidsduur mag niet langer dan één jaar bedragen.

De vrederechter beschikt overeenkomstig de bepalingen van artikel 1253ter en volgende van het Gerechtelijk Wetboek.

Na het verstrijken van de termijn bepaald in het derde lid, gelden voor de geschillen met betrekking tot de gevolgen van de beëindiging van de wettelijke samenwoning de algemene bevoegdheidsregels van het Gerechtelijk Wetboek. ».

**Tekst aangenomen door de commissie
voor de Justitie van de Senaat**

het vorige lid bedoelde onverdeeldheid ten aanzien van de erfgenamen met voorbehouden erfdeel als een schenking beschouwd, behoudens tegenbewijs.

Voorts regelen de samenwonenden hun wettelijke samenwoning naar goeddunken door middel van een overeenkomst, voor zover deze geen beding bevat dat strijdig is met artikel 1477, met de openbare orde of de goede zeden, noch met de regels betreffende het ouderlijk gezag en de voogdij, noch met de regels die de wettelijke orde van de erfopvolging bepalen.

Art. 1479. — Indien de verstandhouding tussen de wettelijk samenwonenden ernstig verstoord is, beveelt de vrederechter, op verzoek van één van de partijen, de dringende en voorlopige maatregelen betreffende het betrekken van de gemeenschappelijke verblijfplaats, betreffende de persoon en de goederen van de samenwonenden en van de kinderen [...] alsmede betreffende de wettelijke en contractuele verplichtingen van beide samenwonenden.

De vrederechter bepaalt de geldigheidsduur van de maatregelen die hij oplegt. Hoe dan ook vervallen die maatregelen op de dag dat de wettelijke samenwoning, zoals bedoeld in artikel 1476, § 2, zesde lid, wordt beëindigd.

Na de beëindiging van de wettelijke samenwoning en voor zover de vordering binnen drie maanden na die beëindiging is ingesteld, gelast de vrederechter de dringende en voorlopige maatregelen die ingevolge de beëindiging gerechtvaardigd zijn. De vrederechter bepaalt de geldigheidsduur van de maatregelen die hij oplegt. Die geldigheidsduur mag niet langer dan één jaar bedragen.

De vrederechter beschikt overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 1253ter tot 1253^{octies} van het Gerechtelijk Wetboek. »

[...]

Art. 3 (nieuw)

Het tweede lid van artikel 911 van het Burgerlijk Wetboek wordt aangevuld met de woorden «of de persoon met wie deze wettelijk samenwoont».

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

précédent sera tenue, à l'égard des héritiers réservataires du prémourant, comme une libéralité, sauf preuve du contraire.

En outre, les cohabitants règlent les modalités de leur cohabitation légale par convention comme ils le jugent à propos, pour autant que celle-ci ne contienne aucune clause contraire à l'article 1477, à l'ordre public ou aux bonnes mœurs. Cette convention est passée en la forme authentique devant notaire, et fait l'objet d'une mention au registre de la population.

Art. 1479. — Si l'entente entre les cohabitants est sérieusement perturbée, le juge de paix ordonne, à la demande d'une des parties, les mesures urgentes et provisoires relatives à l'occupation de la résidence commune, à la personne et aux biens des cohabitants et des enfants qu'ils éduquent, et aux obligations légales et contractuelles des deux cohabitants.

Le juge de paix fixe la durée de validité des mesures qu'il ordonne. En toute hypothèse, ces mesures cessent de produire leurs effets au jour de la dissolution de la cohabitation légale, telle que prévue à l'article 1476, § 2, alinéa 4.

Après la dissolution de la cohabitation légale, et pour autant que la demande ait été introduite dans les trois mois de cette dissolution, le juge de paix ordonne les mesures urgentes et provisoires justifiées par cette dissolution. Il fixe la durée de validité des mesures qu'il ordonne. Cette durée de validité ne peut excéder un an.

Le juge de paix ordonne ces mesures conformément aux dispositions de l'article 1253ter et suivants du Code judiciaire.

Après l'expiration du délai prévu à l'alinéa 3, les litiges relatifs aux conséquences de la fin de la cohabitation légale sont régis par les règles générales du Code judiciaire en matière de compétence. ».

**Texte adopté par la commission
de la Justice du Sénat**

précédent sera tenue, à l'égard des héritiers réservataires du prémourant, comme une libéralité, sauf preuve du contraire.

En outre, les cohabitants règlent les modalités de leur cohabitation légale par convention comme ils le jugent à propos, pour autant que celle-ci ne contienne aucune clause contraire à l'article 1477, à l'ordre public, aux bonnes mœurs, ou aux règles relatives à l'autorité parentale, à la tutelle et aux règles déterminant l'ordre légal de la succession.

Art. 1479. — Si l'entente entre les cohabitants légaux est sérieusement perturbée, le juge de paix ordonne, à la demande d'une des parties, les mesures urgentes et provisoires relatives à l'occupation de la résidence commune, à la personne et aux biens des cohabitants et des enfants [...], et aux obligations légales et contractuelles des deux cohabitants.

Le juge de paix fixe la durée de validité des mesures qu'il ordonne. En toute hypothèse, ces mesures cessent de produire leurs effets au jour de la cessation de la cohabitation légale, telle que prévue à l'article 1476, § 2, alinéa 6.

Après la cessation de la cohabitation légale, et pour autant que la demande ait été introduite dans les trois mois de cette cessation, le juge de paix ordonne les mesures urgentes et provisoires justifiées par cette cessation. Il fixe la durée de validité des mesures qu'il ordonne. Cette durée de validité ne peut excéder un an.

Le juge de paix ordonne ces mesures conformément aux dispositions des articles 1253ter à 1253octies du Code judiciaire. »

[...]

Art. 3 (nouveau)

L'article 911 du Code civil est complété par les mots « ou la personne avec laquelle celle-ci cohabite légalement. »

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

HOOFDSTUK III

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 3

In artikel 594, 19°, van het Gerechtelijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 14 juli 1976, wordt tussen het cijfer «223» en het woord «en» het cijfer «, 1479» ingevoegd.

Art. 4

Artikel 628 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 12 mei 1971, 30 juni 1971, 20 juni 1975, 14 juli 1976, 22 december 1977, 24 juli 1978, 28 juni 1984, 7 november 1988, 6 juli 1989, 12 juli 1989, 19 januari 1990, 12 juni 1991, 13 juni 1991 en 18 juli 1991, wordt aangevuld als volgt:

«17° de rechter van de laatste gemeenschappelijke verblijfplaats van de wettelijk samenwonenden wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in artikel 1479 van het Burgerlijk Wetboek.».

Art. 5

De Koning, bij in Ministerraad overlegd besluit, bepaalt de datum waarop deze wet in werking treedt.

**Tekst aangenomen door de commissie
voor de Justitie van de Senaat**

HOOFDSTUK III

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 4

In artikel 594, 19°, van het Gerechtelijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 14 juli 1976, wordt tussen het getal «223» en het woord «en» het getal «, 1479» ingevoegd.

Art. 5

Artikel 628 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 12 mei 1971, 30 juni 1971, 20 juni 1975, 14 juli 1976, 22 december 1977, 24 juli 1978, 28 juni 1984, 7 november 1988, 6 juli 1989, 12 juli 1989, 19 januari 1990, 12 juni 1991, 13 juni 1991 en 18 juli 1991, wordt aangevuld als volgt:

«17° de rechter van de laatste gemeenschappelijke verblijfplaats van de wettelijk samenwonenden, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in artikel 1479 van het Burgerlijk Wetboek.».

Art. 6

De Koning bepaalt, bij een in Ministerraad overlegd besluit, de datum waarop deze wet in werking treedt.

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

CHAPITRE III

Modifications du Code judiciaire

Art. 3

A l'article 594, 19°, du Code judiciaire, modifié par la loi du 14 juillet 1976, le chiffre « , 1479 » est inséré entre le chiffre « 223 » et les mots « et 1421 du Code civil ».

Art. 4

L'article 628 du même Code, modifié par les lois du 12 mai 1971, du 30 juin 1971, du 20 juin 1975, du 14 juillet 1976, du 22 décembre 1977, du 24 juillet 1978, du 28 juin 1984, du 7 novembre 1988, du 6 juillet 1989, du 12 juillet 1989, du 19 janvier 1990, du 12 juin 1991, du 13 juin 1991 et du 18 juillet 1991, est complété comme suit :

« 17° le juge de la dernière résidence commune des cohabitants légaux, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 1479 du Code civil. ».

Art. 5

Le Roi, par arrêté délibéré au Conseil des ministres, fixe la date d'entrée en vigueur de la présente loi.

**Texte adopté par la commission
de la Justice du Sénat**

CHAPITRE III

Modifications du Code judiciaire

Art. 4

À l'article 594, 19°, du Code judiciaire, modifié par la loi du 14 juillet 1976, le chiffre « , 1479 » est inséré entre le chiffre « 223 » et les mots « et 1421 du Code civil ».

Art. 5

L'article 628 du même Code, modifié par les lois du 12 mai 1971, du 30 juin 1971, du 20 juin 1975, du 14 juillet 1976, du 22 décembre 1977, du 24 juillet 1978, du 28 juin 1984, du 7 novembre 1988, du 6 juillet 1989, du 12 juillet 1989, du 19 janvier 1990, du 12 juin 1991, du 13 juin 1991 et du 18 juillet 1991, est complété comme suit :

« 17° le juge de la dernière résidence commune des cohabitants légaux, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 1479 du Code civil. »

Art. 6

Le Roi, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, fixe la date d'entrée en vigueur de la présente loi.